

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการวิจัย “การพัฒนาระบบส่งเสริมเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะ
การแข่งขันผ่านกลไกหน่วยงานรัฐ ระยะที่ 2”

โดย นายวินัย เมฆดำ และคณะ

โครงการ ภายใต้ชุดโครงการวิจัยการขับเคลื่อนการพัฒนาการสหกรณ์
และการค้าที่เป็นธรรม ระยะที่ 8

สนับสนุนโดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการวิจัย “การพัฒนาระบบส่งเสริมเรียนรู้เพื่อยกระดับ
สมรรถนะการแข่งขันผ่านกลไกหน่วยงานรัฐ ระยะที่ 2”

คณะผู้วิจัย

1. นายวินัย	เมฆดำ
2. นายสุกิจ	มาลัยรุ่งสกุล
3. ผศ.ดร.ร่วมจิตร	นกเขา
4. นายเอกชัย	ยุทธชัยวรกุล
5. นายวิทเอก	สว่างจิตร

โครงการ ภายใต้ชุดโครงการวิจัยการขับเคลื่อนการพัฒนาการสหกรณ์
และการค้าที่เป็นธรรม ระยะที่ 8

สนับสนุนโดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

คำนำ

จากชุดโครงการวิจัยการขับเคลื่อนการพัฒนาการสหกรณ์และการค้าที่เป็นธรรม ระยะที่ 6 ที่ผ่านมาได้มีข้อเสนอเชิงนโยบายให้ขยายผลการจัดตั้งและดำเนินงาน “ธุรกิจฐานสังคม” เพื่อเป็นเครื่องมือภาครัฐในการใช้แก้ปัญหาเศรษฐกิจ-สังคม บนหลักการพึ่งพาร่วมมือกันและเพื่อสนับสนุนการพัฒนาาระบบส่งเสริมเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะการแข่งขันผ่านกลไกหน่วยงานรัฐ” โดยเฉพาะอย่างยิ่งเจ้าหน้าที่รัฐ และเพื่อพัฒนาระบบสนับสนุนและส่งเสริมการเรียนรู้ที่สามารถยกระดับสมรรถนะของเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. สำหรับบทบาทใหม่ในฐานะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ทำหน้าที่ให้การสนับสนุนส่งเสริมการรวมกลุ่มของเกษตรกรและสร้างสรรค์ธุรกิจภายใต้โซ่อุปทานของกลุ่มสู่การยกระดับอาชีพและการดำเนินชีวิตของเกษตรกรที่เป็นเป้าหมาย ส.ป.ก.

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ฉบับนี้ เป็นรายงานผลการดำเนินงานโครงการวิจัย “การพัฒนา ระบบส่งเสริมเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะการแข่งขันผ่านกลไกหน่วยงานรัฐ” ภายใต้ชุดโครงการวิจัยการขับเคลื่อนการพัฒนาการสหกรณ์และการค้าที่เป็นธรรม ระยะที่ 7 ซึ่งดำเนินการในช่วงเดือนมกราคม 2557 – มกราคม 2558 เพื่อเสนอต่อ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

เนื้อหาสาระของรายงานวิจัยฉบับนี้ ประกอบด้วย บทสรุปผู้บริหาร รายละเอียดวิธีการวิจัย ผลการทบทวนวรรณกรรม ผลการดำเนินงานวิจัย สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและ สาธารณะ จึงหวังเป็นอย่างยิ่งว่าการดำเนินการวิจัยดังกล่าว จะเป็นไปตามความคาดหวังของสำนักงาน กองทุนสนับสนุนการวิจัย ในการใช้เป็นแนวทางแก่องค์กรเพื่อพัฒนาระบบสนับสนุนและส่งเสริมการเรียนรู้ ที่สามารถยกระดับสมรรถนะของเจ้าหน้าที่ของรัฐต่อไป และหากมีข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงรายงาน การวิจัย คณะวิจัยยินดีน้อมรับและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

คณะนักวิจัย

มีนาคม 2559

บทสรุปผู้บริหาร

1. ความเป็นมา

สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) เป็นหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีภารกิจหลักในการจัดที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยให้เกษตรกร รวมทั้งการพัฒนาความรู้และขีดความสามารถเกษตรกร ปัจจุบันจัดที่ดินให้กับเกษตรกรไปแล้วกว่า 2.7 ล้านราย เนื้อที่กว่า 34 ล้านไร่ ปัญหาที่ผ่านมามีผู้ที่ได้รับจัดสรรที่ดินทำกิน จำนวนมากที่ไม่ได้ใช้ที่ดินให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มประสิทธิภาพและทำการเกษตรแล้วขาดทุน ทำให้เกษตรกรขาดความมั่นใจในอาชีพเกษตร ดังนั้นหากบุคลากรได้รับการพัฒนาขีดความสามารถเพื่อจัดการภารกิจสู่เป้าหมายอย่างเป็นองค์รวมสอดคล้องกับบริบทที่หลากหลาย สามารถสร้างทีมงานเชี่ยวชาญการจัดการสนับสนุนส่งเสริมภารกิจตามนโยบาย ย่อมลดโอกาสการละทิ้งที่ดินทำกินและสร้างความเชื่อมั่นในอาชีพเกษตรได้ จากผลการวิจัยของชุดโครงการวิจัยการขับเคลื่อนการพัฒนาการสหกรณ์และการค้าที่เป็นธรรม ระยะที่ 7 ที่ผ่านมามีข้อเสนอเชิงนโยบายให้ขยายผลการจัดตั้งและดำเนินงาน “ธุรกิจฐานสังคม” เพื่อเป็นเครื่องมือภาครัฐในการใช้แก้ปัญหาเศรษฐกิจ-สังคม บนหลักการพึ่งพาร่วมมือกันและเพื่อสนับสนุนการพัฒนาระบบส่งเสริมเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะการแข่งขันผ่านกลไกหน่วยงานรัฐ” โดยเฉพาะอย่างยิ่งเจ้าหน้าที่รัฐ ต้องมีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะในการส่งเสริมการรวมกลุ่มและสร้างความเข้มแข็งขององค์กร อีกทั้งมีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาภาคการเกษตร ด้วยการปรับเปลี่ยนบทบาทการส่งเสริมรูปแบบใหม่ ที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนอย่างเท่าเทียม และเพื่อพัฒนาระบบสนับสนุนและส่งเสริมการเรียนรู้ที่สามารถยกระดับสมรรถนะของเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. สำหรับบทบาทใหม่ในฐานะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ทำหน้าที่ให้การสนับสนุนส่งเสริมการรวมกลุ่มของเกษตรกรและสร้างสรรค์ธุรกิจภายใต้โซ่อุปทานของกลุ่มสู่การยกระดับอาชีพและการดำเนินชีวิตของเกษตรกร การดำเนินงานดังกล่าว กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดย สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ส.ป.ก. และสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยการสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัยและสำนักงานวิจัยและพัฒนาเกษตร (สวก.) จึงร่วมกันศึกษาวิจัยระบบสนับสนุนและส่งเสริมการเรียนรู้ยกระดับสมรรถนะของเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. สร้างผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ผ่านการฝึกอบรมภายใต้การเรียนรู้ smart officer ที่มีสมรรถนะและมีความพร้อมในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ ภายใต้บันทึกข้อตกลงความร่วมมือทางวิชาการว่าด้วย “โครงการถ่ายโอนความรู้เพื่อยกระดับความสามารถเกษตรกรและเจ้าหน้าที่รัฐ : Smart Farmers, Smart Officers สู่การพัฒนาชุมชนอย่างเป็นองค์รวมเพื่อการกินดีอยู่ดี”

การดำเนินงานโครงการวิจัย “การพัฒนาระบบส่งเสริมเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะการแข่งขันผ่านกลไกหน่วยงานรัฐ” มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาระบบสนับสนุนและส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะของเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. สำหรับบทบาทใหม่ในฐานะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ทำหน้าที่ให้การสนับสนุนส่งเสริมการรวมกลุ่มของเกษตรกรและสร้างสรรค์ธุรกิจภายใต้โซ่อุปทานของกลุ่ม เพื่อนำไปสู่การยกระดับอาชีพและการดำเนินชีวิตของเกษตรกรที่เป็นเป้าหมาย ดำเนินการ 2 ระยะ โดยระยะที่ 1 ได้ดำเนินการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อระดมความเห็นในการพัฒนาสมรรถนะของเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. ให้เป็น Smart officers พัฒนาหลักสูตรและหน่วยการเรียนรู้เพื่อดำเนินการพัฒนาเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. เพื่อมุ่งเปลี่ยนแปลงเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. ให้เป็นนักส่งเสริมและพัฒนาที่มีขีดความสามารถในทักษะ 3 มิติ ได้แก่ ทักษะคิด วิเคราะห์ และความรู้ ในการจัดการภารกิจสู่

เป้าหมายอย่างเป็นทางการเป็นองค์รวม ที่สอดคล้องกับบริบทที่หลากหลาย ทั้งนี้เพื่อลดโอกาสการละทิ้งที่ดินทำกินและสร้างความเชื่อมั่นในอาชีพเกษตรบนหลักการพึ่งพาและร่วมมือกันในแนวทางธุรกิจฐานสังคม โดยกลุ่มเป้าหมายเป็นเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. จังหวัด จำนวน 18 ราย ประกอบด้วย ภาคเหนือ จังหวัดพิจิตร และสุโขทัย ภาคกลาง จังหวัดฉะเชิงเทรา พระนครศรีอยุธยา ราชบุรี ลพบุรี และอุทัยธานี ภาคตะวันออกฉียงเหนือ จังหวัดขอนแก่น นครราชสีมา บุรีรัมย์ มหาสารคาม ยโสธร สกลนคร หนองคาย และอุดรธานี และภาคใต้ จังหวัดตรัง นครศรีธรรมราช และชุมพร โดยผลการประเมินอยู่ในระดับที่ น่าพอใจ มีการปรับเปลี่ยนทัศนคติ วิธีคิด และพฤติกรรมที่สอดคล้องกับเป้าหมายและบริบทที่หลากหลาย โดยวิเคราะห์จากโครงการของเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. จำนวน 18 โครงการ โดยมีลักษณะการดำเนินโครงการแบบ PBL มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาเกษตรกรอย่างเป็นทางการเป็นองค์รวมเพื่อการกินดีอยู่ดี ในพื้นที่ศูนย์ปฏิบัติการโครงการสร้างและพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ เกิดขยายผลต้นแบบหลักสูตรการพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงภาคการเกษตรในพื้นที่เขตปฏิรูปที่ดิน

2. ผลการดำเนินงานโครงการวิจัย “การพัฒนาระบบส่งเสริมเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะการแข่งขันผ่านกลไกหน่วยงานรัฐ ระยะที่ 2” ภายใต้ชุดโครงการวิจัยการขับเคลื่อนการพัฒนาการสหกรณ์และการค้าที่เป็นธรรม ระยะที่ 8

2.1 การดำเนินงานในระยะที่ 2 (ปีที่ 2) ทีมวิจัยได้ดำเนินการทบทวนและปรับปรุงหลักสูตรโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้อง และดำเนินการติดตามการดำเนินโครงการในบางพื้นที่ และทดลองใช้หลักสูตรซ้ำโดยการดำเนินการจัดสัมมนาอบรม หลักสูตรการพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการส่งเสริมเกษตรกรสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ระยะที่ 2 เพื่อทบทวนแนวคิดและหลักสูตร Smart Officer และถอดบทเรียนเนื้อหาวิชาจากกลุ่มเป้าหมายติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินโครงการ Project-Based Learning (PBL) และให้ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานในระยะต่อไป จากเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. ที่ผ่านการอบรมในระยะที่ 1 จำนวน 13 คน (จากเดิม 18 คน อีก 5 คน/โครงการ เจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. ที่เข้าร่วมโครงการย้ายจังหวัดทำงานจึงไม่สามารถดำเนินงานต่อได้) และแนวทางการดำเนินโครงการ Project-Based Learning (PBL) ปี 59 โดยผลการฝึกอบรมในการทบทวนหลักสูตรพบว่า Smart Officer ของ ส.ป.ก. สามารถพัฒนาศักยภาพสู่การเป็น Smart Officer ตามสมรรถนะที่ตั้งไว้มีความรู้ความเข้าใจรายหน่วยการเรียนรู้ตามเนื้อหาหลักสูตรการพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการส่งเสริมเกษตรกรสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนในระดับที่ดีมาจากการประเมินตนเอง ด้านความก้าวหน้าของโครงการ PBL มีความก้าวหน้าตามแผนงาน และสามารถดำเนินการต่อในระยะต่อไปได้ 2 ลักษณะเพื่อยกระดับ/ต่อยอดการดำเนินงาน (ยกระดับผลิตภัณท์ การสร้างกลุ่ม) โดย 1) เป็นต้นแบบหรือนวัตกรรมในพื้นที่เป้าหมาย อย่างเป็นทางการตามที่เจ้าหน้าที่ที่เป็น Smart Officer มุ่งหวังตั้งใจ และ 2) การมุ่งสู่นวัตกรรมธุรกิจ (Farmer Shop/ Farmer Market) ทั้งนี้ได้ถอดบทเรียนหลักสูตร Smart Officer โดยภาพรวมสามารถนำหลักสูตร Smart Officer นี้ไปขยายผลในเชิงนโยบายเพื่อใช้พัฒนาเจ้าหน้าที่ของ ส.ป.ก. ได้

2.2 การขยายผลการจัดตั้งและดำเนินงานธุรกิจฐานสังคม (Farmer Shop) ทีมวิจัยจึงได้วิเคราะห์และประสานกับพื้นที่เป้าหมายต้นแบบ 7 พื้นที่ ประกอบด้วย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดย นางสาวลลิตา พาณิชกรกุล จังหวัดนครราชสีมา โดย นายกชพร กลิ่นบุญมา จังหวัดขอนแก่น โดย นางณัฐโสภิต ตรีสุวรรณวัฒน์ จังหวัดภูเก็ต จังหวัดหนองคาย ศูนย์ปฏิบัติการฯ อำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และจังหวัด

ชุมพร ในการโครงการพัฒนาตัวแบบร้าน Farmer Shop ในการทำธุรกิจบนความเชื่อมั่นว่าการพึ่งพาและร่วมมือกันเป็นพลังสำคัญในการทำงานสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย ทั้งนี้ต้นแบบดังกล่าวทั้ง 7 พื้นที่ที่ดำเนินการ โดย ส.ป.ก. และมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จะเป็นแนวทางเพื่อให้ดำเนินการต่อไป

3. สรุปผลการดำเนินโครงการวิจัย

จากการดำเนินงานของคณะผู้วิจัย เกิดผลดังนี้ 1.ระบบส่งเสริมเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะการแข่งขันผ่านกลไกหน่วยงานรัฐ ผ่านหลักสูตรการพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการส่งเสริมเกษตรกรสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน (Smart officer) โดยการติดตามสนับสนุนจากคณะที่ปรึกษา 2. หลักสูตรการพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการส่งเสริมเกษตรกรสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน (Smart officer) ตามกรอบสมรรถนะที่คาดหวังให้เกิดกับเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. จำนวน 6 หน่วยการเรียนรู้ 3.เกิดผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการส่งเสริมเกษตรกรสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน (Smart officer) จำนวน 13 ราย ที่ผ่านการอบรมตามหลักสูตรการพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการส่งเสริมเกษตรกรสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน (Smart officer) และดำเนินโครงการ PBL - RBL โดยมีเป้าหมายโดยภาพรวมเพื่อเป็นการสร้างโอกาสและทางเลือกในอาชีพเกษตรกรที่เหมาะสมกับบริบทและศักยภาพของพื้นที่ การต่อยอดและสร้างความเข้มแข็งให้เกษตรกร กลุ่มเกษตรกรในพื้นที่ให้เกิดรายได้ และลดต้นทุนการผลิต การแก้ไขปัญหาของเกษตรกรที่ประสบอยู่ โดยใช้ข้อมูล ความรู้และทรัพยากรที่มีอยู่มาสนับสนุนการจัดการด้านการผลิต การตลาด และคุณภาพของผลิตภัณฑ์รายพืช และการปรับเปลี่ยนกระบวนการผลิตสู่เกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ 4.เกิดรูปธรรมการดำเนินงานในพื้นที่ที่มีความต่อเนื่องเป็นการต่อยอด/ยกระดับโครงการการดำเนินงานและสร้างนวัตกรรมรายพืช ของกลุ่มเกษตรกร พร้อมทั้งการดำเนินการสร้างและพัฒนานวัตกรรมตัวแบบธุรกิจเพื่อเชื่อมโยงการนำผลผลิตของเกษตรกรกลุ่มเป้าหมายสู่ผู้บริโภคอย่างเป็นธรรมและยั่งยืน ภายใต้แนวคิด Farmer Shop - Farmer Market 5.เกิดผลกระทบต่อการดำเนินงานของ Smart officer ในเชิงนโยบายในการขับเคลื่อนงานในพื้นที่ระดับจังหวัด ทั้งผู้บริหารและหน่วยงานในพื้นที่ และกลุ่มเกษตรกรเป้าหมาย 6.เกิดพื้นที่ที่จะพัฒนาเป็นศูนย์เรียนรู้มีชีวิตต้นแบบนวัตกรรมธุรกิจเพื่อเชื่อมโยงการนำผลผลิตของเกษตรกรกลุ่มเป้าหมายสู่ผู้บริโภคอย่างเป็นธรรมและยั่งยืน ภายใต้แนวคิด Farmer Shop - Farmer Market จำนวน 7 พื้นที่ 7.รูปแบบการสร้างศูนย์เรียนรู้มีชีวิต ต้นแบบนวัตกรรมธุรกิจเพื่อเชื่อมโยงการนำผลผลิตของเกษตรกรกลุ่มเป้าหมายสู่ผู้บริโภคอย่างเป็นธรรมและยั่งยืน ภายใต้แนวคิด Farmer Shop - Farmer Market 3 รูปแบบ คือ ศูนย์เรียนรู้มีชีวิต โดย Smart Officer ที่ผ่านการอบรมในหลักสูตรการพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการส่งเสริมเกษตรกรสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ศูนย์เรียนรู้มีชีวิตที่ดำเนินงานจากคณะผู้วิจัย และศูนย์เรียนรู้มีชีวิต ดำเนินการโดยหน่วยงานภาคี

4. ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานในระยะต่อไป

การนำเสนอระบบส่งเสริมเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะการแข่งขันผ่านกลไกหน่วยงานรัฐ ผ่านหลักสูตรฯ เพื่อดำเนินการขับเคลื่อนเชิงนโยบายและขยายผลการพัฒนา Smart Officer รุ่นต่อไป ตลอดจนการติดตามสนับสนุนและพัฒนาศักยภาพ Smart Officer ที่ดำเนินการสร้างและพัฒนาต้นแบบนวัตกรรมธุรกิจเพื่อเชื่อมโยงการนำผลผลิตของเกษตรกรกลุ่มเป้าหมายสู่ผู้บริโภคอย่างเป็นธรรมและยั่งยืน ภายใต้แนวคิด Farmer Shop - Farmer Market จำนวน 7 พื้นที่ ให้ดำเนินงานอย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	
บทสรุปผู้บริหาร	
สารบัญ	(i)
สารบัญตาราง	(ii)
สารบัญรูปภาพ	(iii)
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของเรื่อง	1
1.2 คำถามวิจัย	3
1.3 วัตถุประสงค์	3
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
1.5 ขอบเขตการวิจัย	3
1.6 กรอบแนวคิดการวิจัย	3
1.7 นิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ	5
บทที่ 2 การทบทวนวรรณกรรม	
2.1 หลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร	6
2.2 การเรียนรู้: การจัดการเรียนรู้แบบ Project-Based Learning (PBL) และ Action Learning	11
2.3 การประเมินหลักสูตร	15
2.4 ส.ป.ก.และโครงการความร่วมมือ	19
2.5 Smart Farmer และ Smart Officers	26
บทที่ 3 ผลการดำเนินงานวิจัย	
3.1 การพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตร	29
3.1.1 การปรับปรุงหลักสูตร	29
3.1.2 หลักสูตรการพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการส่งเสริมเกษตรกรสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน (Smart officers)	31
3.2 ติดตามประเมินผลและการสร้างเครือข่าย Smart Officers	53
3.2.1 การจัดประชุมสัมมนา	54
3.2.2 การลงพื้นที่ติดตามการดำเนินงาน	56
3.3 การพัฒนาศูนย์เรียนรู้ในพื้นที่ ส.ป.ก.	61
3.3.1 ต้นแบบศูนย์เรียนรู้การจัดการธุรกิจฐานสังคม จังหวัดภูเก็ต	61

สารบัญ

	หน้า
3.3.2 ต้นแบบศูนย์เรียนรู้การจัดการธุรกิจฐานสังคม จังหวัดชุมพร	65
3.3.3 ต้นแบบศูนย์เรียนรู้การจัดการธุรกิจฐานสังคม จังหวัดหนองคาย	68
3.3.4 ต้นแบบศูนย์เรียนรู้การจัดการธุรกิจฐานสังคม ศูนย์ปฏิบัติการโครงการสร้าง และพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ อำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	70
3.3.5 ต้นแบบศูนย์เรียนรู้การจัดการธุรกิจฐานสังคม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	74
บทที่ 4 ข้อค้นพบจากการดำเนินงาน	
4.1 รูปแบบการพัฒนา Smart Officer	76
4.2 รูปแบบการสร้างศูนย์การเรียนรู้มีชีวิต	78
บทที่ 5 สรุปผลการดำเนินงานและข้อเสนอแนะ	
5.1 สรุปผลการดำเนินโครงการ	81
5.2 ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานในระยะต่อไป	82
บรรณานุกรม	83
ภาคผนวก	
• ภาคผนวกที่ 1 : ผลการดำเนินงานหลักสูตรการพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการส่งเสริม เกษตรกรสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน (Smart officers)	86
• ภาคผนวกที่ 2 : บันทึกgrayงานการประชุม	140

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1 การทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับกรอบแนวคิดการพัฒนาหลักสูตร	7
ตารางที่ 2.2 บทบาทความร่วมมือภายใต้ความร่วมมือของ สกว. ส.ป.ก. และ สอศ.	20
ตารางที่ 2.3 การขยายความร่วมมือกับสถาบันการศึกษา	21
ตารางที่ 3.1 หน่วยการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้	32
ตารางที่ 3.2 สถานที่ศึกษาดูงาน	41
ตารางที่ 3.3 โครงการส่งเสริมอาชีพเกษตรกรของ Smart Officer และผลการดำเนินงาน	43
ตารางที่ 3.4 กิจกรรมฐานการเรียนรู้ศูนย์ปฏิบัติการโครงการสร้างและพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ อำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	71

สารบัญรูปรภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 การพัฒนาระบบส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะ Smart Officers	4
ภาพที่ 1.2 ขั้นตอนการดำเนินงาน	4
ภาพที่ 2.1 กรอบแนวคิดความเชื่อมโยงระหว่างกิจกรรมการประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิต ของเกษตรกร	10
ภาพที่ 2.2 บทบาทและภารกิจของ ส.ป.ก.	27
ภาพที่ 2.3 สรุปข้อมูลการจัดที่ดินของ ส.ป.ก. รายภาค	27
ภาพที่ 3.1 ขั้นตอนการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรการพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลง ในการส่งเสริมเกษตรกรสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน (Smart officer)	30
ภาพที่ 3.2 ภาพกิจกรรมการสัมมนาหลักสูตรการพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการส่งเสริม เกษตรกรสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน (Smart officer)	54
ภาพที่ 3.3 ภาพกิจกรรมการสัมมนาเครือข่ายความร่วมมือเพื่อยกระดับการพัฒนาอาชีพเกษตรกรอินทรีย์ สู่ต้นแบบศูนย์การเรียนรู้วิถีชีวิต (Farmer Shop)	55
ภาพที่ 3.4 ภาพกิจกรรมสัมมนาเครือข่ายความร่วมมือเพื่อยกระดับการพัฒนาอาชีพเกษตรกรอินทรีย์ สู่ต้นแบบศูนย์การเรียนรู้วิถีชีวิต (Farmer Shop)	55
ภาพที่ 3.5 กรอบแนวคิดขั้นตอนการดำเนินงานในพื้นที่นิคมเศรษฐกิจพอเพียงอำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา	56
ภาพที่ 3.6 ภาพกิจกรรมการติดตามการดำเนินงานของ Smart officer ในพื้นที่นิคมเศรษฐกิจพอเพียง อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา	57
ภาพที่ 3.7 กรอบแนวคิดขั้นตอนการดำเนินงานในพื้นที่ตำบลสิงหนาท อำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	58
ภาพที่ 3.8 ภาพกิจกรรมการติดตามการดำเนินงานของ Smart officer ในพื้นที่ตำบลสิงหนาท อำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	59
ภาพที่ 3.9 กรอบแนวคิดขั้นตอนการดำเนินงานในพื้นที่ตำบลนาแพง อำเภอโคกโพธิ์ชัย จังหวัดขอนแก่น	60
ภาพที่ 3.10 ภาพกิจกรรมการติดตามการดำเนินงานของ Smart officer ในพื้นที่ตำบลนาแพง อำเภอโคกโพธิ์ชัย จังหวัดขอนแก่น	61
ภาพที่ 3.11 การส่งเสริมและพัฒนาอาชีพเกษตรกรสู่ต้นแบบศูนย์การเรียนรู้วิถีชีวิตจังหวัดภูเก็ต	62
ภาพที่ 3.12 กรอบแนวคิดการดำเนินงานจังหวัดภูเก็ต	63
ภาพที่ 3.13 ภาพกิจกรรมการติดตามการพัฒนาต้นแบบศูนย์เรียนรู้การจัดการธุรกิจฐานสังคม อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต	63

สารบัญรูปภาพ

	หน้า
ภาพที่ 3.14 กรอบแนวคิดขั้นตอนการดำเนินงานการพัฒนาต้นแบบศูนย์เรียนรู้การจัดการธุรกิจฐานสังคม อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต	64
ภาพที่ 3.15 โรงเรือนในพื้นที่รองรับเกษตรกรรุ่นใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต	64
ภาพที่ 3.16 การดำเนินงาน สจล.ชุมพรโมเดล	65
ภาพที่ 3.17 กระบวนการจัดการเรียนการสอน สจล.ชุมพร	66
ภาพที่ 3.18 ขั้นตอนของ Farmer Shop สจล.ชุมพร	67
ภาพที่ 3.19 กระบวนการสร้างมาตรฐานสินค้า สจล.ชุมพร	67
ภาพที่ 3.20 กิจกรรมการจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์และเปิดตลาดสุขใจ สจล.ชุมพร	68
ภาพที่ 3.21 กรอบแนวคิดการดำเนินงานในการพัฒนาศูนย์เรียนรู้มีชีวิต จังหวัดหนองคาย	69
ภาพที่ 3.22 ภาพกิจกรรมการติดตามการพัฒนาต้นแบบศูนย์เรียนรู้การจัดการธุรกิจฐานสังคม อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย	70
ภาพที่ 3.23 ภาพกิจกรรมจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตรจากเกษตรกรภายในงาน”ครบ 3 รอบ สอ.กพผ. ก้าวสู่ปีที่ 37”ณ จังหวัดนนทบุรี	72
ภาพที่ 3.24 ภาพกิจกรรมจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตรจากเกษตรกรภายในงานวันสังคมสุขใจ โรงแรมสามพรานริเวอร์ไซด์ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม	73
ภาพที่ 3.25 ภาพกิจกรรมจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตรจากเกษตรกรภายในงานวันคล้ายวันสถาปนา ส.ป.ก. ครบรอบ 41 ปี	73
ภาพที่ 3.26 ภาพกิจกรรมจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตรจากเกษตรกร ภายในงานตลาดคลองผดุงกรุงเกษม : งานวิจัยขายได้	74
ภาพที่ 3.27 ภาพกิจกรรมจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตรจากเกษตรกรในโครงการร้านค้าปลีกจำหน่าย ผลิตผลเกษตร (Farmer Shop) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	75

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของเรื่อง

สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) เป็นหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีภารกิจในการจัดที่ดินและที่อยู่อาศัยให้เกษตรกร คຸ້ມครองที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พื้นฟูสภาพแวดล้อม รวมทั้งการพัฒนาความรู้และขีดความสามารถเกษตรกร เร่งรัดพัฒนาธุรกิจการเกษตรโดยการพัฒนาสถาบันเกษตรกร ปัจจุบัน ส.ป.ก. จัดที่ดินให้กับเกษตรกรไปแล้วกว่า 2.7 ล้านราย เนื้อที่กว่า 34 ล้านไร่ ผู้ที่ได้รับจัดสรรที่ดินทำกินส่วนใหญ่ยังใช้ที่ดินไม่เกิดประโยชน์อย่างเต็มประสิทธิภาพหรือทำการเกษตรแล้วขาดทุน ทำให้เกษตรกรขาดความมั่นใจในอาชีพเกษตร ทั้งนี้ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการที่ผู้ที่ได้รับจัดสรรที่ดินทำกินเหล่านั้นขาดความรู้และทักษะทางเกษตรกรรม ขาดการจัดการอย่างเป็นระบบและไม่รู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง ทำให้ขาดการปรับตัวอย่างทันเหตุการณ์และยังขาดการส่งเสริมการจัดการความรู้ที่เหมาะสมจากหน่วยงานรัฐ ดังนั้นหากเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในทักษะ 3 มิติ ได้แก่ ทักษะคิด วิเคราะห์ และความรู้ เพื่อจัดการภารกิจสู่เป้าหมายอย่างเป็นองค์รวมสอดคล้องกับบริบทที่หลากหลาย สามารถสร้างทีมงานเชี่ยวชาญการจัดการสนับสนุนส่งเสริมภารกิจตามนโยบายยกระดับและขยายผลการดำเนินงานโดยการร่วมมือจัดการเรียนรู้ของเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ : Smart Farmer, Smart Officer ย่อมลดโอกาสการละทิ้งที่ดินทำกินและสร้างความเชื่อมั่นในอาชีพเกษตรได้

จากผลการวิจัยของชุดโครงการวิจัยการขับเคลื่อนการพัฒนาการสหกรณ์และการค้าที่เป็นธรรม ระยะที่ 6 ที่ผ่านมามีข้อเสนอเชิงนโยบายให้ขยายผลการจัดตั้งและดำเนินงาน “ธุรกิจฐานสังคม” เพื่อเป็นเครื่องมือภาครัฐในการใช้แก้ปัญหาเศรษฐกิจ-สังคม บนหลักการพึ่งพาร่วมมือกันและเพื่อสนับสนุนการพัฒนา ระบบส่งเสริมเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะการแข่งขันผ่านกลไกหน่วยงานรัฐ” โดยเฉพาะอย่างยิ่งเจ้าหน้าที่รัฐ ต้องมีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะในการส่งเสริมการรวมกลุ่มและสร้างความเข้มแข็งขององค์กร อีกทั้งมีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาภาคการเกษตร ด้วยการปรับเปลี่ยนบทบาทการส่งเสริมรูปแบบใหม่ ที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนอย่างเท่าเทียม และเพื่อพัฒนาระบบสนับสนุนและส่งเสริมการเรียนรู้ที่สามารถยกระดับสมรรถนะของเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. สำหรับบทบาทใหม่ในฐานะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ทำหน้าที่ให้การสนับสนุนส่งเสริมการรวมกลุ่มของเกษตรกรและสร้างสรรค์ธุรกิจภายใต้ใ้อุปทานของกลุ่มสู่การยกระดับอาชีพและการดำเนินชีวิตของเกษตรกรที่เป็นเป้าหมาย ส.ป.ก. และสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยการสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัย จึงร่วมกันศึกษาวิจัยระบบสนับสนุนและส่งเสริมการเรียนรู้ยกระดับสมรรถนะของเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. สร้างผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ผ่านการฝึกอบรมภายใต้การเรียนรู้ smart officer ที่มีสมรรถนะและมีความพร้อมในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ต่อไป

การดำเนินงานโครงการวิจัย “การพัฒนาระบบส่งเสริมเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะการแข่งขันผ่านกลไกหน่วยงานรัฐ” ในระยะที่ 1 ได้เกิดตัวแบบหลักสูตรการพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการส่งเสริมเกษตรกรสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน (Smart officer) ที่มุ่งเปลี่ยนแปลงเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. ให้เป็นนักส่งเสริมและพัฒนาที่มีขีดความสามารถในทักษะ 3 มิติ ได้แก่ ทักษะคิด วิเคราะห์ และความรู้ ในการจัดการภารกิจสู่เป้าหมายอย่างเป็นองค์รวม ที่สอดคล้องกับบริบทที่หลากหลาย ทั้งนี้เพื่อลดโอกาสการละทิ้งที่ดินทำกินและสร้างความเชื่อมั่นในอาชีพเกษตรกรบนหลักการพึ่งพาและร่วมมือกันในแนวทางธุรกิจฐานสังคมโดยกลุ่มเป้าหมายเป็นเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. จังหวัดจำนวน 18 ราย ประกอบด้วย ภาคเหนือ จังหวัดพิจิตร และสุโขทัย ภาคกลาง จังหวัดฉะเชิงเทรา พระนครศรีอยุธยา ประจวบคีรีขันธ์ ระยอง ราชบุรี ลพบุรี และอุทัยธานี ภาคตะวันออกฉะเชิงเทรา จังหวัดขอนแก่น ชัยภูมิ นครราชสีมา บุรีรัมย์ มหาสารคาม ยโสธร สกลนคร หนองคาย และอุดรธานี ภาคใต้ จังหวัดตรัง นครศรีธรรมราช และสงขลา โดยผลการประเมินอยู่ในระดับที่น่าพอใจ มีการปรับเปลี่ยนทัศนคติ วิถีคิด และพฤติกรรมที่สอดคล้องกับเป้าหมายและบริบทที่หลากหลาย ปัจจุบันได้ก่อให้เกิดการขยายผลโครงการต่อเนื่อง 18 โครงการ ในพื้นที่เขตปฏิรูปที่ดิน 18 จังหวัด

โครงการวิจัย “การพัฒนาระบบส่งเสริมเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะการแข่งขันผ่านกลไกหน่วยงานรัฐ” ดังกล่าว ได้ดำเนินการศึกษากระบวนการด้วยการทบทวนวรรณกรรมในการพัฒนาหลักสูตรที่เหมาะสมกับความต้องการของ ส.ป.ก. ทำให้เกิดกระบวนการพัฒนาหลักสูตร การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานจากความต้องการศักยภาพของเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. การกำหนดจุดมุ่งหมาย (สมรรถนะ) โดยการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกับภาคีเครือข่าย และเกิดสมรรถนะเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตร กำหนดเนื้อหาและการเรียนรู้ กำหนดมาตรการวัดและการประเมินผล มีการนำหลักสูตรไปใช้จนเกิดการพัฒนาเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. จำนวน 18 ราย รวมทั้งกระบวนการพัฒนาการเรียนรู้ตามหลักสูตรการประเมินผล การใช้หลักสูตร การปรับปรุงแก้ไข เกิดข้อเสนอโครงการ Project based learning : PBL ซึ่งพิจารณาจากข้อเสนอโครงการ PBL ของเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. สามารถประมวลความคาดหวังและเป้าหมายของข้อเสนอโครงการ PBL ได้

จากกระบวนการพัฒนาหลักสูตรระบบสนับสนุนและส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะของเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. คณะวิจัยในฐานะหน่วยงานใน ส.ป.ก. ยังได้นำแนวคิดและหลักการไปขยายผลหลักสูตร เกิดข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่ต้องการสนับสนุนให้เจ้าหน้าที่ของ ส.ป.ก. ใช้งานวิจัย ภายใต้กรอบ Project based learning (PBL) เป็นเครื่องมือในการปฏิบัติงานเพื่อสร้างความเข้มแข็งและความยั่งยืนให้กับเกษตรกรในพื้นที่ โดยใช้ข้อมูล ความรู้ เทคโนโลยี และทรัพยากรที่มีอยู่ในการวิเคราะห์ศักยภาพและเสนอโครงการวิจัยและพัฒนาเชิงพื้นที่ ในลักษณะงานวิจัยในงานประจำ (Routine to research: R&R) และเพื่อสนับสนุนการส่งเสริมการรวมกลุ่มและสร้างความเข้มแข็งขององค์กร ที่มีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาภาคการเกษตร ด้วยการปรับเปลี่ยนบทบาทการส่งเสริมรูปแบบใหม่ ตลอดจนการปรับปรุงแก้ไขเชิงนโยบายและโครงการสร้างพื้นฐานที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนอย่างเท่าเทียม เจ้าหน้าที่รัฐย่อมมีบทบาทสำคัญต่อการสานต่อนโยบาย สู่การปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมายเชิง

ยุทธศาสตร์ดังกล่าว การวิจัยในระยะที่ 2 จะดำเนินการตาม Platform ของการยกระดับสมรรถนะ Smart Officers โดยใช้กลไกการถ่ายโอนความรู้จากการวิจัยภายใต้หลักสูตร Smart Officers และ โครงการ Project base learning: PBL เพื่อการฝึกทักษะ ประสบการณ์ของ Smart Officers & Smart Farmers ที่มี 18 โครงการ ซึ่ง สปก. จะได้ขยายผลนำไปใช้ในภารกิจของต่อไป

1.2 คำถามวิจัย

ตัวแบบและแนวปฏิบัติที่ดีสำหรับระบบส่งเสริมการเรียนรู้ Smart Officers ควรมียุทธศาสตร์ประกอบอย่างไร เพื่อการขยายผลศูนย์เรียนรู้มีชีวิตโดยการนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการยกระดับมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์ภาคีเครือข่าย

1.3 วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนาระบบส่งเสริมการเรียนรู้สู่การยกระดับสมรรถนะเป็น Smart officers ในภารกิจหน่วยงาน สปก. โดยบูรณาการความร่วมมือกับภาคีในการสร้างนวัตกรรมตัวแบบธุรกิจเพื่อเชื่อมโยงการนำผลผลิตของเกษตรกรกลุ่มเป้าหมายสู่ผู้บริโภคอย่างเป็นธรรมและยั่งยืน

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ตัวแบบระบบส่งเสริมการเรียนรู้ Smart Officers ตามสมรรถนะที่คาดหวังของ ส.ป.ก.
2. การขยายผลระบบการส่งเสริมเรียนรู้ Smart Officers ภายใต้ภารกิจแผนงาน ส.ป.ก.
3. มีศูนย์เรียนรู้มีชีวิตในชุมชนที่แสดงให้เห็นการนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการยกระดับมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์
4. ภาคีเครือข่ายมาร่วมกันพัฒนาการจัดการที่ดินให้เกิดประโยชน์สูงสุด

1.5 ขอบเขตการวิจัย

เจ้าหน้าที่สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ระดับปฏิบัติการ - ชำนาญการ ในพื้นที่เขตปฏิรูปที่ดิน

1.6 กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดการพัฒนา ระบบส่งเสริมเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะการแข่งขันผ่านกลไกหน่วยงานรัฐ โดยการใช้กลไกธุรกิจฐานสังคมในการลดช่องว่างเชิงนโยบายและการปฏิบัติสู่การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาประเทศแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อสร้างผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการส่งเสริมเกษตรกรสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน สามารถยกระดับขีดความสามารถของเกษตรกรในการประกอบอาชีพที่ก่อให้เกิดสมดุลในการดำเนินชีวิต มีความสามารถด้านการจัดการเชิงกลยุทธ์ในสถาบันเกษตรกรมีความสามารถในการส่งเสริมการสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าเกษตร สร้างต้นแบบการจัดการธุรกิจฐานสังคมในพื้นที่เขตปฏิรูปที่

ภาพที่ 1.1 การพัฒนากระบวนกรเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะ Smart Officers

กระบวนการวิจัย

ภาพที่ 1.2 ขั้นตอนการดำเนินงาน

1.7 นิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ

1. การยกระดับสมรรถนะเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. คือ กระบวนการยกระดับสมรรถนะของเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ทำหน้าที่ให้การสนับสนุนส่งเสริมการรวมกลุ่มของเกษตรกรและสร้างสรรค์ธุรกิจ ภายใต้โซ่อุปทานของกลุ่ม

2. ธุรกิจฐานสังคม (Social Economy Enterprise: SEE) หมายถึง ตัวแบบธุรกิจที่มีคุณลักษณะ 5 ประการ ได้แก่ การดำเนินการบนหลักการพึ่งพาและร่วมมือกันของภาคีทั้งปัจเจกบุคคลและองค์กร เพื่อการบรรลุเป้าหมายใน 3 มิติ มีกรอบการดำเนินงานอย่างมีแบบแผนเพื่อการบรรลุเป้าหมายร่วม มีการบริหารจัดการโซ่อุปทานในธุรกิจ มีการดำเนินธุรกิจภายใต้กลไกการตลาด และไม่รับเงินทุนหรือการแทรกแซงกลไกตลาดที่เป็นอุปสรรคต่อการค้าที่เป็นธรรม การค้าที่เป็นธรรม (fair Trade) คือ รูปแบบการค้าระหว่างพันธมิตรธุรกิจที่จะนำไปสู่การค้าระหว่างประเทศที่เป็นธรรม โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่ยั่งยืนโดยการเสนอเงื่อนไขทางการค้าที่ดีกว่า

3. ยุทธศาสตร์ประเทศ (country strategy) เป็นยุทธศาสตร์ที่รัฐบาลประกาศใช้เป็นกรอบทิศทางสำคัญที่มีเป้าหมายร่วมกันกับทุกภาคส่วนเพื่อผลักดันนโยบายให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันและนำไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม โดยมีเป้าหมาย 4 ประการคือการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศเพื่อให้หลุดพ้นกับดักประเทศรายได้ปานกลาง ลดความเหลื่อมล้ำที่เน้นการพัฒนาอย่างทั่วถึงเป็นธรรมสู่การเติบโตที่เป็นมิตรสิ่งแวดล้อม และเร่งสร้างสมดุลและปรับระบบบริหารจัดการภายในภาครัฐให้สามารถฉีกกำลังเป็นระบบครบวงจรและพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

4. เจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. คือ เจ้าหน้าที่ในสังกัดสำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ผู้มีบทบาทหน้าที่ในการส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดิน

5. นักส่งเสริม หมายถึง บุคคลผู้มีส่วนสนับสนุนองค์ความรู้ด้านต่างๆ ในการกระตุ้นเกษตรกรให้เกิดตระหนักรู้ความต้องการความเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเอง เพื่อประโยชน์อย่างแท้จริงต่อตนเอง ครอบครัว และชุมชน

6. Smart Farmer หมายถึง บุคคลที่มีความภูมิใจในการเป็นเกษตรกร มีความรอบรู้ในระบบการผลิตด้านการเกษตรแต่ละสาขา มีความสามารถในการวิเคราะห์ เชื่อมโยงและบริหารจัดการการผลิตและการตลาด โดยใช้ข้อมูลประกอบการตัดสินใจ คำนึงถึงคุณภาพและความปลอดภัยของผู้บริโภค สังคมและสิ่งแวดล้อม

7. Smart Officer หมายถึง บุคลากรของทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่ปฏิบัติงานทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค เป็นเป้าหมายในการพัฒนาให้เป็น Smart Officer ที่มีความรักเกษตรกรเหมือนญาติ มีความรอบรู้ทางวิชาการและนโยบายใช้เทคโนโลยีมาช่วยเหลือเกษตรกร สร้างความเข้มแข็งแก่เกษตรกรและองค์กรเกษตรกรมุ่งนำเกษตรกรสู่ Green Economy และ Zero waste agriculture มีความภาคภูมิใจในองค์กรและความเป็นข้าราชการ

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรม

โครงการวิจัย “การพัฒนาาระบบส่งเสริมเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะการแข่งขันผ่านกลไกหน่วยงานรัฐ” ภายใต้ชุดโครงการวิจัยการขับเคลื่อนการพัฒนาการสหกรณ์และการค้าที่เป็นธรรม ระยะที่ 8 สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) คณะวิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการ ประกอบด้วย

1. หลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร
2. การเรียนรู้: การจัดการเรียนรู้แบบ Project-Based Learning (PBL) และ Action Learning
3. การประเมินหลักสูตร
4. ส.ป.ก. และโครงการความร่วมมือ
5. Smart Farmer และ Smart Officers

2.1 หลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ “การพัฒนาาระบบส่งเสริมเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะการแข่งขันผ่านกลไกหน่วยงานรัฐ” ภายใต้ชุดโครงการวิจัยการขับเคลื่อนการพัฒนาการสหกรณ์และการค้าที่เป็นธรรม ระยะที่ 8 นี้ คณะผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

คำว่า “หลักสูตร” แปลมาจากคำในภาษาอังกฤษว่า “curriculum” ซึ่งมีรากศัพท์มาจากภาษาลาตินว่า “currere” หมายถึง “running course” หรือ เส้นทางที่ใช้วิ่งแข่ง ต่อมาได้นำศัพท์นี้มาใช้ในการศึกษาว่า “running sequence of course or learning experience” เป็นการเปรียบเทียบหลักสูตรเสมือนสนามหรือลู่วิ่งให้ผู้เรียนจะต้องฟันฝ่าความยากของวิชา หรือประสบการณ์การเรียนรู้ต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรเพื่อความสำเร็จ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2537: 12) ได้ให้แนวคิดที่ว่า หลักสูตร คือ มวลประสบการณ์ทั้งปวงที่จัดให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ครบถ้วนตามมาตรฐานคุณภาพสากล มาตรฐานความเป็นชาติไทยและมาตรฐานที่ชุมชนท้องถิ่นต้องการ สัจด์ อุทรานันท์ (2538: 6) กล่าวว่า หลักสูตร หมายถึง ลักษณะใดลักษณะหนึ่งต่อไปนี้ 1. หลักสูตร คือ สิ่งที่สร้างขึ้นในลักษณะของรายวิชา ซึ่งประกอบไปด้วยเนื้อสาระที่จัดเรียงลำดับความยากง่าย หรือเป็นขั้นตอนอย่างดีแล้ว 2. หลักสูตร ประกอบด้วยประสบการณ์ทางเรียนซึ่งได้วางแผนล่วงหน้าเพื่อมุ่งหวังจะให้เด็กได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทางที่ต้องการ 3. หลักสูตร เป็นสิ่งที่สังคมสร้างขึ้นสำหรับให้ประสบการณ์ทางการศึกษาแก่เด็กในโรงเรียน 4. หลักสูตร ประกอบด้วยมวลประสบการณ์ทั้งหมดของผู้เรียน ซึ่งเขาได้ทำไว้รับรู้ และได้ตอบสนองต่อการแนะนำของโรงเรียน

จากแนวคิดข้างต้น จึงสรุปได้ว่า หลักสูตร คือ แนวทางในการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียน ให้บรรลุจุดมุ่งหมายทางการศึกษาตามมาตรฐานสากล มาตรฐานหลักสูตรแกนกลาง และความต้องการ ชุมชนท้องถิ่น

การพัฒนาหลักสูตรเกิดขึ้นได้ 2 ลักษณะ คือ การปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงหลักสูตร การปรับปรุง หลักสูตรเป็นวิธีการพัฒนาหลักสูตรอย่างหนึ่ง วิชัย วงษ์ใหญ่ (2525: 10) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตร คือ การพยายามวางโครงการที่จะช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้ตรงตามจุดหมายที่กำหนดไว้ หรือการพัฒนา หลักสูตรและการสอนคือ ระบบโครงสร้างของการจัดโปรแกรมการสอน กำหนดจุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ การปรับปรุงตำรา แบบเรียน คู่มือครู และสื่อการเรียนต่าง ๆ การวัดและประเมินผลการใช้หลักสูตรการ ปรับปรุงแก้ไข และการให้ การอบรมครูผู้ใช้หลักสูตรให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการพัฒนาหลักสูตร และ การสอน รวมทั้งการบริหารและบริการหลักสูตร สงัด อุทรานันท์ (2532: 33) กล่าวว่า การพัฒนา หลักสูตร หมายถึง การดำเนินการจัดทำหลักสูตรขึ้นมาใหม่ หรือจัดทำหลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น

สำลี ทองธิว (2553) กล่าวถึง จุดเริ่มของการพัฒนาหลักสูตรว่า จะต้องเลือกแนวคิด หลักการและ ปรัชญาที่จะใช้เป็นกรอบในการดำเนินการพัฒนาหลักสูตร จากวิวัฒนาการการพัฒนาหลักสูตรทั้งในและ ต่างประเทศในช่วง 50-60 ที่ผ่านมา พบว่า กรอบแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรที่ผ่านมาสามารถจัดได้เป็น 5 กลุ่มหลักๆ สรุปสาระสำคัญ จุดแข็ง และจุดอ่อนของแต่ละกลุ่มแนวคิดดังตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1 การทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับกรอบแนวคิดการพัฒนาหลักสูตร

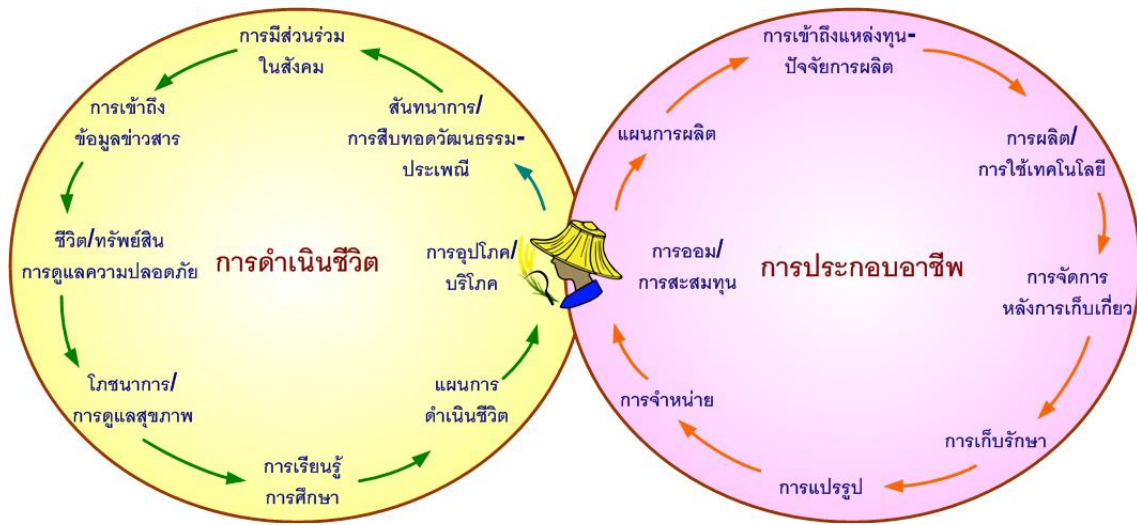
กลุ่มแนวคิด	สาระสำคัญ	จุดแข็ง	จุดอ่อน
1) กลุ่มที่พัฒนาหลักสูตร ภายใต้กรอบแนวคิด ที่ว่า “หลักสูตร คือ รายละเอียดของเนื้อหา และสาระที่จำเป็นต้อง ส่งผ่านให้กับผู้เรียน”	เป็นกรอบแนวคิดที่ เน้นไปในเรื่องของ สาระเนื้อหาที่จะต้อง เลือก ประมวลและจัด ให้กับผู้เรียนการ ประเมินผลเน้นวัดว่า ผู้เรียนได้รับการ ถ่ายทอดความรู้ สมบูรณ์มากน้อย เพียงไร	มีการประมวลเนื้อหาสาระ อย่างเข้มข้น และวางแผน ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมี ประสิทธิภาพ	- ไม่แน่ชัดว่าควรจะใช้ หลักเกณฑ์อะไรในการ เลือกหลักสูตรและ เนื้อหาวิชา - เปลี่ยนบทบาทครูจาก ผู้ถ่ายทอดหลักสูตร เป็นผู้สร้างหลักสูตร
2) กลุ่มที่พัฒนาหลักสูตร ภายใต้กรอบแนวคิด ที่ว่า “หลักสูตร คือ ผลผลิตของการเรียนรู้”	ให้ความสำคัญต่อการ ดำเนินชีวิตของผู้เรียน เน้นเตรียมทักษะ ความรู้ และ	หลักสูตรพัฒนาขึ้นจากคน ในวงการพัฒนาหลักสูตร เพราะจะทราบหรือ คาดคะเนความต้องการ	- เป็นหลักสูตรที่ผูกมัด ผู้เรียนมากเกินไป ทำให้ผู้เรียนไม่สามารถ พัฒนาคุณลักษณะอัน

กลุ่มแนวคิด	สาระสำคัญ	จุดแข็ง	จุดอ่อน
	ประสบการณ์ที่ตรงตามความต้องการของผู้เรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่นายจ้างต้องการ	ของผู้เรียนและนายจ้างได้ค่อนข้างแม่นยำ	พึงประสงค์ที่หลากหลาย - การประเมินผลแบบวางแผนล่วงหน้าทำให้ขาดการสร้างกิจกรรมใหม่ๆ ที่ปรับไปตามบริบทของการเรียนรู้
3) กลุ่มที่พัฒนาหลักสูตรภายใต้กรอบแนวคิดที่ว่า “หลักสูตร คือ กระบวนการเรียนรู้”	เน้นกระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้สอน ผ่านสาระความรู้ กระบวนการเรียนรู้เกิดขึ้นในห้องเรียน เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (child centered learning) ต่างจากแนวคิดกลุ่มที่ 2 ซึ่งผู้เรียนเป็นเพียงผู้รอรับการสอนเท่านั้น	เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ให้ความสำคัญต่อความต้องการของผู้เรียนแทนที่จะให้ความสำคัญต่อครูหรือผู้บริหารเป็นหลัก โดยสะท้อนให้เห็นอย่างเป็นรูปธรรมทั้งในเรื่องของการออกแบบหลักสูตร เนื้อหาสาระ และการจัดการเรียนการสอน	- บางแนวคิดเสนอว่าหลักสูตรที่เน้นสาระเรียนรู้ยังคงมีความสำคัญมากกว่ากระบวนการเรียนรู้ ผู้เรียนมีสิทธิที่จะคิดและเลือกเนื้อหาและเป้าหมายที่จะมีคุณค่าต่อตัวผู้เรียนเอง
4) กลุ่มที่พัฒนาหลักสูตรภายใต้แนวคิดที่ว่า “หลักสูตร คือ การจัดการเรียนรู้ตามข้อตกลงและพันธสัญญาระหว่างผู้เรียนและผู้สอน”	ลักษณะไปในแนวเดียวกับแนวคิดกลุ่มที่ 3 แต่เพิ่มเติมในเรื่องเป้าหมายของหลักสูตร แนวคิดกลุ่มนี้เน้นการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นมนุษย์ พัฒนาตนเอง และรับผิดชอบต่อการพัฒนาสังคม	เน้นความสนใจและความต้องการที่จะทำความเข้าใจกับปัญหา กิจกรรม และการกระทำของคนส่วนใหญ่	- การนำหลักสูตรไปใช้ผิดวิธี เช่น การนำค่านิยม และแนวทางของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งแต่เพียงฝ่ายเดียวมาเป็นตัวกำหนดสาระการเรียนรู้ กำหนดทักษะที่ต้องพัฒนาหรือกำหนดทัศนคติที่ไม่เป็นที่ยอมรับของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

กลุ่มแนวคิด	สาระสำคัญ	จุดแข็ง	จุดอ่อน
5) กลุ่มที่พัฒนาหลักสูตรภายใต้กรอบแนวคิดของ “หลักสูตรทางเลือก”	เน้นการพัฒนาหลักสูตรเพื่อใช้นอกบริบทโรงเรียน ผู้รับผิดชอบหลักสูตร ต้องศึกษาบริบทสังคม ปัญหาและวิธีการแก้ปัญหาที่หลากหลายตลอดจนผลกระทบของการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม	เน้นศิลปะการสร้างคน ไม่ใช่สร้างผู้เชี่ยวชาญ โดยเปิดโอกาสให้คนกลุ่มต่างๆ ช่วยกันระบुरายละเอียดเชิงลึกเกี่ยวกับปัญหาในสังคมที่สามารถนำไปสู่การแก้ปัญหา	- ยังเกิดข้อสงสัยถึงลักษณะของสิ่งที่มีคุณค่าแก่การเรียนรู้และวิธีการที่จะสร้างมนุษย์ที่สมบูรณ์ที่จะนำพาตนเองและผู้อื่นไปสู่เป้าหมายชีวิตที่ใฝ่ฝัน

ที่มา: ดัดแปลงจาก สำลี ทองจิวิ (2553)

สถานศึกษาโดยส่วนใหญ่ในประเทศไทย เน้นกรอบแนวคิดการพัฒนาหลักสูตรในลักษณะที่เน้นให้รายละเอียดของเนื้อหาสาระและผลผลิตของการเรียนรู้ ทำให้หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นโดยเฉพาะสถานศึกษาในระบบเป็นหลักสูตรที่ไม่เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง และไม่สอดคล้องกับความหมายและเป้าหมายของการจัดการศึกษาภายใต้บริบทปัญหาของสังคมไทยในยุคปัจจุบันกรอบแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรภายใต้ “หลักสูตรทางเลือก” น่าจะสอดคล้องกับบริบทการเรียนรู้ของชาวนาซึ่งจำเป็นต้องมองอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างเป็นองค์รวมและดำเนินไปพร้อมกัน ทั้งนี้ จุฑาทิพย์ ภัทราวาท (2550) กล่าวถึงความสัมพันธ์เชื่อมโยงของสองเรื่องนี้ไว้ว่า กิจกรรมในการประกอบอาชีพเริ่มต้นจากแผนการผลิตซึ่งจะเชื่อมโยงไปสู่การเข้าถึงแหล่งทุนและปัจจัยการผลิต การผลิตและการใช้เทคโนโลยี การจัดการหลังการเก็บเกี่ยว การเก็บรักษา การแปรรูป การจำหน่าย หลังจากจัดสรรเป็นเงินออมและการสะสมทุนแล้วก็จะเป็นเรื่องของแผนการดำเนินชีวิต ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับการเรียนรู้โภชนาการและดูแลสุขภาพ การดูแลความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร การมีส่วนร่วมในสังคม สันทนาการและการสืบทอดวัฒนธรรมและประเพณี (รูปที่ 2.1) กรอบแนวคิดหลักสูตรที่มองความเชื่อมโยงของอาชีพและการดำเนินชีวิตชาวนาไปด้วยกันตามแนวคิดนี้ จะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ในการแก้ปัญหาอาชีพและการยกระดับชีวิตความเป็นอยู่ของชาวนาได้ด้วยตนเองอย่างมั่นคง

ภาพที่ 2.1 กรอบแนวคิดความเชื่อมโยงระหว่างกิจกรรมการประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิตของเกษตรกร
ที่มา : จุฑาทิพย์ ภัทราวาท (2550)

หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นโดยทั่วไป จะมีกรอบมาตรฐานทางวิชาการเป็นตัวกำหนด กล่าวคือ ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้นั้น ผู้เรียนควรเรียนรู้และสามารถทำอะไรได้บ้าง เรียกมาตรฐานนี้ว่า “มาตรฐานเนื้อหา” (content standards) ผู้เรียนมีการปฏิบัติออกมาเช่นไรที่สะท้อนว่าผู้เรียนไปถึงมาตรฐานเนื้อหา เรียกว่า “มาตรฐานปฏิบัติการ” (performance standards) และ ผู้เรียนแสดงผลการปฏิบัติออกมาได้ดีเพียงใด เรียกว่า “มาตรฐานความชำนาญการ” (proficiency standards) มาตรฐานวิชาการที่กำหนดขึ้นทั้งสามด้านนี้จะ เป็นพื้นฐานของการวัดและประเมินผลความสำเร็จของการจัดการศึกษาทั้งในส่วนของผู้สอนและผู้เรียน โดยคาดหวังว่าผู้เรียนจบหลักสูตรที่ผ่านมาตรฐานทางวิชาการข้างต้นจะมีความสามารถ 5 ประการ คือการประยุกต์ความรู้พื้นฐาน ความสามารถในการคิด เช่น การแก้ปัญหา การตัดสินใจความคิดสร้างสรรค์ เป็นต้น ทักษะการสื่อสาร ความสามารถในการผลิตผลงานที่ดี และ ความสามารถเชื่อมโยงและอยู่ได้ในสังคม เช่น การเป็นพลเมืองที่ดี การเตรียมตัวเพื่อทำงาน และการเรียนรู้ตลอดชีวิต (lifelong learning) เป็นต้น (Fortier et al., 1998) นอกจากนี้ ระยะเวลาหลังมีการพัฒนาแนวคิด การออกแบบหลักสูตรแบบย้อนกลับ (backward design) ซึ่งแนวคิดนี้จะสวนกลับกับการออกแบบหลักสูตรในรูปแบบดั้งเดิมที่ผู้สอนจะ กำหนดเนื้อหาเรียนรู้ก่อน แล้วนำมาคิดวิธีการเรียนการสอนเพื่อนำเนื้อหาสู่ผู้เรียน จากนั้นก็เป็น ขั้นตอนการประเมินผลผู้เรียน ในการออกแบบหลักสูตรแบบย้อนกลับ จะกำหนดเป้าประสงค์ (goal) ขึ้นก่อน จากนั้นกำหนดแนวทางประเมิน (assessment) แล้วจึงมาวางแผนเรียนรู้ (lesson plan) เปรียบเสมือน การเดินทางที่ต้องรู้เป้าหมาย (roadmap) ก่อน แล้วค่อยหาวิธีการเดินทางไปสู่เป้าหมายนั้น ทำให้ ผู้สอนกำหนดเนื้อหาและออกแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อมุ่งไปสู่เป้าหมายอย่างแท้จริงจุดเริ่มต้นของ แนวคิดนี้มีมาตั้งแต่ช่วงปี ค.ศ. 1970 ถูกพัฒนาเรื่อยมาจนใน ค.ศ. 1991 มีการนำไปใช้ในโครงการอบรม

ภาวะผู้นำ ต่อมาพบแนวคิดนี้ "What is backward design?" ในหนังสือชื่อ "Understanding by Design" ของ Wiggins and McTighe (1999) ซึ่ง วิชัย วงษ์ใหญ่ และ มารุต พัฒนา (2555) ได้ให้ความหมายว่าเป็นการวางแผนการจัดการเรียนรู้ ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจฝังลึก (deep knowledge) โดยกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังจากมาตรฐานการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ หรือคำอธิบายรายวิชาของหลักสูตร เพื่อกำหนดพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้ และเป็นแนวทางในการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ การออกแบบวัดและประเมินผล รวมทั้งการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้อย่างเป็นขั้นตอน กระทั่งเกิดประสบการณ์การเรียนรู้ที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยมีขั้นตอน 5 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นที่ 1 : วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดกลุ่มสาระการเรียนรู้ สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ขั้นที่ 2 : กำหนดแนวคิดสำคัญ (key concept) ของหน่วยเรียนรู้ ทักษะการคิด คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และผลการเรียนรู้ (learning outcome)

ขั้นที่ 3 : การกำหนดหลักฐานและออกแบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ประกอบด้วย การกำหนดหลักฐานที่แสดงว่าผู้เรียนมีความเข้าใจเชิงทงน (deep knowledge) และจัดลำดับหลักฐานการแสดงผลออก ตลอดจน กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้และออกแบบวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้

ขั้นที่ 4 : การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วย กิจกรรม สื่อเรียนรู้ และเครื่องมือประเมินและเกณฑ์การประเมิน

ขั้นที่ 5 : การจัดกิจกรรมการเรียนรู้และประเมินผล ประกอบด้วย ดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ ประเมินและสะท้อนผลการประเมิน บันทึกหลังการสอนและปรับปรุงแก้ไข

2.2 การเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้แบบ Project-Based Learning (PBL) และ Action Learning

การเรียนรู้ที่เน้นโครงงานเป็นฐานเป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่ทำให้นักเรียนให้สืบค้นและกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ในห้องเรียนมากขึ้นสามารถบูรณาการข้ามสาระการเรียนรู้และยังใช้ได้กับทุกระดับชั้น โครงงานที่ดีควรเปิดโอกาสให้นักเรียนสวมบทบาทเสมือนชีวิตจริงและปฏิบัติภาระงานนั้นให้เสร็จสมบูรณ์ การเรียนรู้ที่เน้นโครงงานเป็นฐานไม่ได้ทำให้เกิดความแตกต่างหรือเป็นภาระที่เพิ่มขึ้นในหลักสูตรหรือเป็นเพียงแค่กิจกรรมที่มีแก่นเรื่อง (theme) ร่วมกันหลักสูตรที่เน้นโครงงานจะขับเคลื่อนด้วยคำถามสำคัญซึ่งเชื่อมโยงมาตรฐานเนื้อหาและพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงการจัดการเรียนรู้ที่เน้นโครงงานเป็นฐานนั้นต้องพิจารณาความเหมาะสมว่าการบูรณาการโครงงานนั้นสามารถกระตุ้นการเรียนรู้ของนักเรียนได้อย่างดีเยี่ยม ซึ่งบางหน่วยการเรียนรู้สามารถเน้นโครงงานได้ตั้งแต่ต้นจนจบขณะที่บางหน่วยการเรียนรู้เน้นบูรณาการ (<http://educate.intel.com/th/projectdesign>)

ดังนั้นโครงการจึงเป็นการจัดการเรียนรู้วิธีหนึ่งที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนด้วยการค้นคว้าลงมือปฏิบัติจริงในลักษณะของการสำรวจ ค้นคว้า ทดลอง ประดิษฐ์คิดค้นผู้เรียนจะมีปัญหาข้อใจจะรวบรวมข้อมูลนำมาวิเคราะห์ ทดสอบเพื่อแก้ปัญหาข้อใจผู้เรียนจะนำความรู้จากชั้นเรียนมาบูรณาการในการแก้ปัญหา ค้นหาคำตอบเป็นกระบวนการค้นพบนำไปสู่การเรียนรู้ผู้เรียนจะเกิดทักษะการทำงานกับผู้อื่นทักษะการจัดการ ผู้สอนจะเข้าใจผู้เรียนเห็นรูปแบบการเรียนรู้การคิดวิธีการทำงานของผู้เรียน จากการสังเกตการทำงานการเรียนแบบโครงการ เป็นการเรียนแบบศึกษาค้นคว้าวิธีการหนึ่งแต่เป็นการศึกษาค้นคว้าที่ใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในการแก้ปัญหา เป็นการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนมีเหตุผลสรุปเรื่องราวอย่างมีกฎเกณฑ์ ทำงานอย่างมีระบบ การเรียนแบบโครงการไม่ใช่การศึกษาค้นคว้าจัดทำรายงานเป็นอย่างเดียวต้องมีการวิเคราะห์ข้อมูลและมีการสรุปผล (<http://www.learners.in.th/blog/plan/30927>)

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนแบบ PBL

รูปแบบที่เน้นการดึงเอาศักยภาพของผู้เรียนให้นำออกมาใช้ให้มากที่สุดฝึกฝนทักษะกระบวนการศึกษาและหาข้อมูลสารสนเทศประกอบกับการตัดสินใจค้นหาวิธีแก้ไขปัญหาด้วยตนเองศึกษาเรื่องที่สนใจ โดยอิงความรู้เดิมที่มีเป็นหลักส่งเสริมให้ผู้เรียนเข้าสู่กระบวนการเรียนรู้แบบสืบสอบ (Process of inquiry) ซึ่งเป็นกระบวนการคิดขั้นสูง และเป็นไปตามหลักการที่ว่า "การเรียนรู้ที่ยืดผู้เรียนเป็นสำคัญ" (<https://www.gotoknow.org/posts/507300>)

วัตถุประสงค์เรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐาน

โครงการเรียนรู้(PBL) เป็นการจัดสถานการณ์ในการจัดการเรียนโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยพัฒนาทักษะให้กับผู้เรียนอย่างหาค่ามิได้เพราะผู้เรียนมีส่วนร่วมในการออกแบบ แก้ปัญหา การประชุม และจัดกิจกรรมการสืบสวนเสาะหาคำตอบซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนในกลุ่ม หรือตัวผู้เรียนเอง สามารถแก้ไขหรือนำเสนอความจริง และมีความคิด ความรู้ขึ้นมา ผู้เรียนสามารถนำความรู้และประสบการณ์จากโครงการที่ทำมาประยุกต์ใช้กับปัญหาและสถานการณ์ชีวิตจริง

โครงการเรียนรู้(PBL) เป็นการจัดกิจกรรมในหลักสูตรเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้ทำงานบนพื้นฐานของความท้าทายที่ซับซ้อน ด้วยคำถามหรือปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหของผู้เรียน การตัดสินใจ ทำให้เกิดทักษะในการสอบสวนเรียนรู้จากประสบการณ์ช่วยให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ด้วยทักษะที่แสดงให้เห็นว่ามีหลายวิธีที่จะแก้ปัญหาและนำไปปรับใช้กับชีวิตของตนในโลกแห่งความเป็นจริงโดยครูเป็นเพียงผู้กำกับดูแลผลรวมของการเรียนรู้

โครงการเรียนรู้(PBL) เป็นวิธีการในการเรียนรู้ที่เน้น การสร้างสิ่งประดิษฐ์ หรือผลิตผลของผู้เรียนให้เป็นตัวแทนของสิ่งที่รู้โดยใช้ทั้งความรู้ ทักษะกระบวนการและสหวิทยาการและความร่วมมือของกลุ่มผู้เรียน (<http://educate.intel.com/th/projectdesign>)

ขั้นตอนการเรียนรู้แบบโครงการ

สุชาติ วงศ์สุวรรณ (2542) กล่าวว่า การเรียนรู้แบบโครงการเป็นกิจกรรมที่ต้องกระทำอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งเสร็จสิ้นโครงการ ซึ่งผู้เรียนต้องเป็นผู้ดำเนินการทั้งสิ้น โดยมีครู-อาจารย์ที่ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษา คอยให้คำแนะนำเสนอแนะ และให้คำปรึกษาอย่างใกล้ชิดตลอดเวลา ในการดำเนินโครงการ มีขั้นตอนที่สำคัญ 6 ขั้นตอน ประกอบด้วย

1. การคิดและเลือกหัวข้อเรื่อง

การดำเนินงานตามขั้นตอนนี้เป็นการคิดหาหัวข้อเรื่องที่จะทำโครงการโดยผู้เรียนต้องตั้งต้นด้วยคำถามที่ว่า

- จะศึกษาอะไร
- ทำไมต้องศึกษาเรื่องดังกล่าว

สิ่งที่จะนำมากำหนดเป็นหัวข้อเรื่องโครงการ จะได้มาจาก ปัญหา คำถามหรือความอยากรู้อยากเห็นในเรื่องต่างๆ ของผู้เรียนเอง ซึ่งเป็นผลจากผู้เรียนได้อ่านจากหนังสือ เอกสาร บทความ ยอมฟังความคิดเห็น การบรรยาย การสนทนา หรือจากการที่ได้ไปดูงาน ทัศนศึกษา ชมนิทรรศการ หรือสังเกตจากปรากฏการณ์ต่างๆรอบข้าง

2. การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องนี้ รวมไปถึงการขอคำปรึกษา หรือข้อมูลรายละเอียดอื่นๆ จากผู้ทรงคุณวุฒิผู้เกี่ยวข้องทุกระดับ รวมทั้งการสำรวจวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ

การดำเนินงานตามขั้นตอนนี้จะทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในรายละเอียดต่างๆ ของเนื้อหาต่างๆที่เกี่ยวข้องเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งทำให้เห็นถึงขอบข่ายของภาระงานที่จะดำเนินการโครงการที่จะทำผลที่ได้จากการดำเนินงานขั้นตอนนี้ จะช่วยทำให้ได้แนวคิดในการกำหนดขอบข่ายหรือเค้าโครงของเรื่องที่จะศึกษา ดังนี้

- สิ่งที่จะกระทำ
- ทรัพยากรหรือวัสดุอุปกรณ์
- วัตถุประสงค์
- บุคลากรหรือผู้เกี่ยวข้อง
- ผลที่ได้รับ
- การนำเสนอ
- กระบวนการ
- ฯลฯ

3. การเขียนเค้าโครงของโครงการ

เป็นการสร้างแผนที่ความคิด โดยนำเอาภาพของงาน และภาพภาพความสำเร็จของโครงการที่วิเคราะห์ไว้มาจัดทำรายละเอียด เพื่อแสดงแนวคิด แผน และขั้นตอนการทำโครงการอาจใช้การระดมสมอง ถ้าเป็นการทำงานเป็นกลุ่มเพื่อให้ผู้ร่วมงานและผู้เกี่ยวข้องทุกคนได้เห็นภาระงาน ตั้งแต่เริ่มต้นจนเสร็จสิ้น รวมทั้งได้ทราบถึงบทบาทและระยะเวลาในการดำเนินงาน เมื่อเกิดความชัดเจนแล้วจึงนำมากำหนดเขียนเป็นเค้าโครงของโครงการ ประกอบด้วยหัวข้อต่างๆ ดังนี้

การเขียนเค้าโครงโครงการ

- 1.ชื่อโครงการ ทำอะไรกับใครเพื่ออะไร
- 2.ชื่อผู้ทำโครงการ ผู้รับผิดชอบโครงการ อาจเป็นรายบุคคล หรือรายกลุ่มก็ได้
- 3.ชื่อที่ปรึกษาโครงการ ครู อาจารย์ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีในท้องถิ่น ผู้ทำหน้าที่เป็นที่

ปรึกษา

4. การปฏิบัติโครงการ

เป็นการดำเนินงาน หลังจากที่ได้โครงการได้รับความเห็นชอบจากครู อาจารย์ที่ปรึกษา และได้รับการอนุมัติจากสถานศึกษาแล้ว ผู้เรียนต้องลงมือปฏิบัติงานตามแผนงานที่กำหนดไว้ในเค้าโครงของโครงการ และระหว่างการทำงานผู้เรียนต้องปฏิบัติงานด้วยความรอบคอบ คำนึงถึงความประหยัด ปลอดภัยในการทำงาน ต้องมีการจดบันทึกข้อมูลต่างๆ ไว้อย่างละเอียด ทำอะไร ได้ผลอย่างไร ปัญหาอุปสรรค และแนวทางการแก้ไขอย่างไร

การบันทึกข้อมูลดังกล่าวนี้ ต้องจัดทำอย่างเป็นระบบ ระเบียบ เพื่อจะได้ใช้เป็นข้อมูล สำหรับการปรับปรุงการดำเนินงานในโอกาสต่อไปด้วย

5. การเขียนรายงาน

เป็นการสรุปผลรายงานผล การดำเนินงานโครงการเพื่อให้ผู้อื่นได้ทราบถึงแนวคิด วิธีการดำเนินงาน ผลที่ได้รับ ตลอดจนข้อสรุป ข้อเสนอแนะต่างๆ เกี่ยวกับโครงการ การเขียนรายงาน ควรใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย กระชับชัดเจน และครอบคลุมประเด็นสำคัญของโครงการที่ปฏิบัติไว้แล้ว โดยอาจเขียนในรูปของ สรุปรายงานผล

6. การแสดงผลงาน

เป็นขั้นตอนสุดท้ายของการทำโครงการ เป็นการนำเสนอผลการดำเนินงานของโครงการทั้งหมดมาแนะนำให้ผู้อื่นได้ทราบ ซึ่งผลผลิตที่ได้จากการดำเนินโครงการประเภทต่างๆ มีลักษณะเป็นเอกสาร รายงาน ชิ้นงาน แบบจำลอง ฯลฯ ตามประเภทของโครงการที่ปฏิบัติการแสดงผลงาน ซึ่งเป็นการนำเอาผลงานดำเนินงานมาเสนอแนะสามารถจัดได้หลายรูปแบบ เช่นการจัดนิทรรศการ หรือทำเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ การจัดทำเป็นสื่อมัลติมีเดีย และอาจนำเสนอในรูปแบบ ของการแสดงผลงาน การนำเสนอด้วยวาจา รายงาน บรรยาย ฯลฯ

การวัดและการประเมินผล

สุชาติ วงศ์สุวรรณ (2542) กล่าวว่า แนวทางการประเมินผลการปฏิบัติโครงการของผู้เรียน เป็นการประเมินตามสภาพจริง เป็นวิธีการค้นหาความสามารถและความก้าวหน้าในการเรียนรู้ที่แท้จริงของผู้เรียน

การประเมินผลการเรียนรู้โดยใช้โครงการ จะต้องมีการประเมินผลการเรียนรู้ ครูผู้สอนจะเป็นผู้กำหนดและเลือกประเมินโดยมีแนวทางการประเมิน 3 แนวทาง ได้แก่ (Young and Henquinet,2000 อ้างใน วราภรณ์ ตรีกุลสุทัศน์, 2545)

1. การประเมินกระบวนการ (evaluated group process) หมายถึง ลำดับขั้นตอนของการดำเนินกิจกรรมตามโครงการตั้งแต่เริ่มโครงการจนจบโครงการ

2. การประเมินผลของโครงการ (evaluated product group) หมายถึง ผลที่ได้จากการดำเนินการตามกระบวนการ เช่น คำโครงของโครงการ รายงานการเขียน หรือผลการนำเสนองาน

3. การประเมินทั้งกระบวนการและผลของโครงการ ต้องมีเกณฑ์ชี้วัดที่มุ่งพิจารณาทั้งในแง่คุณภาพ และแง่ปริมาณ ของการมีส่วนร่วมกิจกรรมภายในกลุ่ม การเตรียมการในการประชุม การปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันภายในกลุ่ม

(http://www.lic.chula.ac.th/web/mediaflash/Project%20based/content_spu/swf/content1.html)

ประโยชน์ของการนำไปใช้

ด้านผู้เรียน ผู้เรียนจะมีความกระตือรือร้นในการเรียนมากขึ้นเพราะเป็นการเรียนรู้ที่สามารถเลือกได้ตามความสนใจของผู้เรียนเองและฝึกกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ มีรูปแบบการคิดที่เป็นระเบียบและสมบูรณ์มากขึ้นและผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ของตนเองซึ่งจะส่งเสริมให้เกิดความอยากรู้อยากเรียนมากขึ้น

ด้านผู้สอนสามารถจัดกิจกรรมการสอนได้ง่ายมากขึ้น โดยผู้สอนเป็นผู้ให้คำแนะนำชี้แนะในส่วนที่ยังขาดในการทำงานของผู้เรียนและผู้สอนสามารถเรียนรู้ไปพร้อมกับผู้เรียนทำให้เกิดการต่อยอดทางความคิดต่อไป (<https://www.gotoknow.org/posts/507300>)

2.3 การประเมินหลักสูตร

ความหมายของการประเมินหลักสูตร

การประเมินหลักสูตรหมายถึง กระบวนการการเก็บรวบรวมข้อมูลและการประมวลผลข้อมูลเพื่อนำมาตัดสินใจเกี่ยวกับคุณภาพทั้งประสิทธิภาพและประเมินผลของหลักสูตรรวมถึงสิ่งที่จะเกิดขึ้นจากการใช้หลักสูตรนั้นในอนาคต แนวคิดการประเมินหลักสูตรประกอบด้วยคุณลักษณะสำคัญ ดังนี้

1. การประเมินเป็นการประเมินค่าของเรื่องที่น่าสนใจ
2. การตัดสินใจมีเกณฑ์ที่ชัดเจน
3. เกณฑ์การตัดสินใจมีประเด็นที่ครอบคลุมและเหมาะสมกับเนื้อหา
4. เกณฑ์แสดงให้เห็นด้วยบุคคลและสอดคล้องกับแนวคิดของแบบจำลองเพื่อนำไปสู่การตัดสินใจ

จุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตร

ทาบ (Taba, 1962 : 310) ได้กล่าวไว้ว่า การประเมินหลักสูตรทำขึ้นเพื่อศึกษากระบวนการต่างๆ ที่กำหนดไว้ว่ามีการเปลี่ยนแปลงใดบ้างที่สอดคล้องหรือขัดแย้งกับวัตถุประสงค์ของการศึกษาระเบียบประเมินดังกล่าวจะครอบคลุมเนื้อหาทั้งหมดของหลักสูตรและกระบวนการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องซึ่งได้แก่

จุดประสงค์ ขอบเขตของเนื้อหาสาระ คุณภาพของผู้ใช้บริหารและผู้ใช้หลักสูตร สมรรถภาพของผู้เรียน ความสัมพันธ์ของวิชาต่างๆ การใช้สื่อและวัสดุการสอน ฯลฯ

การประเมินหลักสูตร ก่อน ระหว่าง และหลังการนำหลักสูตรไปใช้

ขั้นตอนการประเมินหลักสูตร	จุดมุ่งหมายการประเมิน
การประเมินหลักสูตรก่อนนำหลักสูตรไปใช้	การประเมินเอกสารและคุณค่าของหลักสูตร
การประเมินหลักสูตรระหว่างดำเนินการใช้หลักสูตร	การประเมินการนำไปใช้และผลสัมฤทธิ์ของหลักสูตร
การประเมินหลักสูตรหลังนำหลักสูตรไปใช้	การประเมินระบบหลักสูตร

ขอบเขตในการประเมินหลักสูตร

เซเลอร์และอเล็กซานเดอร์ (Saylor and Alexander, 1981 : 265) ได้กล่าวถึงขอบเขตของการประเมินหลักสูตรไว้ดังนี้

1. การประเมินจุดมุ่งหมายของโรงเรียน จุดมุ่งหมายของหลักสูตร จุดมุ่งหมายเฉพาะวิชาและจุดมุ่งหมายในการสอน
2. การประเมินผลโครงการการศึกษาของโรงเรียนทั้งหมด
3. การประเมินผลการเลือกเนื้อหาและการจัดประสบการณ์เรียนและกิจกรรม
4. การประเมินผลการสอบ
5. การประเมินผลโครงการประเมินผล

หลักเกณฑ์การประเมินหลักสูตร

1. มีจุดประสงค์ในการประเมินที่แน่นอน การประเมินผลหลักสูตรจะต้องกำหนดลงไปให้แน่นอนชัดเจนว่าประเมินอะไร
2. มีการวัดที่เชื่อถือได้ โดยมีเครื่องมือและเกณฑ์การวัดซึ่งเป็นที่ยอมรับ
3. ข้อมูลเป็นจริงจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการประเมินผล ดังนั้น ข้อมูลจะต้องได้มาอย่างถูกต้อง เชื่อถือได้และมากพอที่จะใช้เป็นตัวประเมินค่าหลักสูตรได้
4. มีขอบเขตที่แน่นอนชัดเจนว่าเราต้องการประเมินในเรื่องใดแค่ไหน
5. ประเด็นของเรื่องที่จะประเมินอยู่ในช่วงเวลาของความสนใจ
6. การรวบรวมข้อมูลมาเพื่อกำหนดกฎเกณฑ์ และกำหนดเครื่องมือในการประเมินผล จะต้องพิจารณาอย่างรอบคอบ
7. การวิเคราะห์ผลการประเมินต้องทำอย่างระมัดระวังรอบคอบ และให้มีความเที่ยงตรงในการพิจารณา
8. การประเมินผลหลักสูตรควรใช้วิธีการหลายๆวิธี
9. มีเอกภาพในการตัดสินผลการประเมิน

10. ผลต่างๆที่ได้จากการประเมินควรนำไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตรทั้งในด้านการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงในโอกาสต่อไป เพื่อให้ได้หลักสูตรที่ดีและมีคุณค่าสูงสุดตามที่ต้องการ

ขั้นตอนในการประเมินหลักสูตร

1. ขั้นกำหนดวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายในการประเมินการกำหนดจุดมุ่งหมายในการประเมินเป็นขั้นตอนแรกของกระบวนการในการดำเนินการประเมินหลักสูตร ผู้ประเมินต้องกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการประเมินให้ชัดเจนว่าจะประเมินอะไร จะทำให้เราสามารถกำหนดวิธีการเครื่องมือ และขั้นตอนในการประเมินได้อย่างถูกต้อง

2. ขั้นกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการที่จะใช้ในการประเมินผล การกำหนดเกณฑ์และวิธีการประเมินเปรียบเสมือนเข็มทิศที่จะนำไปสู่เป้าหมายของการประเมิน เกณฑ์การประเมินจะเป็นเครื่องบ่งชี้คุณภาพในส่วนของหลักสูตรที่ถูกประเมิน การกำหนดวิธีการที่จะใช้ในการประเมินผลทำให้เราสามารถดำเนินงานไปตามขั้นตอนได้อย่างราบรื่น

3. ขั้นการสร้างเครื่องมือและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินหรือเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นสิ่งที่มีความสำคัญที่จะมีผลทำให้การประเมินนั้นน่าเชื่อถือมากน้อยแค่ไหน ซึ่งผู้ประเมินจะต้องเลือกใช้และสร้างอย่างมีคุณภาพ มีความเชื่อถือได้และมีความเที่ยงตรงสูง

4. ขั้นเก็บรวบรวมข้อมูล ในขั้นการรวบรวมข้อมูลนั้นผู้ประเมินต้องเก็บรวบรวมข้อมูลตามขอบเขตและระยะเวลาที่กำหนดไว้ ผู้เก็บรวบรวมข้อมูลมีส่วนช่วยให้ข้อมูลที่รวบรวมได้มีความเที่ยงตรงและน่าเชื่อถือ

5. ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล ในขั้นนี้ผู้ประเมินจะต้องกำหนดวิธีการจัดระบบข้อมูล พิจารณาเลือกใช้สถิติในการวิเคราะห์ที่เหมาะสม แล้วจึงวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลเหล่านั้น โดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้

6. ขั้นสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลและรายงานผลการประเมิน ในขั้นนี้ผู้ประเมินจะสรุปและรายงานผลการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นต้น ผู้ประเมินจะต้องพิจารณารูปแบบของการรายงานผลว่าควรจะเป็นรูปแบบใด และการรายงานผลจะมุ่งเสนอข้อมูลที่บ่งชี้ให้เห็นว่าหลักสูตรมีคุณภาพหรือไม่ เพียงใด มีส่วนใดบ้างที่ควรแก้ไข ปรับปรุงหรือยกเลิก

7. ขั้นนำผลที่ได้จากการประเมินไปพัฒนาหลักสูตรในโอกาสต่อไป

ประโยชน์ของการประเมินหลักสูตร

1. ทำให้ทราบหลักสูตรที่สร้างหรือพัฒนาขึ้นนั้นมีจุดดีหรือจุดเสียตรงไหน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการวางแผนปรับปรุงได้ถูกต้อง ส่งผลให้หลักสูตรมีคุณภาพดียิ่งขึ้น

2. สร้างความน่าเชื่อถือ ความมั่นใจ และค่านิยมที่มีต่อโรงเรียนให้เกิดขึ้นในหมู่ประชาชน

3. ช่วยในการบริหารทางด้านวิชาการ ผู้บริหารจะได้รู้ว่าควรจะต้องตัดสินใจและสนับสนุนช่วยเหลือ หรือบริหารทางด้านใดบ้าง

4. ส่งเสริมให้ประชาชนมีความเข้าใจในความสำคัญของการศึกษา
5. ส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับโรงเรียนมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้การเรียนการสอนนักเรียนได้ผลดี ด้วยความร่วมมือกันทั้งทางโรงเรียนและทางบ้าน
6. ให้ผู้ปกครองทราบความเป็นไปอย่างสม่ำเสมอ เพื่อหาทางส่งเสริมและปรับปรุงแก้ไขร่วมกันระหว่างผู้ปกครองนักเรียนกับทางโรงเรียน
7. ช่วยให้การประเมินผลเป็นระบบระเบียบ เพราะมีเครื่องมือ และหลักเกณฑ์ทำให้เป็นเหตุผลในทางวิทยาศาสตร์มากขึ้น
8. ช่วยชี้ให้เห็นถึงคุณค่าของหลักสูตร
9. ช่วยให้สามารถวางแผนการเรียนในอนาคตได้ ข้อมูลของการประเมินผลหลักสูตร ทำให้ทราบเป้าหมายแนวทางและขอบเขตในการดำเนินการจัดการศึกษาของโรงเรียน

ปัญหาในการประเมินหลักสูตร

1. ปัญหาด้านการวางแผนการประเมินหลักสูตร การประเมินหลักสูตรมักไม่มีการวางแผนล่วงหน้า ทำให้ขาดความละเอียดรอบคอบในการประเมินผล และไม่ครอบคลุมสิ่งที่ต้องการประเมิน
2. ปัญหาด้านเวลา การกำหนดเวลาไม่เหมาะสมการประเมินหลักสูตร ไม่เสร็จตามเวลาที่กำหนด ทำให้ได้ข้อมูลเนิ่นช้าไม่ทันต่อการนำมาปรับปรุงหลักสูตร
3. ปัญหาด้านความเชี่ยวชาญของคณะกรรมการประเมินหลักสูตร คณะกรรมการประเมินหลักสูตรไม่มีความรู้ความเข้าใจเรื่องหลักสูตรที่จะประเมิน หรือไม่มีความเชี่ยวชาญในการประเมินผล ทำให้ผลการประเมินที่ได้ไม่น่าเชื่อถือ ขาดความละเอียดรอบคอบ ซึ่งมีผลทำให้การแก้ไขปรับปรุงปัญหาของหลักสูตรไม่ตรงประเด็น
4. ปัญหาด้านความเที่ยงตรงของข้อมูล ข้อมูลที่ไม่ใช้ในการประเมินไม่เที่ยงตรงเนื่องจากผู้ประเมินมีความกลัวเกี่ยวกับผลการประเมิน จึงทำให้ไม่ได้เสนอข้อมูลตามสภาพความเป็นจริงหรือผู้ถูกประเมินกลัวว่าผลการประเมินออกมาไม่ดี จึงให้ข้อมูลที่ไมตรงกับสภาพความเป็นจริง
5. ปัญหาด้านวิธีการประเมิน การประเมินหลักสูตรส่วนมากมาจากการประเมินในเชิงปริมาณ ทำให้ได้ข้อค้นพบที่ผิวเผินไม่ลึกซึ้ง จึงควรมีการประเมินผลที่ใช้วิธีการประเมินเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพควบคู่กัน เพื่อให้ได้ผลสมบูรณ์และมองเห็นภาพที่ชัดเจนยิ่งขึ้น
6. ปัญหาด้านการประเมินหลักสูตรทั้งระบบ การประเมินหลักสูตรทั้งระบบมีการดำเนินงานน้อยมาก ส่วนมากมักจะประเมินผลเฉพาะด้าน เช่น ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในด้านวิชาการ (Academic Achievement) เป็นหลัก ทำให้ไม่ทราบสาเหตุที่แน่ชัด
7. ปัญหาด้านการประเมินหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง คณะกรรมการประเมินหลักสูตรหรือผู้ที่เกี่ยวข้องมักไม่ประเมินหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง
8. ปัญหาด้านเกณฑ์การประเมิน เกณฑ์การประเมินหลักสูตรไม่ชัดเจน ทำให้ผลการประเมินไม่เป็นที่ยอมรับ และไม่ได้นำผลไปใช้ในการปรับปรุงหลักสูตรอย่างจริงจัง

2.4 ส.ป.ก. และโครงการความร่วมมือ

การดำเนินการภายใต้ความร่วมมือทางวิชาการว่าด้วย “โครงการถ่ายโอนความรู้ในการยกระดับความสามารถของเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. (Smart Farmers; Smart Officers) สู่การพัฒนาอย่างเป็นองค์รวมเพื่อการกินดีอยู่ดี” ซึ่งเป็นการทำงานภายใต้เครือข่ายภาคี 3 ภาคส่วน คือ สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (มก.) ภายใต้ความร่วมมือดังกล่าวนี้ได้มีการดำเนินการไปแล้วในหลักสูตร การเรียนรู้ชาวนามืออาชีพ: จากแปลงนาสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ในพื้นที่ 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดเชียงราย สิงห์บุรี มหาสารคามและชุมพร และต่อมาได้มีการพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงภาคเกษตรกรรม ในการพัฒนาหลักสูตรทางเลือกเพื่อสร้างความมั่นใจให้คนที่มืออาชีพประจำแต่ยังลังเลที่จะเข้าสู่อาชีพเกษตรได้เข้ามาเรียนรู้ ฝึกปฏิบัติ ศึกษาดูงานและร่วมทำกิจกรรมเสริมที่เกี่ยวข้องกับอาชีพเกษตรกรรม ผู้เข้าร่วมฝึกอบรมในหลักสูตรดังกล่าวอาจไม่ต้องเปลี่ยนอาชีพมาเป็นเกษตรกร แต่เป็นกำลังสำคัญในการวางแผน การผลิต การแปรรูปและการตลาด ในธุรกิจการเกษตรพร้อมทั้งเป็นผู้นำที่จะเป็นผู้เชื่อมโยงพัฒนาโดยเฉพาะด้านการเกษตรระหว่างชุมชนกับรัฐ

การสร้างและพัฒนาอาชีพของเกษตรกรรุ่นใหม่ โดยความร่วมมือของ สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) สำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา (สอศ.) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) เป็นหน่วยงานความร่วมมือหลักตั้งแต่ปี 2550 เป็นต้นมา ได้ให้ความสำคัญในการจัดทำเพื่อมุ่งเน้นให้เกษตรกร สามารถแก้ไขปัญหา พึ่งพาตัวเอง รู้จักคิดวิเคราะห์ วางแผนกระบวนการผลิต การใช้ข้อมูลประกอบการตัดสินใจและรู้จักใช้เทคโนโลยี โดยเน้นการผลิตสินค้าที่มีคุณภาพปลอดภัยต่อผู้บริโภค เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมงานวิจัยการเกษตรที่จะเกิดประโยชน์ต่อภาคการเกษตรในวงกว้าง ส่งเสริมให้ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (Small and Medium Enterprises; SMEs) ด้านการเกษตร สร้างต้นแบบด้านการผลิตการเกษตรในแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนยกระดับสังคมเกษตรกรรม และการจัดการเรียนรู้ของเกษตรกร นักศึกษา และเจ้าหน้าที่ Smart Farmers, Smart Officers เพื่อเตรียมความพร้อมให้เกษตรกรก้าวเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community) ในปี 2558 ที่จะเกิดการแข่งขันทางการค้าสินค้าเกษตรและอาหารที่ปลอดภัยมากขึ้น ซึ่งผลผลิตทางการเกษตรของเกษตรกรย่อมได้รับผลกระทบในเรื่องของต้นทุนและคุณภาพการผลิตสู่มาตรฐานระบบการผลิตสินค้าเกษตร โดยเฉพาะการผลักดันให้สินค้าเกษตรได้มาตรฐานระบบการผลิตสินค้าเกษตรในขอบข่ายการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี : Good Agricultural Practice (GAP) ซึ่งจะใช้มาตรฐานการส่งออกสินค้าเกษตรของไทยในกลุ่ม AEC จึงได้เข้ามามีความสำคัญกับระบบการผลิตมากขึ้น เพื่อเป็นการเพิ่มมูลค่าคุณภาพ และความปลอดภัยของผลิตผลทางการเกษตรมากขึ้น

การดำเนินงานเป็นการบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่เดิมของแต่ละหน่วยงาน โดยการสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่ทุกฝ่ายได้ประโยชน์ร่วมกัน และแบ่งบทบาทและหน้าที่ตามภารกิจเดิมของแต่ละหน่วยงานพร้อมกับสร้างกลไกใหม่ในการบริหารโครงการ ประกอบด้วย

ตารางที่ 2.2 บทบาทความร่วมมือภายใต้ความร่วมมือของ สกว. ส.ป.ก. และ สอศ.

สกว.	ส.ป.ก.	สอศ.
<p>1.สนับสนุนการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนการสอนของวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี ให้เป็นหลักสูตรต้นแบบ ภายใต้ชุดโครงการวิจัย “การจัดการเรียนการสอนแบบ Project-Based Learning” ในวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีนำร่อง 7 แห่ง ได้แก่ วิทยาลัยเกษตรฯ นครราชสีมา, ศรีสะเกษ, อุบลราชธานี, อุรธานี, กำแพงเพชร, สิงห์บุรี, และวิทยาลัยการจัดการโนนดินแดง จ.บุรีรัมย์</p> <p>2.สนับสนุนกระบวนการพัฒนาระบบบริหารจัดการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ภายใต้โครงการวิจัยเรื่อง “การสังเคราะห์ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย การสนับสนุนและบริหารจัดการเพื่อเข้าสู่อาชีพเกษตรกรรมของผู้สำเร็จการศึกษาสาขาเกษตรของ สอศ.”</p> <p>3. สนับสนุนการพัฒนาเครื่องมือและตัวชี้วัดความสำเร็จของโครงการฯ ตลอดจนรูปแบบการจัดการองค์การทางการเกษตรกรรมเมื่อเข้าสู่อาชีพและที่ดินทำกินร่วมกับ สอศ. และ ส.ป.ก.</p>	<p>1. จัดเตรียมความพร้อมของพื้นที่รองรับให้แก่นักศึกษาที่สำเร็จการศึกษา</p> <p>2. ปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมภายในเขตปฏิรูปที่ดินและประสานความร่วมมือในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์</p> <p>3. สนับสนุนงบประมาณและกระบวนการรวมกลุ่มเกษตรกรเมื่อเข้าสู่พื้นที่ดินทำกินในลักษณะกองทุนปฏิรูปที่ดิน</p> <p>4. พัฒนาระบบการวัดและประเมินผลความสำเร็จในการประกอบอาชีพของเกษตรกร</p>	<p>1. มอบหมายให้วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีทั้ง 7 แห่ง พัฒนาวิธีการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบใหม่ที่จะสร้างความเชื่อมั่นให้ผู้เรียนเข้าสู่อาชีพเกษตรกรรมได้เมื่อสำเร็จการศึกษา</p> <p>2. จัดสรรทรัพยากรและงบประมาณแก่สถานศึกษา</p> <p>3. ขยายผลหลักสูตรและแนวคิดการจัดการเรียนที่ได้พัฒนาต้นแบบขึ้น ไปสู่หลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้น (3 เดือน) โดยรับสมัครเกษตรกรและแรงงานผู้ถูกเลิกจ้างจากภาคอุตสาหกรรม เข้ารับการฝึกอบรม</p> <p>4. ขยายผลต้นแบบหลักสูตรและวิธีการจัดการศึกษาเกษตร ทั้งในส่วนนักศึกษาภาคปกติ และการฝึกอบรมระยะสั้น เข้าสู่ระบบการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดในภาพรวม</p>

การขยายความร่วมมือกับสถาบันอุดมศึกษา

จากการดำเนินงานที่ผ่านมาทำให้หน่วยองค์กร หน่วยงานและสถาบันการศึกษา เห็นความสำคัญของการสร้างและพัฒนาเกษตรกรรมรุ่นใหม่ ส่งผลให้ ส.ป.ก. ขยายผลความร่วมมือกับสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่ ซึ่งรวมถึงการพัฒนาเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก.จังหวัดและเกษตรกรด้วย ดังนี้

ตารางที่ 2.3 การขยายความร่วมมือกับสถาบันการศึกษา

เรื่อง	หน่วยงานความร่วมมือ	เป้าประสงค์
1.บันทึกข้อตกลงว่าด้วยความร่วมมือในการสนับสนุนโครงการผลิตต้นกล้าการเกษตร	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) และธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.)	สร้างบัณฑิตแนวใหม่ให้มีจิตอาสา จิตสาธารณะ และอยากกลับไปพัฒนาพื้นที่ถิ่นชนบทบ้านเกิด
2.บันทึกข้อตกลงว่าด้วยความร่วมมือโครงการสร้างและพัฒนาเกษตรกรรมรุ่นใหม่	มหาวิทยาลัยนครพนม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม	สร้างโอกาสทางการศึกษาให้แก่บุคคลที่สนใจประกอบอาชีพเกษตรกรรมผ่านการจัดการเรียนการสอนที่ให้ได้ผลิตและแข่งขัน พร้อมกับการแสวงหาโอกาสทางการตลาดใหม่ ๆ มากกว่าที่จะพึ่งพาฐานทรัพยากรเป็นหลัก เช่นในอดีต โดยมีสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ให้ความสนับสนุนด้านการพัฒนาโจทย์วิจัย สนับสนุนการพัฒนาบุคลากรของสถานของสถานศึกษาที่ร่วมโครงการผ่านกระบวนการวิจัยและสนับสนุนงบประมาณการวิจัยตามประเด็นที่เหมาะสม
3.บันทึกข้อตกลงความร่วมมือทางวิชาการว่าด้วย “โครงการถ่ายทอดความรู้ในยกระดับความสามารถของเกษตรกรและเจ้าหน้าที่	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (มก.) สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)	1. พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมด้านการบริหารจัดการแบบองค์รวม เพื่อยกระดับขีดความสามารถเจ้าหน้าที่ส่งเสริม ส.ป.ก. ในการปฏิบัติการกิจสู่การบรรลุเป้าหมาย 2. ส่งเสริมการดำเนินการโครงการพัฒนาตัวแบบธุรกิจชุมชน เพื่อเป็นกลไกของคนในชุมชนในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจและสังคมบนการพึ่งพาตนเอง เพื่อการมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี 3. สนับสนุนการพัฒนาศูนย์เรียนรู้มีชีวิต เพื่อเป็นแหล่ง

เรื่อง	หน่วยงานความร่วมมือ	เป้าประสงค์
ส.ป.ก. (Smart Farmers; Smart Officers)		เรียนรู้ในแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน 4. สนับสนุนการพัฒนาตัวแบบธุรกิจที่มีการบริหารจัดการตลอดห่วงโซ่อุปทาน เพื่อนำประโยชน์สู่สมาชิกและชุมชน

กรณีความร่วมมือกับจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ส.ป.ก. ได้ทำบันทึกความร่วมมือกับจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อสร้างและพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ โดยได้จัดตั้งสำนักวิชาทรัพยากรการเกษตร โดยมีภารกิจคือ

จุดมุ่งหมาย

เป็นแหล่งความรู้และแหล่งอ้างอิง ด้านการจัดการทรัพยากรการเกษตร และการพลังงานชีวภาพ และเป็นผู้ชี้แนะแนวทางการแก้ไขปัญหา

วัตถุประสงค์

ก.) สร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ของประเทศไทยให้พร้อมเป็น “เจ้าของกิจการด้านอาหารและการเกษตร (Agricultural entrepreneur)” สำหรับการจัดการทรัพยากรการเกษตรเพื่อการผลิตระดับชุมชน และสามารถพัฒนาระบบการผลิตด้านการเกษตรและการอาหารของประเทศไทยให้สามารถแข่งขันในเวทีการค้าระหว่างประเทศได้

ข.) ดำเนินการวิจัยครอบคลุมตลอดห่วงโซ่คุณค่าของระบบการผลิตการเกษตรเพื่อตอบสนองและแก้ไขปัญหาด้านวิกฤตการณ์อาหาร การเกษตร และการพลังงานชีวภาพของประเทศไทยและชุมชนโลกที่จำเป็นต้องอาศัยความรู้และความเชี่ยวชาญในสาขาวิชา

ค.) จัดการศึกษาเสริมและการฝึกอบรม เพื่อสร้างความรู้และทักษะการผลิตที่ทันสมัยให้แก่เกษตรกรและผู้ผลิตให้มีความรู้ทันสมัย ทันต่อการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีที่จำเป็นต่อการสร้างมาตรฐานและลดต้นทุนการผลิต ที่จะพัฒนาตนเองให้เป็นผู้บริหารจัดการการผลิตที่สามารถแข่งขันในระบบการตลาดการค้าเสรี และมาตรฐานการค้าระหว่างประเทศที่เป็นธรรมและคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม

เป้าหมายการดำเนินงาน:

ก.) ผลิตบัณฑิตที่มีความรู้รอบใน “ศาสตร์และศิลป์” ของห่วงโซ่คุณค่าระบบการผลิตอาหาร ที่มีทักษะและความคิดวิเคราะห์ลงสู่การปฏิบัติจริงระดับชุมชน ที่พร้อมด้วยจิตวิญญาณการเป็นเจ้าของกิจการด้านการเกษตร (Agricultural entrepreneur) ด้วยการสร้างงานใหม่ของตนเอง พร้อมมีขีดความสามารถทางการบริหารจัดการควบคุมและจิตสำนึกของความรับผิดชอบต่อสังคมในด้านความปลอดภัยและความมั่นคงทางอาหาร ด้วยมาตรฐานการผลิตและการคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม มีความสามารถด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาและการสืบค้นความรู้ และมีความไม่รู้จักล้าสมัย

ข.) สนับสนุนทุนโครงการวิจัยขนาดใหญ่ที่มีผลประโยชน์โดยตรงต่อการเพิ่มศักยภาพพระบการ
ผลิตการลดต้นทุนการผลิต และการเพิ่มคุณภาพผลผลิตด้านการอาหารและการเกษตรของประเทศ

ค.) จัดการศึกษาหลักสูตรระยะสั้นในรูปแบบการฝึกอบรมต่อยอด หรือการศึกษาต่อเนื่อง

คุณสมบัติของผู้สมัคร

1. เป็นผู้มีสัญชาติไทย หรือเป็นผู้อยู่ในประเทศไทยอย่างถูกต้องตามกฎหมาย
2. เป็นผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ประจำปีการศึกษา 2555
3. เป็นผู้ที่มีผลการเรียนเฉลี่ยสะสมในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 – ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 รวม 4
ภาคการศึกษา ไม่ต่ำกว่า 2.75 ในแต่ละกลุ่มวิชา ดังนี้ กลุ่มวิชาภาษาไทย กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ กลุ่มวิชา
วิทยาศาสตร์ กลุ่มวิชาคณิตศาสตร์ กลุ่มวิชาภาษาอังกฤษ และไม่ต่ำกว่า 2.00 ในแต่ละกลุ่มวิชาอื่นๆโดย
คะแนนเฉลี่ยสะสมรวม (GPAX) ไม่ต่ำกว่า 2.50

4. เป็นผู้ที่มีภูมิลำเนาและศึกษาอยู่ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายของรัฐ หรือโรงเรียนที่
คณะกรรมการการศึกษาวิจัยทรัพยากรการเกษตรเห็นควรในเขตจังหวัดตามที่กำหนด เป็นเวลาไม่น้อยกว่า
ห้าปีติดต่อกันนับถึงวันสมัคร โดยกำหนดเขตพื้นที่เป็นจังหวัดต่างๆดังนี้ จังหวัดน่าน แพร่ อุตรดิตถ์ พะเยา
และเชียงราย ซึ่งเป็นจังหวัดนำร่องรอบพื้นที่เป้าหมาย การพัฒนาทรัพยากรการเกษตรของจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย ที่มีการพิจารณาให้ได้ทุนจรรยา-พัฒนาเกษตรไทย ตามประกาศของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

5. เป็นผู้ที่จะพร้อมจะเข้ารับการศึกษา และฝึกปฏิบัติในพื้นที่ต่างจังหวัดโดยเฉพาะที่จังหวัดน่านได้
6. ควรเป็นผู้ที่มาจากครอบครัวที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม
7. เป็นผู้ที่มีอุดมการณ์ที่จะทำงานในชนบทด้วยความเสียสละ
8. เป็นผู้ที่ไม่มีโรคติดต่อร้ายแรง หรือเป็นโรคที่สังคมรังเกียจ หรือโรคที่สำคัญที่จะเป็นอุปสรรคต่อ
การศึกษา

9. เป็นผู้ที่มีความประพฤติดี และรับรองต่อมหาวิทยาลัยว่าจะตั้งใจศึกษาเล่าเรียนเต็ม
ความสามารถ และยินยอมปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของมหาวิทยาลัยที่มีอยู่แล้ว หรือที่จะมีต่อไปโดย
เคร่งครัดทุกประการ

โดยสำนักวิชาทรัพยากรการเกษตร ได้เปิดรับนักศึกษาตามคุณสมบัติตั้งแต่ปี 2555 ปัจจุบันปี
ผู้สำเร็จการศึกษาในรุ่นที่ 1 แล้วจำนวน 40 คน และมีผู้สนใจที่จะเข้าทำการเกษตรกรในพื้นที่ของ ส.ป.ก.
จำนวน 6 คน กำลังฝึกอบรมในนิคมเศรษฐกิจพอเพียง อ.วังน้ำเขียว จ.นครราชสีมา เป็นเวลา 4 เดือน

กรอบความร่วมมือของสถาบันอุดมศึกษา 3 แห่ง

กลุ่มงานสร้างเกษตรกรรุ่นใหม่ฯ ภายใต้ความร่วมมือของ 3 องค์กร คือ สกว. ส.ป.ก. และ สอศ.
ในปี 2551-2556 ซึ่งเดิมนั้นกลุ่มงานสร้างเกษตรกรรุ่นใหม่ฯ นี้ มีความริเริ่มและแนวคิดจาก รศ.ดร.พีระ
เดช ทองอำไพ รอง ผอ.สกว.ในขณะนั้น เพื่อวิเคราะห์ถึงศักยภาพของ ส.ป.ก.ในฐานะหน่วยงานของรัฐที่ถือ
ครองที่ดินและมีกลุ่มเครือข่ายเกษตรกรทั่วประเทศ รวมทั้งโอกาสในการสร้างและพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่

โดยปรับเปลี่ยนทัศนคติมาใช้ความรู้และข้อมูลในการทำการเกษตรบนพื้นที่ที่ครอบครองได้ ต่อมา รศ.มยุรี จัยวัฒน์ ผู้ช่วย ผอ.สกว.ด้านการจัดการปลายทาง ได้สานงานต่อ และขยายความร่วมมือในการสร้างเกษตรกรรุ่นใหม่ในระดับอุดมศึกษา และทำบันทึกความร่วมมือของ สกว. ส.ป.ก. และสถาบันการศึกษา 3 แห่ง คือ มหาวิทยาลัยนครพนม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง วิทยาเขตชุมพร (สจล.ชุมพร) และมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ กรอบงาน 5 ปี (2556-2560) และในเดือนสิงหาคม 2556 เนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารและปรับโครงสร้างภายใน สกว. จึงย้ายกลุ่มงานสร้างเกษตรกรรุ่นใหม่ มาสังกัดงานวิจัยเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่ (ABC) โดยมี ดร.สีลาภรณ์ บัวสาย รอง ผอ.สกว.ด้านยุทธศาสตร์วิจัยเชิงพื้นที่ เป็นต้นสังกัด ทั้งนี้ ยังคงแนวคิดและหลักการสร้างและพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ ภายใต้อาณัติความร่วมมือไว้

จากการหารือของ สกว.และ ส.ป.ก. รวมทั้งข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วย รศ.ดร.พีระเดช ทองอำไพ ผอ.สวก.ที่ปรึกษากลุ่มงานสร้างและพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ รศ.มยุรี จัยวัฒน์ อดีตผู้บริหาร สกว. และ ดร.สีลาภรณ์ บัวสาย รอง ผอ.สกว. จึงกำหนดกรอบการวิจัยภายใต้ความร่วมมือเพื่อกรอบการดำเนินงาน ดังนี้

1. เพื่อให้เกิดรูปแบบการจัดการและการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ของ ส.ป.ก.โดยศึกษาศักยภาพของพื้นที่และตัวเกษตรกรเป็นรายผลิตภัณฑ์ทางเกษตร โดยใช้ความรู้ของมหาวิทยาลัยในการเข้าไปศึกษาและทำความเข้าใจในพื้นที่เป้าหมาย รวมทั้งพัฒนาเกษตรกรตามศักยภาพของพื้นที่
2. เกษตรกรในพื้นที่และเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก.จังหวัด สามารถใช้ข้อมูลเชิงพื้นที่ประกอบการตัดสินใจเพื่อส่งเสริมด้านการเกษตรได้ และมีผลิตภัณฑ์เกษตรที่เหมาะสมกับพื้นที่ของ ส.ป.ก.
3. พัฒนาด้านแบบผู้ประกอบการเกษตรกรที่อยู่เดิมในพื้นที่ ส.ป.ก.ให้มีความสามารถรายผลิตภัณฑ์เกษตร และสร้างทางเลือกและโอกาสให้กับตัวเองโดยใช้ความรู้และข้อมูลอย่างเหมาะสม
4. เกิดเครือข่ายการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาด้านแบบผู้ประกอบการในพื้นที่ ส.ป.ก.โดยมีมหาวิทยาลัยเป็นแม่ข่ายและบูรณาการความรู้ทั้งภายในมหาวิทยาลัย และหรือวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี รวมทั้งหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง
5. พัฒนาหลักสูตรเพื่อสร้างเกษตรกรรุ่นใหม่ที่เหมาะสมกับการใช้ประโยชน์ที่ดินของ ส.ป.ก. ในระดับปริญญาตรี

จากกรอบความร่วมมือส่งผลให้ มหาวิทยาลัยนครพนม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง วิทยาเขตชุมพรฯ มีความเข้าใจการสร้างและพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ จึงได้พัฒนาหลักสูตรผู้นำเกษตรกรรุ่นใหม่ (หลักสูตร 1) ทดลองฝึกอบรมในรุ่นที่ 9 และพัฒนาข้อเสนอโครงการรายละเอียดดังนี้

- **กรณีมหาวิทยาลัยนครพนม** ได้เสนอโครงการวิเคราะห์ศักยภาพพื้นที่และสร้างรูปการทำเกษตรกรรมในพื้นที่เขตปฏิรูปเกษตรกรรมอย่างยั่งยืน : กรณีศึกษา พื้นที่ ส.ป.ก.จังหวัดนครพนม โดยมุ่งเน้นที่ประเด็นเรื่องยางพารา และศึกษารูปแบบบริหารจัดการทางการผลิต

และศักยภาพการจัดการพื้นที่ทำการเกษตรที่เหมาะสมของเกษตรกรในพื้นที่ ส.ป.ก. จังหวัด นครพนม

- **กรณีสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง วิทยาเขตชุมพรฯ** ได้เสนอโครงการการศึกษาและพัฒนาพืชเศรษฐกิจ : กาแฟข้าวไร่ ในเขตพื้นที่ปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตร จังหวัดชุมพร โดยใช้พื้นที่ของ ส.ป.ก.เป็นต้นแบบในการศึกษา และพัฒนาเกษตรกรในพื้นที่ รวมทั้งได้ทดลองจัดการเรียนการสอนหลักสูตรการพัฒนาเกษตรกรมืออาชีพยุคใหม่ (หลักสูตร 2) ในระดับปริญญาตรี ซึ่งมีผู้สนใจจำนวน 2 คน
- **กรณีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่** ยังเป็นการสร้างความเข้าใจกับคณาจารย์ในคณะเกษตรศาสตร์ จึงยังไม่ได้ดำเนินการพัฒนาข้อเสนอโครงการ อย่างไรก็ตามได้เตรียมพัฒนาหลักสูตรการพัฒนาผู้นำเกษตรกรรุ่นใหม่ (หลักสูตร 1)
- **กรณีความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์** มุ่งพัฒนาเจ้าหน้าที่ของ ส.ป.ก.ระดับจังหวัดทั่วประเทศ ภายใต้โครงการถ่ายโอนความรู้ในการยกระดับความสามารถของเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. (Smart Farmers; Smart Officers) ซึ่งได้คัดเลือกเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก.จังหวัด จำนวน 17 จังหวัด เพื่อเป็นพื้นที่นำร่องในการพัฒนาเจ้าหน้าที่ ให้มีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะในการส่งเสริมการรวมกลุ่มและสร้างความเข้มแข็งขององค์กร อีกทั้งมีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาภาคการเกษตรด้วยการปรับเปลี่ยนบทบาทการส่งเสริมรูปแบบใหม่ ตลอดจนการปรับปรุงแก้ไขเชิงนโยบายและโครงสร้างพื้นฐานที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนอย่างเท่าเทียมมากกว่าการสั่งการจากนโยบาย ทั้งนี้ ส.ป.ก. ได้รับการอนุมัติงบประมาณเพื่อสนับสนุนให้เจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. ได้พัฒนาศักยภาพการพัฒนาโดยใช้กระบวนการวิจัย โดยกำหนดองค์ประกอบหลักสูตร 5 หน่วยการเรียนรู้ ประกอบด้วย
 1. การเตรียมความพร้อมสู่การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงของ ส.ป.ก.
 2. ความสามารถในการส่งเสริมการประกอบอาชีพแก่เกษตรกรในแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน
 3. ความสามารถในการส่งเสริมการรวมกลุ่มและสร้างความเข้มแข็ง
 4. มีทักษะการจัดการโซ่อุปทานของกลุ่มและเชื่อมโยงเครือข่ายในแนวทางการค้าเป็นธรรม
 5. ความสามารถในการส่งเสริมการสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าเกษตร

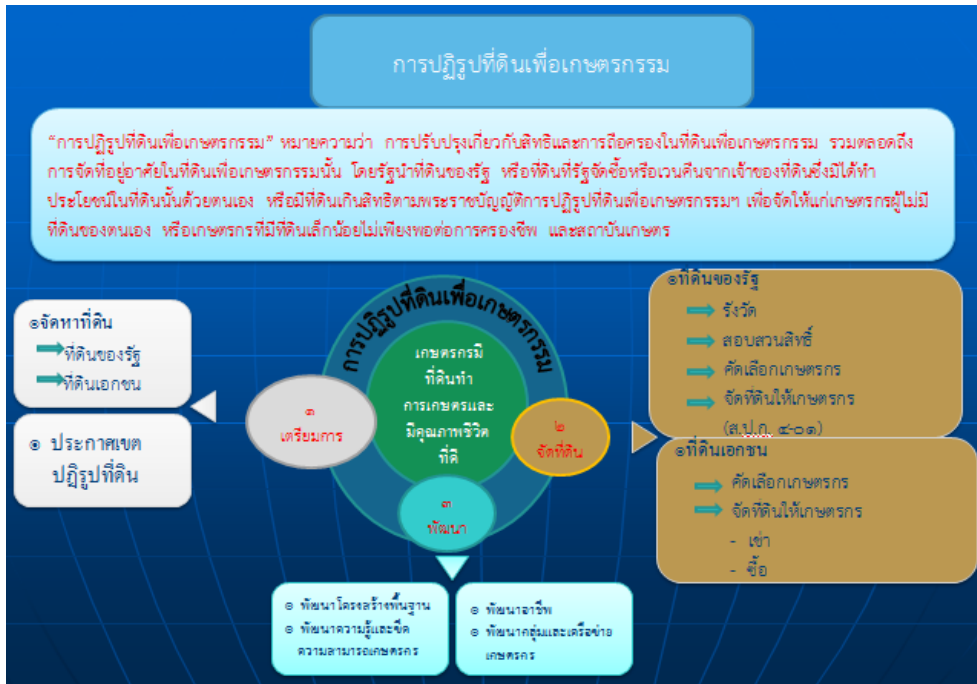
ปัจจุบันได้ดำเนินการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก.จังหวัด เพื่อเตรียมความพร้อมสู่การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงของ ส.ป.ก. และจะได้วางแผนการฝึกอบรมตามแผนงานของหลักสูตรต่อไป

2.5 Smart Farmers และ Smart Officers

นับตั้งแต่วันที่ 5 พฤศจิกายน 2556 ที่นายยุคล ลิ้มแหลมทอง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้มอบนโยบายและแนวทางการปฏิบัติงานให้กับผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยกำหนดนโยบายที่สำคัญคือ การพัฒนา "เกษตรกรไทยเป็น Smart Farmers โดยมี Smart Officers เป็นเพื่อนคู่คิด" เพื่อพัฒนาเกษตรกรทั่วประเทศให้เป็น "Smart Farmer" โดยเป็นตัวแทนครัวเรือนเกษตรกรที่มีรายได้ไม่ต่ำกว่า 180,000 บาท/ครัวเรือน/ปี และมีความพร้อมมีความรู้ความเชี่ยวชาญในการประกอบอาชีพด้านการเกษตรตลอดห่วงโซ่คุณค่าการผลิตทางการเกษตร ที่ดำเนินการสอดคล้องกับวิถีชีวิตและลักษณะการประกอบอาชีพของแต่ละครัวเรือน ให้ความสำคัญในการใช้องค์ความรู้และข้อมูลประกอบการตัดสินใจ มีการนำเทคโนโลยี ภูมิปัญญาและวิธีการปฏิบัติที่ดีมาใช้หรือพัฒนา โดยตระหนักถึงคุณภาพมาตรฐานและปริมาณ ตามความต้องการของตลาด รวมถึงความปลอดภัยต่อผู้บริโภค และสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ เพื่อให้การขับเคลื่อนนโยบายดังกล่าวมีประสิทธิภาพ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้แต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนนโยบาย Smart Farmers และ Smart Officers รวมทั้งได้ขอความร่วมมือกรมในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์รวมทั้งจังหวัด แต่งตั้งคณะทำงานระดับกรมและระดับจังหวัดตามลำดับ ซึ่งปัจจุบันได้แต่งตั้งทั้งหมดแล้วทำให้กลไกการขับเคลื่อนนโยบายมีความครอบคลุมในทุกระดับ

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์มีแนวทางให้คณะทำงานระดับกรม คณะทำงานระดับจังหวัด และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง กำหนดโครงการและกิจกรรมการพัฒนาที่เหมาะสมกับเกษตรกรแต่ละกลุ่ม โดยมุ่งเน้นการพัฒนาและเสริมสร้างให้เกษตรกรมีความสามารถในการคิดเป็น วิเคราะห์เป็น ใช้ข้อมูลเป็น และแก้ปัญหาเป็น ดำเนินการตามวิธีการผลิตที่เหมาะสมของเกษตรกรแต่ละราย โดยให้สอดคล้องกับนโยบายการขับเคลื่อนที่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) เป็นหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีภารกิจในการจัดที่ดินและที่อยู่อาศัยให้เกษตรกร คุ้มครองที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ฟื้นฟูสภาพแวดล้อม รวมทั้งการพัฒนาความรู้และขีดความสามารถเกษตรกร เร่งรัดพัฒนาธุรกิจการเกษตรโดยการพัฒนาสถาบันเกษตรกร

ภาพที่ 2.2 บทบาทและภารกิจของ ส.ป.ก

สรุปข้อมูลผลการจัดที่ดิน ณ วันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๕๕

	จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	ราย	แปลง	ไร่
รวมทั้งประเทศ	๗๐	๗๑๒	๓,๔๓๕	๒,๔๓๒,๐๗๘	๓,๑๔๐,๕๒๗	๓๔,๐๑๑,๐๘๖
เหนือ	๑๗	๑๗๓	๙๒๕	๖๑๕,๘๕๘	๘๑๙,๖๓๑	๗,๗๘๕,๙๔๕
ตะวันออกเฉียงเหนือ	๒๐	๒๙๐	๑,๕๓๑	๑,๓๐๕,๓๓๖	๑,๖๕๓,๒๘๖	๑๗,๔๐๖,๔๘๐
กลาง	๑๙	๑๒๔	๔๙๓	๒๖๖,๘๗๗	๓๓๗,๗๒๙	๕,๑๙๐,๕๕๑
ใต้	๑๔	๑๒๕	๔๘๖	๒๔๔,๐๔๗	๓๒๙,๘๘๑	๓,๖๒๘,๑๑๐

ภาพที่ 2.3 สรุปข้อมูลการจัดที่ดินของ ส.ป.ก. รายภาค

ชุดโครงการ “การขับเคลื่อนการพัฒนาการสหกรณ์และการค้าที่เป็นธรรม”

การดำเนินการชุดโครงการการขับเคลื่อนการพัฒนาการสหกรณ์และการค้าที่เป็นธรรม มุ่งเน้นไปที่การนำชุดความรู้ตามกรอบการพัฒนาระบบคุณค่าและการค้าที่เป็นธรรม (VN&F Platform) ไปใช้ในการพัฒนาตัวแบบธุรกิจ โดยมีโครงการวิจัยภายใต้ชุดโครงการทั้งสิ้น 12 โครงการ ในส่วนของโครงการวิจัยที่มีการพัฒนาตัวแบบธุรกิจ ประกอบด้วย ตัวแบบร้าน Farmer Shop กลุ่มธุรกิจเชิงคุณค่าสามพราน เครือข่ายคุณค่าข้าวคุณธรรม เครือข่ายคุณค่าข้าวหอมมะลิสหกรณ์ไทย เครือข่ายคุณค่าผลไม้ และเครือข่ายคุณค่ายางพารา

กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ซึ่งได้นำเอาการบริหารจัดการอุปทานมาใช้ในธุรกิจ เพื่อการยกระดับสมรรถนะของธุรกิจ การบริหารจัดการทรัพยากรร่วมกันให้เกิดประโยชน์สูงสุด และการแบ่งงานกันตามความสามารถของภาคี ได้ก่อให้เกิดคุณค่าทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยข้อค้นพบจากการวิจัยได้ชี้ให้เห็นคุณสมบัติของตัวแบบธุรกิจที่สำคัญ 5 ประการ ได้แก่ 1.) ตัวแบบธุรกิจที่ดำเนินการบนหลักการการพึ่งพาและร่วมมือกันของภาคีภายใต้ 3 เสาหลักด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม 2.) ภาคีการทำงานอย่างมีแบบแผนเพื่อการบรรลุเป้าหมายร่วม 3.) มีการบริหารจัดการโซ่อุปทานในธุรกิจ 4.) ดำเนินธุรกิจภายใต้กลไกตลาดเพื่อเป้าหมายทางเศรษฐกิจและสังคม และ 5.) ไม่เป็นองค์กรรับเงินทุนเพื่อแทรกแซงกลไกตลาดที่เป็นอุปสรรคต่อการค้าที่เป็นธรรม ซึ่งคุณสมบัติดังกล่าวบ่งชี้ถึงบริบทของการเป็นธุรกิจฐานสังคม (Social Economy Enterprises: SEE)

ในการวิเคราะห์บริบทของตัวแบบธุรกิจในการบริหารจัดการโซ่อุปทาน ได้ชี้ให้เห็นกระบวนการสำหรับกิจกรรมระดับต้นน้ำ ซึ่งมุ่งไปที่การยกระดับขีดความสามารถของเกษตรกรผู้ทำเกษตรที่ดี ในส่วนของการขับเคลื่อนกิจกรรมระดับกลางน้ำ มุ่งเน้นไปที่การเพิ่มสมรรถนะการดำเนินธุรกิจการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการในการลดความเสี่ยงเรื่องการขาดทุน การพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพมาตรฐาน และการสร้างโอกาสการเข้าถึงผู้บริโภคอย่างเป็นธรรม การขับเคลื่อนกิจกรรมระดับปลายน้ำนั้น มุ่งเน้นไปที่การพัฒนาระบบธุรกิจร้านค้าทางเลือกภายใต้แบรนด์ Farmer Shop เพื่อการกระจายสินค้าของเครือข่ายผู้ประกอบการสู่ผู้บริโภคภายใต้วิสัยทัศน์ “ร้านค้าปลีกที่ผู้ผลิตและผู้บริโภคเป็นเจ้าของร่วมกัน” ซึ่งผลการติดตามแบรนด์ Farmer Shop พบว่า ได้รับการตอบรับจากผู้บริโภคในระดับ “ดี”

กระบวนการขับเคลื่อนการดำเนินงานของตัวแบบธุรกิจฐานสังคมดังกล่าวชี้ให้เห็นบริบท 3 ประการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยมีประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา ซึ่งสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงได้จัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายในการขับเคลื่อนธุรกิจฐานสังคมในฐานะกลไกการพัฒนาที่มีประชาชนเป็นศูนย์กลาง ภายใต้กรอบการวิเคราะห์ปัจจัยสภาพแวดล้อมของตัวแบบธุรกิจฐานสังคมได้นำไปสู่การกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ 9 ประการ จากนั้นจึงนำมาจัดทำเป็นแผนที่ยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนธุรกิจฐานสังคมสู่การบรรลุวิสัยทัศน์การพัฒนาประเทศ “สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข มีความเสมอภาค เป็นธรรม มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง”

บทที่ 3

ผลการดำเนินงาน

โครงการวิจัย “การพัฒนาระบบส่งเสริมเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะการแข่งขันผ่านกลไกหน่วยงานรัฐ” ภายใต้ชุดโครงการวิจัยการขับเคลื่อนการพัฒนาการสหกรณ์และการค้าที่เป็นธรรม ระยะที่ 7 สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) คณะวิจัยได้ออกแบบและดำเนินกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ มีรายละเอียดดังนี้

- 3.1 การพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตร
- 3.2 การติดตามประเมินผล Smart Officers
- 3.3 การพัฒนาศูนย์เรียนรู้ในพื้นที่ ส.ป.ก.

3.1 การพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตร

การดำเนินงานในระยะที่ 1 โครงการได้พัฒนาหลักสูตรการพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการส่งเสริมเกษตรกรสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน (Smart officer) กำหนดหน่วยการเรียนรู้ได้ 6 หน่วยการเรียนรู้ ระยะเวลา 137 ชั่วโมง โดยมีเจ้าหน้าที่ของ ส.ป.ก. เข้าร่วมฝึกอบรมจำนวน 18 ราย ผลการฝึกอบรมในระยะที่ 1 ทำให้เกิดโครงการ PBL-RBL จำนวน 18 โครงการใน 18 พื้นที่ ดำเนินงานโดยใช้งบประมาณจาก ส.ป.ก. ภายใต้บันทึกความร่วมมือระหว่าง ส.ป.ก. และสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ในระยะที่ 2 คณะผู้วิจัยจึงได้ปรับปรุงหลักสูตรและนำไปใช้กับเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. จำนวน 13 ราย ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ชุดที่เคยผ่านการอบรมมาแล้วในระยะที่ 1 (จำนวนลดลงเนื่องจากการโยกย้ายตำแหน่งหน้าที่) เป็นการทบทวนหลักสูตรกับกลุ่มเดิมเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตร รวมทั้งเป็นการติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินโครงการ PBL-RBL โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1.1. การปรับปรุงหลักสูตร

คณะผู้วิจัย ได้ดำเนินการปรับปรุงหลักสูตร จากการประชุมหารือ ซึ่งประกอบด้วย

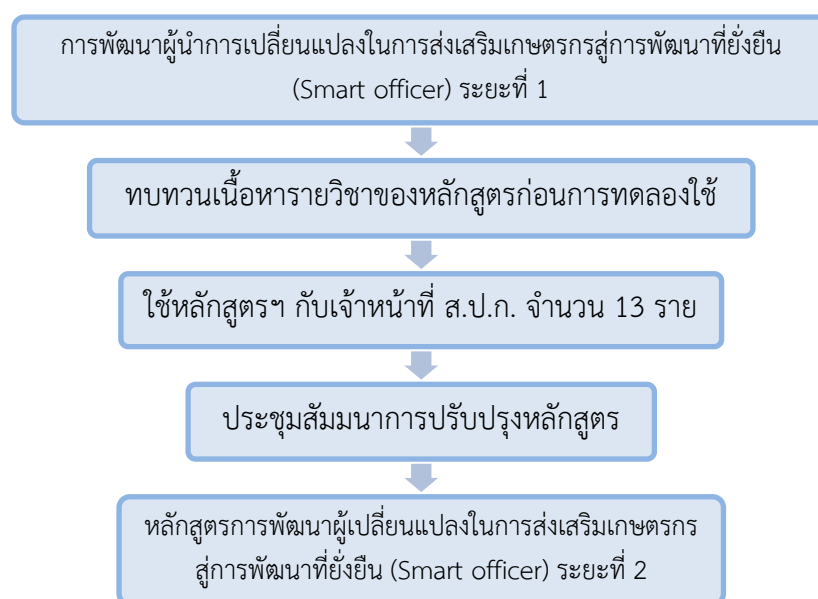
1. นายสุกิจ มาลัยรุ่งสกุล รองผู้อำนวยการวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีเชียงราย
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ร่วมจิตร นกเขา ภาควิชาเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระเจ้าจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง วิทยาเขตชุมพรฯ (สจล.ชุมพร)
3. นายวิทเอก สว่างจิตร ผู้ประสานงานความร่วมมือการสร้างและพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่
4. นายวินัย เมฆดำ ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่

คณะผู้วิจัยได้ทบทวนหลักสูตร และปรับปรุงหลักสูตรการพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการส่งเสริมเกษตรกรสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน (Smart officer) โดยใช้สมรรถนะจำนวน 4 ข้อ เป็นกรอบในการปรับปรุง ซึ่งมีความเห็นร่วมกันว่า หน่วยวิชามีความครอบคลุม และควรปรับปรุงเรื่องเนื้อหารายวิชา ทั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการปรับปรุงและทบทวนการใช้หลักสูตรกับเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. จำนวน 13 ราย เมื่อวันที่ 3-7 สิงหาคม 2558 รวมจำนวน 5 วัน ณ โรงแรมมิได้อโฮเทล ถนนประดิพัทธ์ แขวงสามเสนใน เขตพญาไท

กรุงเทพฯ และคณะผู้วิจัยได้ทบทวนหลักสูตรอีกครั้ง โดยจัดประชุมสัมมนาปรับปรุงหลักสูตร เมื่อวันที่ 25 - 26 มกราคม 2559 ณ สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยเชิญผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้าร่วมประชุมประกอบด้วย

1. รองศาสตราจารย์ จุฑาทิพย์ ภัทราวาท ผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
2. นางสาวสายสุตา ศรีอุไร รองผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
3. นายสุกิจ มาลัยรุ่งสกุล รองผู้อำนวยการวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีเชียงราย
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ร่วมจิตร นกเขา ภาควิชาเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีเจ้าจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง วิทยาเขตชุมพรฯ (สจล.ชุมพร)
5. นายวิทเอก สว่างจิตร ผู้ประสานงานความร่วมมือการสร้างและพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่
6. นายวินัย เมฆดำ ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่
7. นางสาวลลิตา พาณิชกรกุล เจ้าหน้าที่ ส.ป.ก.พระนครศรีอยุธยา ตัวแทนผู้เข้ารับการฝึกอบรม
8. น.ส.ผกาวรรณ วันดี เจ้าหน้าที่ปฏิรูปที่ดิน

เข้าร่วมประชุมได้ร่วมกันวิเคราะห์หลักสูตร เนื้อหาและวิธีการจัดการเรียนการสอน ซึ่งนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรการพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการส่งเสริมเกษตรกรสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน (Smart officer) รวมทั้งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การพัฒนาศูนย์เรียนรู้มีชีวิตที่เหมาะสมในแต่ละพื้นที่ด้วยการปรับปรุงหลักสูตรการพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการส่งเสริมเกษตรกรสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน (Smart officer) ดำเนินการตามแผนภูมิ ดังนี้

ภาพที่ 3.1 ขั้นตอนการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรการพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการส่งเสริมเกษตรกรสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน (Smart officer)

สมรรถนะของเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก.

หลักสูตรการพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการส่งเสริมเกษตรกรสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน (Smart officer) มุ่งการพัฒนาสมรรถนะเจ้าหน้าที่ ที่ให้ทิศทางเดียวกันเพื่อความเข้าใจในการทำงานร่วมกัน สามารถส่งเสริมและสนับสนุนเกษตรกรในพื้นที่ ส.ป.ก. ให้อยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มองค์กรที่เข้มแข็ง ด้วยหลักการของกลุ่ม เจ้าหน้าที่จึงต้องมีมุมมองที่ก้าวไกลอย่างเป็นองค์รวม เชื่อมโยงและสร้างศรัทธาของเกษตรกรได้ ประกอบด้วย

1. มีจิตสำนึกรักองค์กร และงานในภารกิจ เข้าใจบทบาทและความสำคัญของเกษตรกร
2. ความสามารถในการยกระดับขีดความสามารถในการประกอบอาชีพที่ก่อให้เกิดสมดุลในการดำเนินชีวิตแก่เกษตรกร
3. ความสามารถด้านการจัดการเชิงกลยุทธ์ในสถาบันเกษตรกร
4. ความสามารถในการส่งเสริมการสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าเกษตร

ปรัชญาของหลักสูตร

พัฒนาผู้นำการส่งเสริมอาชีพเกษตรกรรวมภายใต้แนวคิดธุรกิจฐานสังคมสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

อัตลักษณ์หลักสูตร

การบริหารจัดการส่งเสริมการเกษตรบนฐานความรู้

จุดมุ่งหมายของการจัดการเรียนรู้

หลักสูตรการพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการส่งเสริมเกษตรกรสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน (Smart officer) เป็นหลักสูตรที่มุ่งเปลี่ยนแปลงเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. ให้เป็นนักส่งเสริมและพัฒนาที่มีขีดความสามารถในทักษะ ๓ มิติ ได้แก่ ทักษะคนดี วิธีคิด และความรู้ ในการจัดการภารกิจสู่เป้าหมายอย่างเป็นองค์รวมที่สอดคล้องกับบริบทที่หลากหลาย ทั้งนี้เพื่อลดโอกาสการละทิ้งที่ดินทำกินและสร้างความเชื่อมั่นในอาชีพเกษตรบนหลักการพึ่งพาและร่วมมือกันในแนวทางธุรกิจฐานสังคม

กลุ่มเป้าหมาย

เจ้าหน้าที่ปฏิรูปที่ดิน สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

3.1.2 หลักสูตรการพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการส่งเสริมเกษตรกรสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน (Smart officer)

การพัฒนาหลักสูตรการพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการส่งเสริมเกษตรกรสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ได้กำหนดหลักสูตรตามสมรรถนะทั้ง 4 ข้อ ตามขั้นตอนการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตร 6 ขั้นตอน สามารถกำหนดหน่วยการเรียนรู้ได้ 6 หน่วยการเรียนรู้ ระยะเวลา 137 ชั่วโมง ประกอบด้วย

ตารางที่ 3.1 หน่วยการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้

หน่วย เรียน	ชื่อหน่วย	มาตรฐานการเรียนรู้ (คุณลักษณะเชิงพฤติกรรม เป้าหมาย)	สาระการเรียนรู้	เวลา(ชั่วโมง)
หน่วย เรียนที่ 1	การเตรียมความพร้อมสู่การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงของ ส.ป.ก. Smart officer	<ol style="list-style-type: none"> 1. ความรู้ ความเข้าใจทิศทางการดำเนินงานนโยบายการเกษตรภาครัฐที่เชื่อมโยงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม 2. ตระหนักในสถานการณ์งานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมและการขับเคลื่อนภารกิจสู่การบรรลุเป้าหมายของ ส.ป.ก. 3. ตระหนักถึงการเป็นข้าราชการที่มีคุณธรรม จริยธรรมและรักในความเป็นข้าราชการ ส.ป.ก. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. หลักการ แนวคิดและพัฒนาการงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม 2. แนวนโยบายและทิศทางการดำเนินงานของ ส.ป.ก. ที่เชื่อมโยงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม 3. เทคนิคการบริหารจัดการแผนงานงบประมาณ และนโยบายที่มุ่งผลสัมฤทธิ์เชื่อมโยงสู่การดำเนินงานในระดับพื้นที่ 4. กรณีศึกษาโครงการนำร่องและวิเคราะห์ให้เห็นช่องว่างในการปฏิบัติงาน โอกาสอุปสรรค จุดอ่อน และจุดแข็ง 5. แนวคิดในการเตรียมความพร้อมสู่การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง (smart officer) 6. คุณธรรมและจริยธรรมที่มีผลกระทบต่อการทำงานราชการ 	15 ชั่วโมง
หน่วย เรียนที่ 2	การส่งเสริมการประกอบอาชีพแก่เกษตรกรในแนวทางการ	<ol style="list-style-type: none"> 1. รู้และเข้าใจความหลากหลายในนวัตกรรมด้านการเกษตรในแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนที่เหมาะสมกับภูมิสังคม 	<ol style="list-style-type: none"> 1. กรอบคิดและแนวทางการสร้างสมดุลในการประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิตในแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน 	25 ชั่วโมง

หน่วย เรียน	ชื่อหน่วย	มาตรฐานการเรียนรู้ (คุณลักษณะเชิงพฤติกรรม เป้าหมาย)	สาระการเรียนรู้	เวลา(ชั่วโมง)
	พัฒนาที่ยั่งยืน	<p>2. มีความสามารถในการแนะนำส่งเสริมให้เกษตรกรทำการเกษตรในที่ดิน ส.ป.ก. อย่างเหมาะสมตามภูมิสังคม</p> <p>3. มีความรู้และทักษะในแนวปฏิบัติที่ดีสำหรับการส่งเสริมการเกษตรภูมิสังคมในแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน</p> <p>4. ตระหนักในความสำคัญของการส่งเสริมการเกษตรที่ก่อให้เกิดความสมดุลในการประกอบอาชีพ</p>	<p>2. นวัตกรรมด้านการเกษตรในแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนและการเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศที่เหมาะสม</p> <p>3. กลยุทธ์การส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกรเชิงพื้นที่เชื่อมโยงแนวทางการพัฒนาโครงการ Project - Based Learning (PBL)</p> <p>4. ศึกษาดูงานการสร้างเครือข่ายเกษตรกรอินทรีย์เชื่อมโยงการพัฒนาโครงการ PBL และศึกษาดูงานการสร้างเครือข่ายผลไม้คุณภาพเชื่อมโยงการพัฒนาโครงการ PBL</p>	
หน่วย เรียนที่ 3	การส่งเสริมการรวมกลุ่มและสร้างความเข้มแข็ง	<p>1. รู้และเข้าใจในหลักการ/แนวปฏิบัติที่ดีในการบริหารจัดการกลุ่มเพื่อความเข้มแข็งและยั่งยืน (การมีส่วนร่วม หลักธรรมาภิบาล)</p> <p>2. ความสามารถในการส่งเสริมการรวมกลุ่มพึ่งพาตนเองแก่เกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดิน</p> <p>3. มีทักษะด้านการบริหารจัดการกลุ่ม/องค์กรที่มีประสิทธิภาพ</p>	<p>1. ขั้นตอนการส่งเสริมการจัดตั้งกลุ่มองค์กร รูปแบบต่างๆ</p> <p>2. กลยุทธ์การบริหารจัดการกลุ่มเพื่อความเข้มแข็ง</p> <p>3. ตัวแบบและแนวปฏิบัติที่ดีด้านการบริหารจัดการกลุ่ม/องค์กร</p>	10 ชั่วโมง

หน่วย เรียน	ชื่อหน่วย	มาตรฐานการเรียนรู้ (คุณลักษณะเชิงพฤติกรรม เป้าหมาย)	สาระการเรียนรู้	เวลา(ชั่วโมง)
หน่วย เรียนที่ 4	มีการจัดการโซ่ อุปทานสู่ เครือข่ายและ การค้าที่เป็น ธรรม	มีความรู้ความเข้าใจในการ จัดการโซ่อุปทานในธุรกิจสู่การ เป็นเครือข่ายและการค้าที่เป็น ธรรม	1. การวิเคราะห์สถานการณ์ ของกลุ่มเพื่อมองโอกาสและ ช่องว่างเชิงธุรกิจ 2. การนำเสนอกรอบคิดและ กรอบแนวทางการจัดการโซ่ อุปทานในธุรกิจของกลุ่มสู่การ เป็นเครือข่ายและการค้าที่ เป็นธรรมพร้อมตัวแบบและ แนวปฏิบัติที่ดี 3. อภิปรายแลกเปลี่ยนความ คิดเห็นกรณีศึกษา (หรือศึกษา จากกรณีศึกษาต่างๆ)	9 ชั่วโมง
หน่วย เรียนที่ 5	นวัตกรรมตัว แบบธุรกิจเพื่อ ยกระดับขีด ความสามารถใน การแข่งขัน	1. มีกระบวนการที่สัมพันธ์กับ โครงสร้างการตลาดในบริบท โลกใหม่ และแนวทางการลด ความเหลื่อมล้ำแก่เกษตรกร รายย่อยในการถึงตลาดและ สร้างโอกาสการค้าที่เป็นธรรม 2. มีความรู้ความเข้าใจใน กรอบคิดและกรอบแนว ทางการสร้างนวัตกรรมตัวแบบ ธุรกิจเพื่อยกระดับ ความสามารถในการแข่งขัน	1. โครงสร้างและระบบ การตลาดในบริบทโลกใหม่ และแนวทางการลดความ เหลื่อมล้ำแก่เกษตรกรราย 2. ย่อยในการถึงตลาดและ สร้างโอกาสการค้าที่เป็นธรรม 3. กรอบคิดและกรอบแนว ทางการสร้างนวัตกรรมตัว แบบธุรกิจเพื่อยกระดับ ความสามารถในการ 4. แข่งขัน ตามกรอบ Smiling curve 5. ยกตัวอย่างกรณีศึกษาตัว แบบธุรกิจ Farmer Shop และอื่นๆ 6. ศึกษาดูงาน (หรือศึกษา จากกรณีศึกษาต่างๆ)	12 ชั่วโมง

หน่วย เรียน	ชื่อหน่วย	มาตรฐานการเรียนรู้ (คุณลักษณะเชิงพฤติกรรม เป้าหมาย)	สาระการเรียนรู้	เวลา(ชั่วโมง)
หน่วย เรียนที่ 6	การจัดทำ โครงการและ ทดลองปฏิบัติ โครงการฐานวิจัย เชิงพื้นที่	1. ทักษะในการเลือกใช้ เครื่องมือวิเคราะห์สถานการณ์ อย่างมีส่วนร่วม 2. มีความสามารถในการ จัดการความรู้จากหน่วยการ เรียนรู้ และวิเคราะห์ข้อมูลเชิง พื้นที่ 3. มีทักษะในการวิเคราะห์ และเขียนโครงการ (Project proposal) ที่สะท้อนสมรรถนะ Smart Officer 4. มีความสามารถในการ บริหารจัดการโครงการเชิงกล ยุทธิ์ในระดับพื้นที่	1. เครื่องมือวิเคราะห์ชุมชน อย่างมีส่วนร่วม 2. หลักการ แนวคิดการ บริหารจัดการโครงการ 3. การเขียนโครงการเชิงพื้นที่ 4. แนวคิดการประเมินผล โครงการ	66 ชั่วโมง /ผู้เรียนจัดทำ เสนอโครงการ 2 สัปดาห์และ ดำเนินโครงการ ตามระยะเวลาที่ ระบุไว้ใน โครงการ
รวม				137 ชั่วโมง

รายละเอียดของหน่วยการเรียนรู้

หน่วยเรียนที่ 1

1. ชื่อหน่วย การเตรียมความพร้อมสู่การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงของ ส.ป.ก. (Smart officer)

2. มาตรฐานการเรียนรู้

- 1) ความรู้ ความเข้าใจทิศทางการดำเนินงานนโยบายการเกษตรภาครัฐที่เชื่อมโยงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม
- 2) ตระหนักในสถานการณ์งานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมและการขับเคลื่อนภารกิจสู่การบรรลุเป้าหมายของ ส.ป.ก.
- 3) ตระหนักถึงการเป็นข้าราชการที่มีคุณธรรม จริยธรรมและรักในความเป็นข้าราชการ ส.ป.ก.

3. สาระการเรียนรู้

- 1) หลักการ แนวคิดและพัฒนาการงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
- 2) แนวนโยบายและทิศทางการดำเนินงานของ ส.ป.ก. ที่เชื่อมโยงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

- 3) เทคนิคการบริหารจัดการแผนงาน งบประมาณ และนโยบายที่มุ่งผลสัมฤทธิ์เชื่อมโยงสู่การดำเนินงาน ในระดับพื้นที่
- 4) กรณีศึกษาโครงการนำร่องและวิเคราะห์ให้เห็นช่องว่างในการปฏิบัติงาน โอกาส อุปสรรค จุดอ่อนและจุดแข็ง
- 5) แนวคิดในการเตรียมความพร้อมสู่การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง (smart officer)
- 6) คุณธรรมและจริยธรรมที่มีผลกระทบต่อการปฏิบัติราชการ

4. กิจกรรมการเรียนรู้

- 1) วิทยากรนำเสนอกรอบแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนที่มุ่งไปสู่การสร้างสมดุลเศรษฐกิจสังคม และสิ่งแวดล้อม เชื่อมโยงสู่แผนพัฒนาสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อ (3 ชม.)
- 2) วิทยากรนำเสนอ หลักการ แนวคิดการพัฒนางานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ตาม พรบ. และเชื่อมโยงประสบการณ์ของวิทยากร (3 ชม.)
- 3) วิทยากรเลือกกรณีศึกษาประสบการณ์จากบริหารจัดการโครงการนำร่องและวิเคราะห์ให้เห็นช่องว่างในการปฏิบัติงาน โอกาส อุปสรรค จุดแข็ง จุดอ่อนและให้ผู้เรียนสะท้อนความสำเร็จ (6 ชม.)
- 4) ให้ผู้เรียนอภิปรายและสรุปบทเรียนสำหรับแนวทางการยกระดับสมรรถนะตนเองในงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมที่เหมาะสมกับบริบทเชิงพื้นที่ (3 ชม.)

5. ผลลัพธ์ที่แสดงผลการเรียนรู้

- 1) ผู้เรียนมีกระบวนการทัศนในแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน
- 2) ผู้เรียนเกิดจิตสำนึกและตระหนักในความสำคัญและมีความต้องการในการพัฒนาตนเองก้าวสู่การเป็น Smart officer
- 3) มีความเข้าใจในภารกิจและสถานการณ์งานปฏิรูปที่ดินที่ต้องเผชิญและกรอบกฎหมายที่ต้องปฏิบัติ
- 4) เกิดทักษะการบริหารจัดการเชิงยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติในภารกิจของ Smart officer ส.ป.ก.

6. วิธีและเกณฑ์การประเมินผล

ผู้สอนประเมินระดับการมีส่วนร่วมของผู้เรียน โดยวิธีสังเกตการณ์

หน่วยเรียนที่ 2

1. ชื่อหน่วย การส่งเสริมการประกอบอาชีพแก่เกษตรกรในแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน

2. มาตรฐานการเรียนรู้

- 1) รู้และเข้าใจความหลากหลายในนวัตกรรมด้านการเกษตรในแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนที่เหมาะสมกับภูมิสังคม
- 2) มีความสามารถในการแนะนำส่งเสริมให้เกษตรกรทำการเกษตรในที่ดิน ส.ป.ก. อย่างเหมาะสมตามภูมิสังคม

- 3) มีความรู้และทักษะในแนวปฏิบัติที่ดีสำหรับการส่งเสริมการเกษตรภูมิสังคมในแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน
- 4) ตระหนักในความสำคัญของการส่งเสริมการเกษตรที่ก่อให้เกิดความสมดุลในการประกอบอาชีพ

3. สารการเรียนรู้

- 1) กรอบคิดและแนวทางการสร้างสมดุลในการประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิตในแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน
- 2) นวัตกรรมด้านการเกษตรในแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน และการเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศที่เหมาะสม
- 3) กลยุทธ์การส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกรเชิงพื้นที่เชื่อมโยงแนวทางการพัฒนาโครงการ Project- Based Learning (PBL)
- 4) ศึกษาดูงานการสร้างเครือข่ายเกษตรอินทรีย์เชื่อมโยงการพัฒนาโครงการ PBL และศึกษาดูงานการสร้างเครือข่ายผลไม้คุณภาพเชื่อมโยงการพัฒนาโครงการ PBL

4. กิจกรรมการเรียนรู้

- 1) วิทยากรนำเสนอกรอบคิดและแนวทางการสร้างสมดุลในการประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิตในแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน (1 ชม.)
- 2) วิทยากรนำเสนอนวัตกรรมด้านการเกษตรในแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน และการเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศที่เหมาะสม (3 ชม.)
- 3) วิทยากรนำเสนอกลยุทธ์การส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกรเชิงพื้นที่เชื่อมโยงแนวทางการพัฒนาโครงการ Project- Based Learning (PBL) (3 ชม.)
- 4) ศึกษาดูงานการเกษตรอินทรีย์เชื่อมโยงการพัฒนาโครงการ PBL และศึกษาดูงานการสร้างเครือข่ายผลไม้คุณภาพเชื่อมโยงการพัฒนาโครงการ PBL (12 ชม.)
- 5) สรุปบทเรียนสำหรับแนวทางการส่งเสริมประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับภูมิสังคมในแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน (6 ชม.)

5. ผลลัพธ์ที่แสดงผลการเรียนรู้

- 1) มีความรู้และเข้าใจในนวัตกรรมด้านการเกษตรตามแนวทางที่ยั่งยืน
- 2) มีความรู้และทักษะในการแนะนำและส่งเสริมการเกษตรที่ยั่งยืน
- 3) มีความสามารถในการทำหน้าที่ส่งเสริมให้คำแนะนำในการทำการเกษตรในที่ดิน ส.ป.ก. อย่างเหมาะสมตามภูมิสังคม

6. วิธีและเกณฑ์การประเมินผล

ผู้สอนประเมินระดับการมีส่วนร่วมของผู้เรียน โดยวิธีสังเกตการณ์

หน่วยเรียนที่ 3

1. ชื่อหน่วย การส่งเสริมการรวมกลุ่มและสร้างความเข้มแข็ง
2. มาตรฐานการเรียนรู้
 - 1) รู้และเข้าใจในหลักการ/ แนวปฏิบัติที่ดีในการบริหารจัดการกลุ่มเพื่อความเข้มแข็งและยั่งยืน (การมีส่วนร่วม หลักธรรมาภิบาล)
 - 2) ความสามารถในการส่งเสริมการรวมกลุ่มพึ่งพาตนเองแก่เกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดิน
 - 3) มีทักษะด้านการบริหารจัดการกลุ่ม/องค์กรที่มีประสิทธิภาพ
3. สาระการเรียนรู้
 - 1) ขั้นตอนการส่งเสริมการจัดตั้งกลุ่มองค์กร รูปแบบต่างๆ
 - 2) กลยุทธ์การบริหารจัดการกลุ่มเพื่อความเข้มแข็ง
 - 3) แบบและแนวปฏิบัติที่ดีด้านการบริหารจัดการกลุ่ม/องค์กร
4. กิจกรรมการเรียนรู้
 - 1) วิทยากรนำเสนอหลักการ แนวคิดการส่งเสริมการรวมกลุ่มและจัดตั้ง (1 ชม.)
 - 2) นำเสนอแนวคิดและแนวทางการบริหารจัดการกลุ่มอย่างมีประสิทธิภาพพร้อมอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นสำหรับตัวแบบและแนวปฏิบัติที่ดีที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการ รวมกลุ่ม (6 ชม.)
 - 3) เวทีเสวนาและอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นจากกรณีศึกษากลุ่ม/สถาบันที่ประสบความสำเร็จและล้มเหลว (3 ชม.)
5. ผลลัพธ์ที่แสดงผลการเรียนรู้
 - 1) ผู้เรียนมีความรู้และเข้าใจรูปแบบต่างๆของการรวมกลุ่ม เช่น กลุ่มเกษตรกร วิชาชีพชุมชน สหกรณ์ ธุรกิจฐานสังคม ฯลฯ) สามารถประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมการจัดตั้งกลุ่มอย่างเหมาะสม
 - 2) มีความรู้และความเข้าใจในเรื่องการบริหารจัดการกลุ่มอย่างมีประสิทธิภาพ
 - 3) มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของหน้าที่การบริหารจัดการกลุ่ม/องค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ
6. วิธีและเกณฑ์การประเมินผล

ผู้สอนประเมินระดับการมีส่วนร่วมของผู้เรียน โดยวิธีสังเกตการณ์

หน่วยเรียนที่ 4

1. ชื่อหน่วย การจัดการโซ่อุปทานสู่เครือข่ายและการค้าที่เป็นธรรม
2. มาตรฐานการเรียนรู้
 - 1) มีความรู้ความเข้าใจในการจัดการโซ่อุปทานในธุรกิจสู่การเป็นเครือข่ายและการค้าที่เป็นธรรม
3. สาระการเรียนรู้
 - 1) การวิเคราะห์สถานการณ์ของกลุ่มเพื่อมองโอกาสและช่องว่างเชิงธุรกิจ

- 2) การนำเสนอกรอบคิดและกรอบแนวทางการจัดการโซ่อุปทานในธุรกิจของกลุ่มผู้การเป็น
เครือข่ายและการค้าที่เป็นธรรมพร้อมตัวแบบและแนวปฏิบัติที่ดี
- 3) อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกรณีศึกษา (หรือศึกษาจากกรณีศึกษาต่างๆ)

4. กิจกรรมการเรียนรู้

- 1) วิทยากรนำการวิเคราะห์สถานการณ์ธุรกิจของกลุ่มเพื่อให้ได้มาซึ่งโอกาสและช่องว่างในการ
ดำเนินธุรกิจของกลุ่ม (3 ชม.)
- 2) วิทยากรนำเสนอกรอบคิดและกรอบแนวทางการจัดการโซ่อุปทานในธุรกิจของกลุ่มผู้การ
เป็นเครือข่ายและการค้าที่เป็นธรรมพร้อมตัวแบบและแนวปฏิบัติที่ดี (3 ชม.)
- 3) วิทยากรเลือกกรณีศึกษากลุ่มต้นแบบที่มีการบริหารจัดการโซ่อุปทานที่ประสบความสำเร็จ
พร้อมสรุปทเรียนสำหรับการส่งเสริมให้มีการจัดการโซ่อุปทานธุรกิจแก่กลุ่ม (3 ชม.)

5. ผลลัพธ์ที่แสดงผลการเรียนรู้

- 1) ผู้เรียนเกิดความรู้และเข้าใจในแนวคิดการจัดการโซ่อุปทานและการค้าที่เป็นธรรม
- 2) ผู้เรียนมีความสามารถส่งเสริมและให้คำแนะนำกลุ่มในด้านจัดการโซ่อุปทานในธุรกิจ

6. วิธีและเกณฑ์การประเมินผล

ผู้สอนประเมินระดับการมีส่วนร่วมของผู้เรียน โดยวิธีสังเกตการณ์

หน่วยเรียนที่ 5

1. ชื่อหน่วย นวัตกรรมตัวแบบธุรกิจเพื่อยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขัน

2. มาตรฐานการเรียนรู้

- 1) มีกระบวนการทัศน์เกี่ยวกับโครงสร้างการตลาดในบริบทโลกใหม่ และแนวทางการลดความ
เหลื่อมล้ำแก่เกษตรกรรายย่อยในการถึงตลาดและสร้างโอกาสการค้าที่เป็นธรรม
- 2) มีความรู้ความเข้าใจในกรอบคิดและกรอบแนวทางการสร้างนวัตกรรมตัวแบบธุรกิจเพื่อ
ยกระดับความสามารถในการแข่งขัน

3. สาระการเรียนรู้

- 1) โครงสร้างและระบบการตลาดในบริบทโลกใหม่และแนวทางการลดความเหลื่อมล้ำแก่
เกษตรกรรายย่อยในการถึงตลาดและสร้างโอกาสการค้าที่เป็นธรรม
- 2) กรอบคิดและกรอบแนวทางการสร้างนวัตกรรมตัวแบบธุรกิจเพื่อยกระดับความสามารถใน
การแข่งขัน ตามกรอบ Smiling curve
- 3) ยกตัวอย่างกรณีศึกษาตัวแบบธุรกิจ Farmer Shop และอื่นๆ
- 4) ศึกษาดูงาน (หรือศึกษาจากกรณีศึกษาต่างๆ)

4. กิจกรรมการเรียนรู้

- 1) วิทยากรนำเสนอโครงสร้างและระบบการตลาดในบริบทโลกใหม่และแนวทางการลดความเหลื่อมล้ำแก่เกษตรกรรายย่อยในการถึงตลาดและสร้างโอกาสการค้าที่เป็นธรรม (3 ชม.)
- 2) วิทยากรนำเสนอกรอบคิดและกรอบแนวทางการสร้างนวัตกรรมตัวแบบธุรกิจเพื่อยกระดับ
- 3) ความสามารถในการแข่งขัน ตามกรอบ Smiling curve (3 ชม.)
- 4) วิทยากรนำเสนอกรณีศึกษาตัวแบบธุรกิจ Farmer Shop และอื่นๆ (3 ชม.)
- 5) อภิปรายและสรุปบทเรียนแนวทางการสร้างสรรค์ตัวแบบธุรกิจที่เหมาะสมกับบริบทเพื่อสร้างความสามารถ (3 ชม.)

5. ผลลัพธ์ที่แสดงผลการเรียนรู้

ผู้เรียนได้ปรับกระบวนการทัศนเกี่ยวกับโครงสร้างการตลาดในบริบทโลกใหม่ และแนวทางลดความเหลื่อมล้ำแก่เกษตรกรรายย่อยในการถึงตลาดและสร้างโอกาสการค้าที่เป็นธรรม

6. วิธีและเกณฑ์การประเมินผล

ผู้สอนประเมินระดับการมีส่วนร่วมของผู้เรียน โดยวิธีสังเกตการณ์

หน่วยเรียนที่ 6

1. ชื่อหน่วย การจัดทำโครงการและทดลองปฏิบัติโครงการฐานวิจัยเชิงพื้นที่

2. มาตรฐานการเรียนรู้

- 1) ทักษะในการเลือกใช้เครื่องมือวิเคราะห์สถานการณ์อย่างมีส่วนร่วม
- 2) มีความสามารถในการจัดการความรู้จากหน่วยการเรียนรู้ และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพื้นที่
- 3) มีทักษะในการวิเคราะห์และเขียนโครงการ ที่สะท้อนสมรรถนะ Smart Officer
- 4) มีความสามารถในการบริหารจัดการโครงการเชิงกลยุทธ์ในระดับพื้นที่

3. สารการเรียนรู้

- 1) เครื่องมือวิเคราะห์ชุมชนอย่างมีส่วนร่วม
- 2) หลักการ แนวคิดการบริหารจัดการโครงการ
- 3) การเขียนโครงการเชิงพื้นที่
- 4) แนวคิดการประเมินผลโครงการ

4. กิจกรรมการเรียนรู้

- 1) วิทยากรและผู้เรียนถอดบทเรียนความรู้หน่วยการเรียนรู้ที่ 1-5 อย่างมีส่วนร่วม (3 ชม)
- 2) วิทยากรนำเสนอและฝึกทักษะการใช้เครื่องมือวิเคราะห์สถานการณ์อย่างมีส่วนร่วม (6 ชม)
- 3) ผู้เรียนสะท้อน ประสพการณ์จากการใช้เครื่องมือวิเคราะห์สถานการณ์ที่ผ่านมาอย่างมีส่วนร่วม (3 ชม)
- 4) วิทยากรนำเสนอหลักการ แนวคิดการบริหารจัดการโครงการและการเขียนโครงการ (3 ชม)

- 5) ผู้เรียนสะท้อนประสบการณ์และฝึกปฏิบัติการวิเคราะห์ห้วงบดจากการดำเนินงานโครงการที่ผ่านมา (6 ชม)
 - 6) วิทยากรมอบหมายผู้เรียนจัดทำข้อเสนอโครงการเชิงพื้นที่ (2 สัปดาห์)
 - 7) ผู้เรียนนำเสนอข้อเสนอโครงการผ่านผู้ทรงคุณวุฒิและปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ (12 ชม)
 - 8) ผู้เรียนดำเนินการโครงการในพื้นที่ (ระยะเวลาตามที่ระบุไว้ในโครงการ)
 - 9) วิทยากรและผู้ทรงคุณวุฒินิเทศติดตามสนับสนุนผู้เรียน
 - 10) จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสะท้อนผลการดำเนินงานโครงการของผู้เรียนโดยมีวิทยากรและผู้ทรงคุณวุฒิดำเนินการ (9 ชม)
 - 11) ถอดบทเรียนและประเมินผลการดำเนินโครงการตามเป้าหมายของโครงการ (18 ชม)
 - 12) วิทยากร ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เรียนประเมินสมรรถนะ Smart officer อย่างมีส่วนร่วม (6 ชม)
5. ผลลัพธ์ที่แสดงผลการเรียนรู้
- 1) มีทักษะในการเลือกใช้เครื่องมือวิเคราะห์สถานการณ์อย่างมีส่วนร่วม
 - 2) มีความรู้ความเข้าใจและสามารถนำไปใช้ในการกิจ
 - 3) มีทักษะในการวิเคราะห์และเขียนโครงการ (Project proposal)
 - 4) มีความสามารถในการบริหารจัดการโครงการสู่ความสำเร็จ
6. วิธีและเกณฑ์การประเมินผล

ผู้สอนประเมินการบูรณาการเรียนรู้ทุกหน่วยในการเขียนแผนงานโครงการที่นำเสนอและการมีส่วนร่วมในการประเมินของผู้เรียน

ตารางที่ 3.2 สถานที่ศึกษาดูงาน

หน่วย	หัวข้อศึกษาดูงาน	รายการสถานที่ ศึกษาดูงานที่แนะนำ
1. การเตรียมความพร้อมสู่การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงของ ส.ป.ก. (Smart officer)	การจัดการที่ดิน	- นิคมเศรษฐกิจพอเพียงอำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา - นิคมเศรษฐกิจอำเภอคันจูลี จังหวัดสุราษฎร์ธานี
	ความร่วมมือ	- สจล.ชุมพร
2. การส่งเสริมการประกอบอาชีพแก่เกษตรกรในแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน	นวัตกรรมการเกษตรในที่ดินขนาดเล็ก	- นิคมเศรษฐกิจอำเภอคันจูลี จังหวัดสุราษฎร์ธานี - นิคมการเกษตรข้าวในเขตปฏิรูปที่ดิน ตำบลสิงหนาท อำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา - วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเมล็ดพันธุ์รวมใจพัฒนา

หน่วย	หัวข้อศึกษาดูงาน	รายการสถานที่ ศึกษาดูงานที่แนะนำ
		ตำบลคูสลอด อำเภอลาดบัวหลวง จังหวัด พระนครศรีอยุธยา
	การบริหารจัดการที่ดินขนาดใหญ่	- ศูนย์การเรียนรู้กลุ่มชาวสวนผลไม้คุณภาพ อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี (กลุ่มทายาท เกษตรกร)
3. การส่งเสริมการ รวมกลุ่มและสร้าง ความเข้มแข็ง	การบริหารจัดการสหกรณ์ ต้นแบบ การบริหารจัดการกลุ่ม/ สหกรณ์ต้นแบบ	- ศูนย์การเรียนรู้กลุ่มชาวสวนผลไม้คุณภาพ อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี - สหกรณ์การเกษตรคิชฌกูฏ จำกัด จังหวัด จันทบุรี - สหกรณ์การเกษตรมะขาม จำกัด จังหวัดจันทบุรี - สหกรณ์การเกษตรปราสาท จำกัด จังหวัด สุรินทร์ - สหกรณ์การเกษตรลำพระเพลิง จำกัด จังหวัด นครราชสีมา
4. การจัดการโซ่ อุปทานสู่เครือข่าย และการค้าที่เป็น ธรรม	การจัดการโซ่อุปทานและ การค้าที่เป็นธรรม	- ศูนย์การเรียนรู้ข้าวคุณธรรม จังหวัดยโสธร - สหกรณ์โคนม จังหวัดนครปฐม
	การจัดการโซ่อุปทานและ การค้าที่เป็นธรรม ภาคเอกชน	- บริษัทจำกัด บางซื่อโรตีสีไฟเจียเม็ง สาขา ศรีสะเกษ อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ
5. นวัตกรรมตัว แบบธุรกิจเพื่อ ยกระดับขีด ความสามารถใน การแข่งขัน	ต้นแบบนวัตกรรมธุรกิจ ภาคเอกชน	- Farmer Shop มก. - ตลาดสุขใจ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม
6. การจัดทำ โครงการและ ทดลองปฏิบัติ โครงการฐานวิจัย เชิงพื้นที่	การบริหารจัดการงาน โครงการเชิงพื้นที่ โดย Smart officer	ส.ป.ก.จังหวัด 13 จังหวัด ประกอบด้วย - อุทัยธานี - พระนครศรีอยุธยา - ราชบุรี - ลพบุรี

หน่วย	หัวข้อศึกษาดูงาน	รายการสถานที่ ศึกษาดูงานที่แนะนำ
		<ul style="list-style-type: none"> - ขอนแก่น - นครราชสีมา - มหาสารคาม - สกลนคร - อุตรธานี - หนองคาย - ตรัง - นครศรีธรรมราช - พัทลุง

ตารางที่ 3.3 โครงการส่งเสริมอาชีพเกษตรกรของ Smart Officer และผลการดำเนินงาน

ชื่อเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก.	รายละเอียดโครงการ	ผลการดำเนินงาน ที่ผ่านมา ปี 2558	สิ่งที่จะดำเนินต่อ ปี 2559
1. น.ส.ศิริพร อภิเดช ส.ป.ก.อุทัยธานี	<p>กระบวนการเพื่อเพิ่มผลผลิตการปลูกมันสำปะหลัง</p> <p>วัตถุประสงค์</p> <ul style="list-style-type: none"> - องค์กรความรู้เกี่ยวกับดินและการวิเคราะห์ดิน - องค์กรความรู้ด้านการจัดการแปลงมันสำปะหลัง - ชุดตรวจสอบค่า NPK ในดิน <p>ผลที่คาดว่าจะได้รับ</p> <ul style="list-style-type: none"> - เกษตรกรกลุ่มเป้าหมายนำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้ในแปลงที่ดิน ของตนเอง 	<ul style="list-style-type: none"> - เกษตรกรมีอาชีพการปลูกมันสำปะหลังตามวิถีดั้งเดิม ซึ่งปัญหาคือมีต้นทุนสูง มีการใช้ปุ๋ยเคมีมาก แก้ปัญหาโดยการเชิญเจ้าหน้าที่จากศูนย์วิจัยและพัฒนาเกษตรอุทัยธานีให้ความรู้เรื่องการปลูกมันสำปะหลังให้ถูกวิธีตามหลักวิชาการ เรื่องการขยายผลผลิต - เชิญเจ้าหน้าที่จากสถานีพัฒนาที่ดินอุทัยธานีให้ความรู้ โครงสร้างดินที่เหมาะสมกับการปลูกมันสำปะหลัง การตรวจ 	<ul style="list-style-type: none"> - จะทำผลผลิตมันสำปะหลังมันเส้นให้มีคุณภาพและยังไม่ได้คิดจะดำเนินการต่อในระยะต่อไป

ชื่อเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก.	รายละเอียดโครงการ	ผลการดำเนินงาน ที่ผ่านมา ปี 2558	สิ่งที่จะดำเนินต่อ ปี 2559
		วิเคราะห์ดินในแปลงของ ตัวเองว่ามีแร่ธาตุมากน้อย เพียงไรต้องเติมเต็มแร่ธาตุ ชนิดใด ซึ่งความรู้จากการ วิเคราะห์ดิน ทำให้ลด ต้นทุนเรื่องปุ๋ย ค่าแรง และดูแลเรื่องกำจัดวัชพืช ในแปลง	
2. น.ส.ลลิตา พานิชกรกุล ส.ป.ก.พระนครศรีอยุธยา	โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการ ผลิตข้าวเชิงธุรกิจแบบครบวงจร วัตถุประสงค์ - การบริหารจัดการโซ่อุปทานเชิง ธุรกิจแบบครบวงจร - การเตรียมการจัดตั้ง ร้าน Farmer Shop ผลที่คาดว่าจะได้รับ - เกษตรกรมีความรู้ ความเข้าใจ ระบบการผลิตข้าวเชิงธุรกิจแบบ ครบวงจรและสามารถบริหาร จัดการห่วงโซ่อุปทานการผลิต ข้าวครบวงจร และเรียนรู้การ ปรับแผนเชิงธุรกิจได้ - เกษตรกรสามารถยกระดับการ คิดวิเคราะห์และเป็นต้นแบบ การจัดการผลิตข้าวเชิงธุรกิจ แบบครบวงจร และการผลิตข้าว เพื่อบริโภคตามมาตรฐาน GAP เกษตรกร - เกิดต้นแบบกลุ่มเกษตรกรที่ เข้มแข็ง ด้านการบริหารจัดการ	- การดำเนินงานที่ผ่านมา เป็นการผลิตข้าวครบวงจร พัฒนาถึง มาตรฐาน GAP ในส่วนที่ทำมาในพื้นที่นี้ เป็นโครงการสร้างและ พัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ที่จะ เริ่มเข้ามาในปี 2554 เป็น หลักสูตรการพัฒนา เกษตรกรอย่างยั่งยืน พัฒนาต่อเนื่องถึง การได้ ให้ความรู้ ทักษะ จนเกิด ผลิตภัณฑ์ได้ข้าวพันธุ์และ ข้าวบริโภค - ทีมที่ปรึกษาลงพื้นที่ไป เปิดเวทีพูดคุยร่วมกันใน เรื่องของการเตรียมความ พร้อม โดยมีการวิเคราะห์ ชุมชน พื้นที่ บริบท ทรัพยากรในท้องถิ่น ความต้องการของ เกษตรกร ปัญหาอุปสรรค ทุนความรู้ที่มีอยู่ มีการให้	- จัดทำแผนการผลิตและ การศึกษาดูงานในเรื่องของ ระบบ Farmer Shop กระบวนการและขั้นตอน ต่างๆ เช่น การจัดเรียงสินค้า การหมุนเวียนสินค้า การ จัดการวางแผนการจัดการ ร้านที่ดี การบริหารงาน ภายในร้าน ที่ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เพื่อนำมาปรับใช้กับกลุ่มข้าว สิงหนาท - การสร้างเครือข่ายในชุมชน นอกชุมชน พร้อมทั้ง แลกเปลี่ยนสินค้ากับ Smart officer 13 จังหวัดตลอดจน ขยายผลสู่พื้นที่ 71 จังหวัด การท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ ธนาคารเมล็ดพันธุ์ข้าว,ผัก

ชื่อเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก.	รายละเอียดโครงการ	ผลการดำเนินงาน ที่ผ่านมา ปี 2558	สิ่งที่จะดำเนินต่อ ปี 2559
	ที่ดินขนาดเล็กและการพัฒนา ที่ดินอย่างเต็มศักยภาพและ เหมาะสมกับพื้นที่	ความรู้เพิ่มเติมเข้าไปและ มีการแลกเปลี่ยนระหว่าง เจ้าหน้าที่กับเกษตรกร จัดทำแผนการดำเนินงาน Farmer Shop ในระยะ ต่อไป	
3. นายประเดช พุฒจันทร์ ส.ป.ก.ราชบุรี	<p>โครงการศึกษาการปลูกดีปลีใน แปลงมะม่วงเพื่อการป้องกันโรค และเพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกร</p> <p>วัตถุประสงค์</p> <ul style="list-style-type: none"> - เพื่อศึกษาเกี่ยวกับการปลูกดีปลี เพื่อการป้องกันโรคเน่าในของ ต้นมะม่วง - เพื่อศึกษาการลดต้นทุนโดยใช้ ปุ๋ยหมักจากมูลสุกรแทนการใช้ ปุ๋ยเคมี - เพื่อเป็นทางเลือกในการเพิ่ม รายได้ให้กับเกษตรกรและขยาย ผลสู่เกษตรกรรายอื่น <p>ผลที่คาดว่าจะได้รับ</p> <ul style="list-style-type: none"> - ผู้เข้ารับการศึกษา มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการปลูก ดีปลี เพื่อป้องกันโรค - เกษตรกรสามารถนำเอาความรู้ จากการทำปุ๋ยหมักมูลสุกรไป ใช้ได้จริง - เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นจาก เดิม 	<ul style="list-style-type: none"> - เพิ่มปริมาณการปลูกให้ มากขึ้น และต่อรองราคา - ศึกษาดูงานเรื่องการปลูก และการตอนกิ่ง การแปร รูปผลผลิต 	ยังไม่ได้คิดจะดำเนินการต่อใน ระยะต่อไป

ชื่อเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก.	รายละเอียดโครงการ	ผลการดำเนินงาน ที่ผ่านมา ปี 2558	สิ่งที่จะดำเนินต่อ ปี 2559
4. น.ส.นิรชร พริตภู ส.ป.ก.ลพบุรี	<p>โครงการพัฒนาเกษตรกรผู้ปลูก หน่อไม้ฝรั่งปลอดภัยเพื่อเข้าสู่ กระบวนการรับรองมาตรฐาน สินค้าเกษตรระบบ GAP</p> <p>วัตถุประสงค์</p> <ul style="list-style-type: none"> - เพื่อเพิ่มและพัฒนาศักยภาพของ เกษตรกรในการผลิตหน่อไม้ฝรั่ง ได้คุณภาพตามการรับรอง มาตรฐานสินค้าเกษตร (GAP) - ลดต้นทุนการผลิตที่เป็น ค่าใช้จ่ายในการป้องกันกำจัด ศัตรูพืช - สินค้าเกษตรมีการพัฒนา คุณภาพที่มีความปลอดภัยต่อ ผู้ผลิต และผู้บริโภค <p>ผลที่คาดว่าจะได้รับ</p> <ul style="list-style-type: none"> - เกษตรกรได้รับการส่งเสริม พัฒนาสามารถผลิตหน่อไม้ฝรั่ง มีคุณภาพตามมาตรฐานสินค้า เกษตรที่ได้รับการยอมรับด้าน ความปลอดภัย - มีทักษะ องค์ความรู้ มีศักยภาพ เพิ่มขึ้น ประกอบอาชีพได้อย่าง มั่นคง มี - แหล่งเรียนรู้ขยายผลด้านการ ผลิตสินค้าเกษตรที่ได้รับการ รับรองมาตรฐานสินค้าที่ดี 	<ul style="list-style-type: none"> - อบรมเรื่อง GAP เรื่อง หน่อไม้ฝรั่ง - ยื่นแบบคำร้องขอ GAP ที่ ศูนย์ตรวจสอบและรับรอง มาตรฐานสินค้าเกษตรใน เขตปฏิรูปที่ดิน (ศรม.) 	<ul style="list-style-type: none"> - จะส่งเสริมการเลี้ยงไส้เดือน ดินเพื่อลดต้นทุนการผลิต หน่อไม้ฝรั่ง GAP เพื่อลด การใช้ปุ๋ยเคมี โดยเข้าไป อบรมที่ศูนย์ปฏิบัติการ โครงการสร้างและพัฒนา เกษตรกรรุ่นใหม่และยัง ไม่ได้คิดจะดำเนินการต่อใน ระยะต่อไป

ชื่อเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก.	รายละเอียดโครงการ	ผลการดำเนินงาน ที่ผ่านมา ปี 2558	สิ่งที่จะดำเนินต่อ ปี 2559
5.นายกษพร กลิ่นบุญมา ส.ป.ก.นครราชสีมา	<p>โครงการเสริมสร้างศักยภาพ วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ วัตถุประสงค์</p> <ul style="list-style-type: none"> - สร้างความเข้มแข็งและให้ความรู้ การบริหารจัดการ วิสาหกิจ ชุมชนฯ - เพิ่มช่องทางการตลาดให้ เกษตรกร <p>ผลที่คาดว่าจะได้รับ</p> <ul style="list-style-type: none"> - วิสาหกิจชุมชน มีความเข้มแข็ง พร้อมที่จะนำพาให้สมาชิกมี รายได้เพิ่มขึ้น พร้อมกับการ กินดี อยู่ดี แบบพอเพียงอย่าง ยั่งยืน 	<ul style="list-style-type: none"> - ดำเนินการวางโครงสร้าง บทบาทหน้าที่เกษตรกร แล้ว มีการทำกิจกรรม ศึกษาดูงาน และอบรม เรียบร้อยแล้ว - ทีมที่ปรึกษาลงพื้นที่ไปเปิด เวทีพูดคุยกับเกษตรกร มี 2 จุดประสงค์หลัก คือ 1) เพื่อดูการทำงานของ เกษตรกรว่าทำอะไรอยู่ และไปชี้แนะแนวทางให้ เกษตรกรมองเห็นภาพการ ดำเนินงานในรอบด้าน 2) ให้กำหนดแผนการ ดำเนินงานร่วมกัน ในการ ขับเคลื่อนต่อไป 	<ul style="list-style-type: none"> - ทำแผนงานที่วางไว้ในกา รสร้างมั่นคงในอาชีพ ไตรภาคี สร้างความสุข สันติสุข ซึ่ง การทำโครงการในปีแรกๆ เป็นการปูพื้นมากกว่าเพื่อ ต้องการให้วิสาหกิจชุมชน มองในภาพใหญ่ โดยเราไม่ สามารถจะดำเนินงานไป พร้อมกันทั้ง 11 กลุ่มได้ จึง เลือกเฉพาะกลุ่มที่มี ประสิทธิภาพและขับเคลื่อน ได้รวดเร็วและเป็นจุดเด่น ของวังน้ำเขียว คือ เรื่องผัก และเมล็ดพันธุ์สลัดที่จะ ดำเนินการต่อไปตามแผนที่ วางไว้
6.นายวิสุทธิ์ศักดิ์ สำโรงแสง ส.ป.ก.มหาสารคาม	<p>กระบวนการพัฒนาเกษตรกรแบบ เกษตรผสมผสานในบ่อพลาสติก วัตถุประสงค์</p> <ul style="list-style-type: none"> - เพื่อให้เกษตรกรมีแปลงทำ การเกษตรแบบผสมผสานได้ ตลอดทั้งปี - เพื่อให้เกษตรกรสามารถลด รายจ่ายและมีรายได้เพิ่มขึ้นจาก การทำเกษตรในบ่อพลาสติก - เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของ เกษตรกรในรูปแบบนักวิจัยไท บ้าน 	<ul style="list-style-type: none"> - ให้เกษตรกรได้เรียนรู้ ตั้งแต่เริ่มจากการทำสิ่งที่ เล็กๆก่อน ให้ความรู้เรื่อง ข้าว - มีการทำแบบสอบถาม - ได้เกิดการทำงานร่วมกัน ทั้งเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ และพร้อมจะขับเคลื่อนไป ด้วยกัน 	<ul style="list-style-type: none"> - การค้าชุมชน มองในตลาด แค้ในหมู่บ้าน ยังไม่ขยายผล ไปสู่ Farmer Shop

ชื่อเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก.	รายละเอียดโครงการ	ผลการดำเนินงาน ที่ผ่านมา ปี 2558	สิ่งที่จะดำเนินต่อ ปี 2559
	<p>ผลที่คาดว่าจะได้รับ</p> <ul style="list-style-type: none"> - เกิดการร่วมมือร่วมใจ - รู้จักช่องทางสร้างอาชีพ มีตลาดรองรับผลผลิตของเกษตรกร - มีรายได้จากแปลง ลดรายจ่าย - เกษตรกรสามารถผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพและสามารถทำนาได้ตลอดปี 		
7. น.ส.ประกายรุ่ง สายสุด ส.ป.ก.สกลนคร	<p>โครงการยกระดับการผลิตและคุณภาพผลผลิตข้าวปลอดภัย วัตถุประสงค์</p> <ul style="list-style-type: none"> - เพื่อศึกษาระบบการผลิตข้าวปลอดภัย ที่เหมาะกับสภาพพื้นที่และศักยภาพของเกษตรกร - เพื่อศึกษาการจัดการการผลิตและการตลาดข้าว - เพื่อยกระดับการผลิตให้เข้าสู่ระบบการตรวจรับรองมาตรฐาน - เพื่อเสริมสร้างศักยภาพของกลุ่มเกษตรกรและขยายเครือข่ายเกษตรกรปลอดภัย <p>ผลที่คาดว่าจะได้รับ</p> <ul style="list-style-type: none"> - เกษตรกรผลิตข้าวที่ได้รับรองมาตรฐานการปฏิบัติตามแนวทางการเกษตรที่เหมาะสม GAP - การผลิตปุ๋ยเบญจคุณ ทั้งแบบก้อน / น้ำ - จัดการผลผลิต และ Packaging - การเชื่อมโยงกับตลาดภายนอก 	<ul style="list-style-type: none"> - สร้างกระบวนการกลุ่มโดยใช้ข้าว GAP เป็นเครื่องมือสิ่งที่ดำเนินการไป การให้ความรู้เรื่องข้าว GAP การลดต้นทุนทำปุ๋ยใช้เอง การจัดทำบัญชีฟาร์ม บัญชีครัวเรือน การยื่นแบบขอรับรองมาตรฐานการผลิตที่กรมการค้าข้าว - ผลจากการดำเนินงานเกษตรกรมีการรวมกลุ่มและจัดวิสาหกิจชุมชนได้ ทำเรื่องการทำข้าว GAP และลดต้นทุนการใช้ปุ๋ยเคมี ผลผลิตประสบปัญหาผลผลิตตกต่ำ แก้ไขโดยการทำแปรรูป หาทลาด กระจายสินค้าไปตามเครือข่าย 	<ul style="list-style-type: none"> - อนุรักษ์พันธุ์ข้าวพื้นเมือง เช่น ข้าวแดง ข้าวเหลืองทอง ข้าวเหนียวดำ ข้าวไร่แตก - ศึกษากระบวนการรับรองแบบมีส่วนร่วม เกษตรอินทรีย์

ชื่อเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก.	รายละเอียดโครงการ	ผลการดำเนินงาน ที่ผ่านมา ปี 2558	สิ่งที่จะดำเนินต่อ ปี 2559
8. นายนิกร ไพริน ส.ป.ก.ตรัง	<p>โครงการศึกษากระบวนการสร้างทางเลือกในการทำเกษตรแบบผสมผสานโดยการเลี้ยงหมูหลุมเป็นอาชีพเสริมร่วมกับการปลูกยางพาราและปาล์มน้ำมัน</p> <p>วัตถุประสงค์</p> <ul style="list-style-type: none"> - สร้างทางเลือกในการประกอบอาชีพให้แก่เกษตรกรแทนการทำเกษตรแบบเชิงเดี่ยวเป็นรูปแบบการเลี้ยงสัตว์ร่วมกับการปลูกยางพารา และปาล์มน้ำมัน - เป็นการพัฒนาอาชีพการเลี้ยงหมูไปสู่รูปแบบการเลี้ยงที่ยั่งยืนและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ผู้บริโภคได้บริโภคเนื้อหมูที่ปลอดภัยต่อสุขภาพ <p>ผลที่คาดว่าจะได้รับ</p> <ul style="list-style-type: none"> - ได้คู่มือรูปแบบวิธีการเลี้ยงหมูหลุมผสมผสานในสวนยางพาราและสวนปาล์มน้ำมัน - เกษตรกรมีทางเลือกในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม - ได้ปุ๋ยชีวภาพไว้ใช้ในสวนยางพารา สวนปาล์มน้ำมัน เป็นการลดต้นทุนการผลิต และเป็นการทำเกษตรในแนวทางที่ยั่งยืน 	<ul style="list-style-type: none"> - สหกรณ์จังหวัดช่วยจัดตั้งกลุ่ม โดยมีเกษตรกรที่ให้ความสนใจ จำนวน 20 ราย - การตลาดมีการนำผลผลิตเข้าไปขายในเมือง และมีการจำหน่ายทุกวันจันทร์ ถึงศุกร์ ขายในลักษณะชำแหละ การตอบรับลูกค้าเป็นอย่างดี 	<ul style="list-style-type: none"> - พื้นที่ยังไม่ถูกสุขลักษณะ ต้องมีการสร้างโรงฆ่าสัตว์ให้ถูกต้อง จะดำเนินการต่อไป - ไข่หมู ทำบรรจุกระสอบขาย กระสอบละ 50 บาท แต่จะยกมูลค่าสินค้าให้มีคุณภาพมากขึ้น โดยจะเติมเชื้อจุลินทรีย์เข้าไป - เกิดร้านหมูย่างเมืองตรังสักหนึ่งร้านที่มาจากกลุ่มเกษตรกร

ชื่อเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก.	รายละเอียดโครงการ	ผลการดำเนินงาน ที่ผ่านมา ปี 2558	สิ่งที่จะดำเนินต่อ ปี 2559
9.นางวิภา สุขเอก ส.ป.ก.นครศรีธรรมราช	<p>โครงการศึกษาการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์จากข้าวไร่ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านหนองคล้าสามัคคี</p> <p>วัตถุประสงค์</p> <ul style="list-style-type: none"> - เพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ข้าวไร่สำหรับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน - เพื่อถ่ายทอดความรู้ด้านการแปรรูปและพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าวไร่ให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน <p>ผลที่คาดว่าจะได้รับ</p> <ul style="list-style-type: none"> - สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้แนวทางการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์สินค้าจากข้าวไร่ที่มีรูปแบบและเอกลักษณ์เป็นของกลุ่ม - สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสามารถนำความรู้ด้านการแปรรูปและพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าวไร่มาประยุกต์และพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้ 	<ul style="list-style-type: none"> - เกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกพืชเชิงเดี่ยว เช่น ยางพารา ปาล์มน้ำมัน ยางราคาตกต่ำจึงหันมาโค่นยางและปลูกข้าวไร่แทน - เมื่อก่อนปลูกแค่บริโภคในครัวเรือน ปัจจุบันมีการปลูกมากขึ้น จึงทำให้เกิดปัญหาการจำหน่าย ส่วนหนึ่งทำเป็นข้าวพันธุ์ โดยศูนย์วิจัยข้าวช่วยให้เป็นแหล่งเมล็ดพันธุ์ข้าวของจังหวัด ส่วนสองข้าวสารเป็นข้าวกล้อง/ข้าวซ้อมมือ - การตลาดขายเมล็ดพันธุ์ให้กับ สกย. พื้นที่จังหวัดใกล้เคียง และเกษตรกรในพื้นที่ - เพิ่มมูลค่าสินค้า จึงได้เชิญอาจารย์จากเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย ช่วยคิดและให้เกษตรกรแสดงความคิดเห็นรูปแบบผลิตภัณฑ์ ได้โลโก้ออกมาตอนแรกเป็นการทำโลโก้แค่กลุ่มวิสาหกิจกลุ่มเดียวตอนนี้ขยายผลทั้งตำบลและมีการจำหน่ายผลผลิตที่ตลาดสี่เขียว 	ยังไม่ได้คิดจะดำเนินการต่อ

ชื่อเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก.	รายละเอียดโครงการ	ผลการดำเนินงาน ที่ผ่านมา ปี 2558	สิ่งที่จะดำเนินต่อ ปี 2559
10. นางรัชดา เพชรรัตน์ ส.ป.ก.พัทลุง	<p>โครงการศึกษากระบวนการจัดการแปลงสละทดแทนการปลูกยางพาราเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน</p> <p>วัตถุประสงค์</p> <ul style="list-style-type: none"> - เพื่อศึกษากระบวนการจัดการแปลงสละแบบผสมผสานทดแทนพื้นที่ปลูกยางพารา - เพื่อศึกษาการจัดการแปลงเกษตรกรรมที่มีการปลูกพืชแบบผสมผสานและมีการลดต้นทุนการผลิตด้วยการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ร่วมกับปุ๋ยเคมี <p>ผลที่คาดว่าจะได้รับ</p> <ul style="list-style-type: none"> - เกิดแปลงเรียนรู้ด้านการจัดการแปลงสละทดแทนการปลูกยางพาราในเขตปฏิรูปที่ดินจังหวัดพัทลุง - ได้ชุดความรู้ด้านการจัดการแปลงสละทดแทนการปลูกยางพาราในเขตปฏิรูปที่ดินจังหวัดพัทลุง - เกษตรกรชาวสวนยางพาราสามารถเพิ่มการใช้ประโยชน์ที่ดินและมีรายได้เพิ่มขึ้น 	<ul style="list-style-type: none"> - ส่งเสริมการใช้ประโยชน์ของพื้นที่ทำเกษตรแบบผสมผสาน โดยมีการปลูกพืชระยะสั้น เช่น มะละกอกล้วย ก่อนที่สละจะให้ผลผลิต - การดำเนินการศึกษาถึงกระบวนการส่งเสริมแนวคิดสหกรณ์ เพื่อผลผลิตของเกษตรกร และเครือข่ายศูนย์ต้นแบบ 	<ul style="list-style-type: none"> - นำความรู้จากศูนย์ต้นแบบรูปแบบของสหกรณ์ การจัดการปัญหาอุปสรรคของสหกรณ์ ไปประยุกต์ใช้กับเครือข่ายประมาณ 10 ราย - การศึกษากระบวนการตามแนวคิดสหกรณ์ มาจัดกระบวนการกลุ่มและการผลิต - ศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่ สจล.ชุมพรโมเดล การจัดการที่ดินขนาดเล็ก Farmer Shop Farmer market คิซมกภูมิโมเดล การจัดการผลไม้ที่จันทบุรี สามพรานโมเดล การจัดการเชิงธุรกิจ การเชื่อมเครือข่ายเกษตรกร - การจัดการรูปแบบการผลิตผลผลิตของเกษตรกรเอง เพื่อให้ได้รูปแบบและแนวทางในการจัดการกิจการของตนเอง
11. นางณัฐโสภิน ตรีสุวรรณวัฒน์ ส.ป.ก.ขอนแก่น	<p>กระบวนการจัดการการผลิตและการตลาดสินค้าเกษตรปลอดภัยของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน</p> <p>วัตถุประสงค์</p> <ul style="list-style-type: none"> - เพื่อให้กลุ่มเกษตรกรมีส่วนร่วม 	<ul style="list-style-type: none"> - พื้นที่แปลงสาธิต 10 ไร่ - เกิดรายได้ - มีผลผลิตอีกประมาณ 50% ที่ยังไม่ออกสู่ตลาด 	<ul style="list-style-type: none"> - การวางแผนการผลิต พืชที่หลากหลาย และให้มีความต่อเนื่อง - มีการพัฒนาคุณภาพของสินค้าเกษตร GAP และ

ชื่อเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก.	รายละเอียดโครงการ	ผลการดำเนินงาน ที่ผ่านมา ปี 2558	สิ่งที่จะดำเนินต่อ ปี 2559
	<p>ในกระบวนการจัดการผลิต และ การตลาดสินค้าเกษตรปลอดภัย ได้สอดคล้องกับความต้องการ ของตลาด</p> <p>ผลที่คาดว่าจะได้รับ</p> <ul style="list-style-type: none"> - การวางแผนการผลิต พืชที่ หลากหลาย และให้มีความ ต่อเนื่องมีการพัฒนาคุณภาพของ สินค้าเกษตร GAP และ อินทรีย์ - สร้างเครือข่ายและเพิ่มช่องทาง การตลาดพัฒนาร้านค้าของกลุ่ม ให้เป็นที่น่าสนใจ - การบริหารจัดการกลุ่ม 		<p>อินทรีย์</p> <ul style="list-style-type: none"> - สร้างเครือข่ายและเพิ่ม ช่องทางการตลาด - พัฒนาร้านค้าของกลุ่ม ให้ เป็นที่น่าสนใจ - การบริหารจัดการกลุ่ม
12. นายพิษณุ สำรี ส.ป.ก.หนองคาย	<p>สร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของ เกษตรกรในการศึกษาความ เหมาะสมการปลูกข้าวเหนียว นน้ำฝน 4 สายพันธุ์ในเขตปฏิรูป ที่ดินจังหวัดหนองคาย</p> <p>วัตถุประสงค์</p> <ul style="list-style-type: none"> - เพื่อให้เกษตรกรได้ข้อมูลเชิง ประจักษ์ในการปลูกข้าวเหนียว นน้ำฝน ๔ สายพันธุ์ และ สามารถนำไปใช้เพื่อลดต้นทุน - เกษตรกรได้ใช้ปัจจัยการผลิตใน การปลูกข้าวเหนียว เพื่อลด ต้นทุน และเพิ่มผลผลิตการปลูก ข้าวเหนียว นน้ำฝน ๔ สายพันธุ์ <p>ผลที่คาดว่าจะได้รับ</p> <ul style="list-style-type: none"> - เกิดต้นแบบในการพัฒนาด้ว นการส่งเสริมเกษตรกรที่ตรงกับ 	<ul style="list-style-type: none"> - จัดการฝึกอบรมแก่ เกษตรกรที่เข้าร่วม โครงการ จำนวน 30 ราย - สนับสนุนปัจจัยการผลิต แก่เกษตรกรที่เข้าร่วม โครงการ 	<p>ดำเนินโครงการต่อเนื่องเป็น เวลา ๓ ปี เพื่อให้ได้ข้อมูลใน การปลูกข้าวเหนียว นน้ำฝน ๔ สายพันธุ์ในเขตปฏิรูปที่ดิน จังหวัดหนองคาย</p>

ชื่อเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก.	รายละเอียดโครงการ	ผลการดำเนินงาน ที่ผ่านมา ปี 2558	สิ่งที่จะดำเนินต่อ ปี 2559
	ความต้องของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการอย่างแท้จริง - เกิดการพัฒนาศักยภาพการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เกิดประโยชน์สูงสุด		
13. น.ส.วนรัตน์ คำกล่อมใจ ส.ป.ก.อุดรธานี	กระบวนการผลิตข้าวอินทรีย์โดยระบบชุมชนรับรอง วัตถุประสงค์ - ความรู้ในการผลิตข้าวอินทรีย์โดยระบบชุมชนรับรอง - ให้ผลผลิตมีราคาสูง เพื่อแก้ไขปัญหาหนี้สิน - การลดต้นทุนการผลิต - การทำปุ๋ยอินทรีย์ น้ำหมักเพื่อลดการใช้ปุ๋ยเคมี ผลที่คาดว่าจะได้รับ - เกษตรกรได้เรียนรู้การบริหารจัดการผลผลิต - ผลผลิตของเกษตรกรมีมาตรฐาน - เกษตรกรสามารถลดต้นทุนการผลิต	- การอบรมการทำปุ๋ยอินทรีย์ เพื่อลดต้นทุนการผลิต ทำปุ๋ยเบญจคุณ ปุ๋ยหมักฟาง และน้ำหมักผลไม้ - การศึกษาดูงานด้านการเกษตร	ยังไม่ได้คิดจะดำเนินการต่อ

3.2 การติดตามประเมินผลและการสร้างเครือข่าย Smart Officers

การดำเนินการพัฒนาเจ้าหน้าที่ในหลักสูตรการพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการส่งเสริมเกษตรกรสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน (Smart officer) ที่คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรขึ้นมาในหน่วยการเรียนรู้ที่ 6 การจัดทำโครงการและทดลองปฏิบัติโครงการฐานวิจัยเชิงพื้นที่ ซึ่ง Smart officer แต่ละคนจะนำเสนอโครงการฐานอาชีพเพื่อพัฒนาเกษตรกรในพื้นที่ของตนเอง โดยมี ส.ป.ก. สนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงาน ภายใต้บันทึกความร่วมมือของ ส.ป.ก. สกว. และสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการติดตามประเมินผลการดำเนินงานของ Smart officer ทั้ง 13 ราย 2 รูปแบบ คือ

3.2.1 การจัดประชุมสัมมนา

3.2.2 การลงพื้นที่ติดตามการดำเนินงานในบางพื้นที่

โดยมีรายละเอียดการติดตามดังนี้

3.2.1 การจัดประชุมสัมมนา

หลังจาก Smart officer จำนวน 13 ราย ได้เข้าร่วมอบรมในหลักสูตรการพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการส่งเสริมเกษตรกรสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน (Smart officer) ในระยะที่ 1 ไปแล้ว Smart officer ได้เสนอโครงการเพื่อนำความรู้ที่ได้ไปบูรณาการกับงานปกติที่ตนเองได้รับผิดชอบ ในการส่งเสริมและยกระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดิน โดย ส.ป.ก. สนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานตามโครงการที่เสนอ ซึ่งคณะผู้วิจัยได้ติดตามการดำเนินงาน โดยการจัดประชุมสัมมนาเพื่อให้ Smart officer ได้นำเสนอผลการดำเนินงาน ในขณะเดียวกันยังสร้างการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรค และวิธีการแก้ไขปัญหาของ Smart officer ในการดำเนินงานเชิงพื้นที่ด้วย รายละเอียดดังนี้

ครั้งที่ 1 การประชุมสัมมนาหลักสูตรการพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการส่งเสริมเกษตรกรสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน (Smart officer) ระหว่างวันที่ 3 - 7 สิงหาคม 2558 ณ โรงแรมมิโด้ ไฮเต็ล ถนนประดิพัทธ์ แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพฯ ผลการจัดประชุม นอกจากเป็นการทบทวนเนื้อหาหลักสูตรโดยการเชิญวิทยากรมาให้ความรู้แล้ว Smart officer ทั้ง 13 ราย ได้นำเสนอความก้าวหน้าในการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรคและวิธีการแก้ไขปัญหา

ภาพที่ 3.2 ภาพกิจกรรมการสัมมนาหลักสูตรการพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการส่งเสริมเกษตรกรสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน (Smart officer)

ครั้งที่ 2 ประชุมสัมมนาเครือข่ายความร่วมมือเพื่อยกระดับการพัฒนาอาชีพเกษตรกรอินทรีย์สู่ต้นแบบศูนย์การเรียนรู้มีชีวิต (Farmer Shop) วันศุกร์ที่ 11 กันยายน 2558 ณ ห้องสุธรรม อารีกุล ชั้น 1 อาคารสารนิเทศ 50 ปี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพมหานคร ผลการติดตามประเมินผล พบว่า Smart officer มีความมุ่งมั่นตั้งใจในการดำเนินงานตามโครงการ และมีความต้องการยกระดับศักยภาพ

ของตนเองในการส่งเสริมภาคการเกษตร รวมทั้งการเชื่อมโยงผลผลิตทางการเกษตรสู่ผู้บริโภคผ่านศูนย์การเรียนรู้วิถีชีวิตที่จะเป็นแหล่งกระจายสินค้าและเพิ่มมูลค่าในผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรด้วย นอกจากนี้ การประชุมสัมมนาฯ ในครั้งนี้ยังเป็นการเผยแพร่ผลงานของ Smart officer ทั้ง 13 ราย แก่ภาควิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และเกษตรกรผู้เข้าร่วมงานด้วย

ภาพที่ 3.3 ภาพกิจกรรมการสัมมนาเครือข่ายความร่วมมือเพื่อยกระดับการพัฒนาอาชีพเกษตรกรอินทรีย์สู่ต้นแบบศูนย์การเรียนรู้วิถีชีวิต (Farmer Shop)

ครั้งที่ 3 การสัมมนาเครือข่ายความร่วมมือเพื่อยกระดับการพัฒนาอาชีพเกษตรกรอินทรีย์สู่ต้นแบบศูนย์การเรียนรู้วิถีชีวิต (Farmer Shop) วันที่ 19 – 20 ธันวาคม 2558 ณ โรงแรมสามพรานริเวอร์ไซด์ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ผลการติดตามประเมินผล พบว่า Smart officer ทั้ง 13 ราย สามารถนำเสนอผลงานของตนเอง รวมทั้งแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับแหล่งเรียนรู้อื่นๆ รวมทั้งนำเสนอความก้าวหน้าและผลการดำเนินงานได้

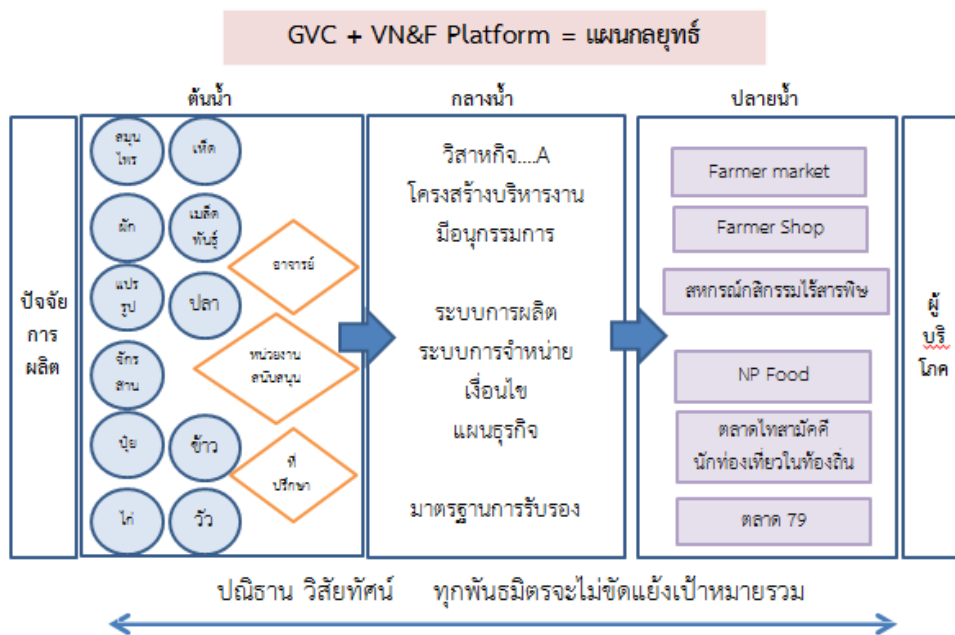
ภาพที่ 3.4 ภาพกิจกรรมสัมมนาเครือข่ายความร่วมมือเพื่อยกระดับการพัฒนาอาชีพเกษตรกรอินทรีย์สู่ต้นแบบศูนย์การเรียนรู้วิถีชีวิต (Farmer Shop)

3.2.2 การลงพื้นที่ติดตามการดำเนินงานในบางพื้นที่

คณะผู้วิจัย ได้ลงพื้นที่ติดตามการดำเนินงานของ Smart officer โดยการสุ่ม จำนวน 3 พื้นที่ คือ

1. พื้นที่ จังหวัดนครราชสีมา โดย นายกษพร กลิ่นบุญมา ซึ่งได้เสนอโครงการเสริมสร้างศักยภาพวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา โดยลงพื้นที่เมื่อวันที่ 29 – 30 ตุลาคม 2558 โดยมีผู้ร่วมติดตามประเมินผล คือ รองศาสตราจารย์ จุฑาทิพย์ ภัทราวาท และคณะจากสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ นายประเวทย์ ใจฝั้น และ นางสุกัญญา ใจฝั้น อาจารย์จากวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีนครราชสีมา ที่ปรึกษา ส.ป.ก. ร่วมสังเกตการณ์ด้วย

จากการติดตามประเมินผล พบว่า จากโครงการที่เสนอและผลการดำเนินงานที่ผ่านมา Smart officer นายกษพร กลิ่นบุญมา มีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาศักยภาพกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์วังน้ำเขียว ซึ่งมีกลุ่มอาชีพย่อยในเขตปฏิรูปที่ดินจำนวนกว่า 10 กลุ่มอาชีพให้รวมกลุ่มภายใต้กลุ่มเดียว และมีความมุ่งมั่นในการจะพัฒนาศูนย์เรียนรู้มีชีวิต ในการเชื่อมโยงผู้ผลิตเกษตรกรอินทรีย์และผู้บริโภค ภายใต้แนวคิดการค้าที่เป็นธรรม โดยใช้พื้นที่ศูนย์เป็นแหล่งจำหน่ายสินค้า ซึ่งสะท้อนการนำความรู้จากการฝึกอบรมในหลักสูตร Smart officer มาปรับใช้ในการดำเนินการส่งเสริมภาคการเกษตรให้กับเกษตรกรในพื้นที่ที่รับผิดชอบ และได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารในพื้นที่ รวมทั้งเกษตรกรและภาควิชาการในพื้นที่ด้วย

ภาพที่ 3.5 กรอบแนวคิดขั้นตอนการดำเนินงานในพื้นที่นิคมเศรษฐกิจพอเพียงอำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา

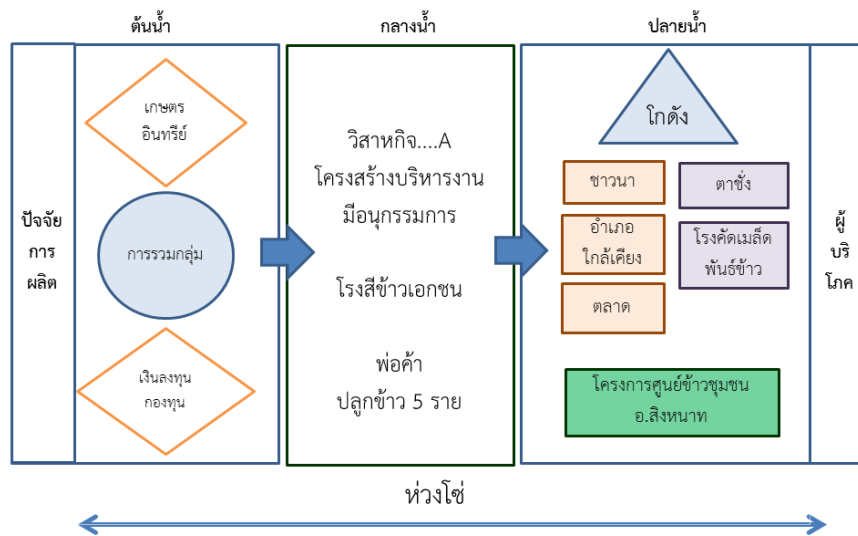

ภาพที่ 3.6 ภาพกิจกรรมการติดตามการดำเนินงานของ Smart officer ในพื้นที่นิคมเศรษฐกิจพอเพียงอำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา

2. พื้นที่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดย นางสาวลลิตา พาณิชกรกุล ได้เสนอโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวเชิงธุรกิจแบบครบวงจร ดำเนินการในพื้นที่ ตำบลสิงหนาท อำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยลงพื้นที่เมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน 2558 โดยมีผู้ร่วมติดตามประเมินผล คือ

รองศาสตราจารย์ จุฑาทิพย์ ภัทราวาท และให้ความรู้เรื่องการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้มีชีวิตในการเชื่อมโยงผู้ผลิตและผู้บริโภค ภายใต้แนวคิดการค้าที่เป็นธรรม โดยกลุ่มเกษตรกร ตำบลสิงหนาท ซึ่งมีสมาชิกจำนวน 51 ราย

ผลการติดตามการดำเนินงานของ Smart officer นางสาวลลิตา พาณิชกรกุล ที่ผ่านมาได้ดำเนินงานเรื่องประสิทธิภาพการผลิตข้าวของกลุ่มเกษตรกร ตำบลสิงหนาท เป็นเวลากว่า 3 ปี จนกลุ่มสามารถดำเนินธุรกิจได้ด้วยตัวเอง แต่ยังมีประสบปัญหาเรื่องการตลาดข้าว การผลิตข้าวเพื่อส่งให้ตัวแทนไปจำหน่าย กลุ่มเกษตรกร ตำบลสิงหนาท จึงมีความต้องการที่จะมีแหล่งจำหน่ายผลผลิตและผลิตภัณฑ์ของตนเอง เพื่อเป็นแนวทางหนึ่งในการยกระดับและเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์ข้าวและผลิตภัณฑ์ชุมชน ซึ่งสะท้อนถึง Smart officer นางสาวลลิตา พาณิชกรกุล ในการประยุกต์ใช้ความรู้จากหลักสูตร Smart officer มาปรับใช้ในการส่งเสริมภาคการเกษตรให้กับเกษตรกรในพื้นที่

ภาพที่ 3.7 กรอบแนวคิดขั้นตอนการดำเนินงานในพื้นที่ตำบลสิงหนาท อำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ภาพที่ 3.8 ภาพกิจกรรมการติดตามการดำเนินงานของ Smart officer ในพื้นที่ตำบลสิงหนาท อำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

3. พื้นที่ จังหวัดขอนแก่น โดย นางณัฐโสภิน ตรีสุวรรณวัฒน์ ได้เสนอโครงการกระบวนการจัดการการผลิตและการตลาดสินค้าเกษตรปลอดภัยของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

ผลการติดตามการดำเนินงานของ Smart officer นางณัฐโสภิน ตรีสุวรรณวัฒน์ ได้ดำเนินการส่งเสริมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ซึ่งเป็นกลุ่มเกษตรกร มีสมาชิกจำนวน 31 ราย ส่วนมาเป็นผู้ส่วนอายุ พื้นที่มีความแห้งแล้ง น้ำไม่เพียงพอ จึงได้พยายามร่วมตัวกันเพื่อรวบรวมผลผลิตและนำไปจำหน่ายพร้อมกัน โดยไม่มีระบบบริหารจัดการกลุ่มที่ดี Smart officer นางณัฐโสภิน ตรีสุวรรณวัฒน์ ได้เห็นข้อจำกัดนี้จึงได้นำความรู้จากการฝึกอบรมมาปรับใช้ในการส่งเสริมภาคการเกษตร โดยการสนับสนุนเรื่องความรู้และการสร้างกลุ่ม และร่วมตัวการเพื่อจำหน่าย ปัจจุบันเกิดร้านค้าเกษตรกร ส.ป.ก. เพื่อรวบรวมผลผลิตของเกษตรกรแล้ว และจะดำเนินการยกระดับและต่อยอดการตลาดต่อไปในอนาคต สะท้อนการปรับใช้ความรู้ตามแนวคิดของ Smart officer ทั้งนี้ การดำเนินงานของกลุ่มในการทดลองปลูกเมล่อน ทำให้หน่วยงานราชการและผู้ว่าราชการจังหวัด รวมทั้งปฏิรูปที่ดินจังหวัดเห็นความสำคัญและพร้อมสนับสนุนทั้งเรื่องการผลิต และพื้นที่ในการจำหน่ายให้กับเกษตรกรในระยะต่อไป

ภาพที่ 3.9 กรอบแนวคิดขั้นตอนการดำเนินงานในพื้นที่ตำบลนาแพง อำเภอโคกโพธิ์ชัย จังหวัดขอนแก่น

ภาพที่ 3.10 ภาพกิจกรรมการติดตามการดำเนินงานของ Smart officer ในพื้นที่ตำบลนาแพง อำเภอกอโพธิ์ชัย จังหวัดขอนแก่น

3.3 การพัฒนาศูนย์เรียนรู้ในพื้นที่ ส.ป.ก.

จากการดำเนินงานในการพัฒนาหลักสูตรการพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการส่งเสริมเกษตรกรสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน (Smart officer) ซึ่งดำเนินการกับเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก.จังหวัดที่สนใจ ในขณะเดียวกันการพัฒนาศูนย์เรียนรู้ในพื้นที่ ส.ป.ก. ที่มีความพร้อมในการเป็นต้นแบบศูนย์เรียนรู้ แต่ไม่มี Smart officer เข้าร่วมฝึกอบรม ส.ป.ก.ส่วนกลาง (กรุงเทพฯ) จึงต้องรับบทบาทในฐานะ Smart officer ส่วนกลาง ในการพัฒนาศูนย์เรียนรู้มีชีวิตในพื้นที่เป้าหมาย จำนวน 5 พื้นที่ คือ

- 3.3.1 ต้นแบบศูนย์เรียนรู้การจัดการธุรกิจฐานสังคม จังหวัดภูเก็ต
- 3.3.2 ต้นแบบศูนย์เรียนรู้การจัดการธุรกิจฐานสังคม จังหวัดชุมพร
- 3.3.3 ต้นแบบศูนย์เรียนรู้การจัดการธุรกิจฐานสังคม จังหวัดหนองคาย
- 3.3.4 ต้นแบบศูนย์เรียนรู้การจัดการธุรกิจฐานสังคม ศูนย์ปฏิบัติการโครงการสร้างและพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ อำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
- 3.3.5 ต้นแบบศูนย์เรียนรู้การจัดการธุรกิจฐานสังคม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

โดยรายละเอียดและผลการพัฒนาศูนย์ฯ ของแต่ละพื้นที่ เป็นดังนี้

3.3.1 ต้นแบบศูนย์เรียนรู้การจัดการธุรกิจฐานสังคม จังหวัดภูเก็ต

จังหวัดภูเก็ต เป็นพื้นที่เป้าหมายในการธุรกิจฐานสังคม โดยฐานการทำงานของโครงการสร้างและพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ ซึ่งเป็นฐานที่จะผลิตสินค้าเกษตรสู่จังหวัด ประกอบกับนโยบายการท่องเที่ยวของจังหวัดภูเก็ต ส่งผลกระทบต่อแหล่งผลิตอาหาร ประกอบกับนโยบายการใช้ประโยชน์จากที่ดินขนาดเล็กในการเพิ่มมูลค่าผลผลิตของที่ดินที่มีราคาสูง

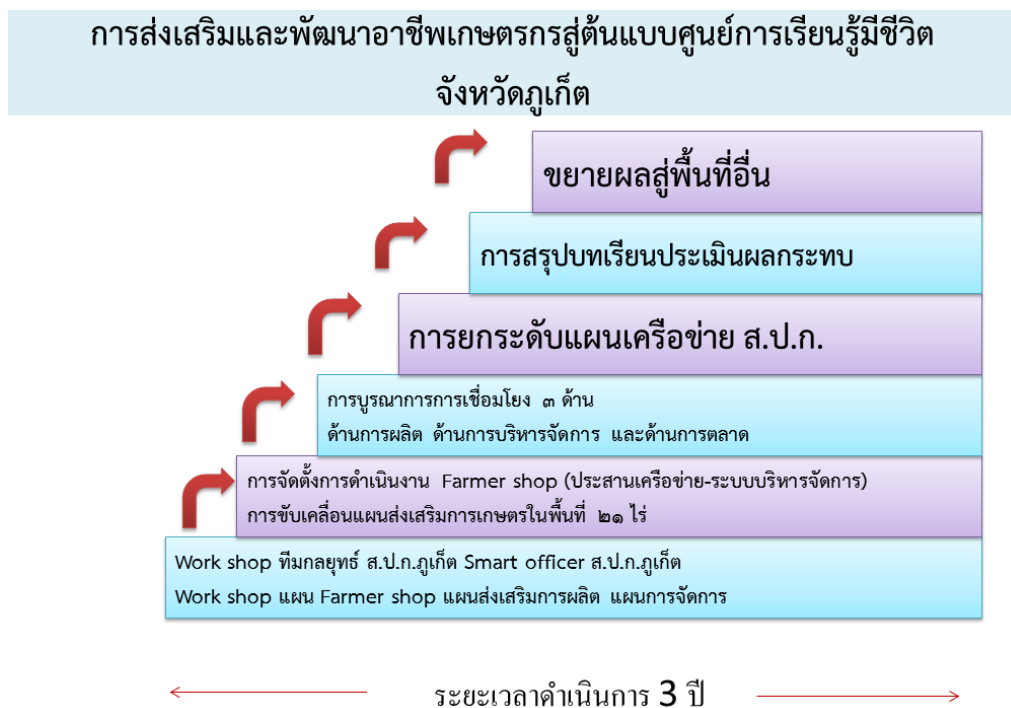
ส.ป.ก.ภูเก็ต มีการจัดสรรที่ดินให้เกษตรกร ในรูปแบบการเช่า การเช่าซื้อ แต่ในพื้นที่ ส.ป.ก.ภูเก็ต ให้เกษตรกรเข้าทำประโยชน์ในลักษณะแปลงรวม ซึ่งแปลงที่ดิน แบ่งออกเป็น 3 แปลง

- 1) แปลงพื้นที่บริเวณ ส.ป.ก.ภูเก็ต จำนวน 18 ไร่ จัดทำเป็นโรงเรือนกางมุ้ง 1 หลัง และร้านค้าจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตรของกลุ่มเกษตรกร

2) ที่ดินแปลงใหญ่ ในพื้นที่หมู่ 2 ตำบลกระนวน อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต จำนวน 21-0-79 ไร่ จัดตั้งเป็นศูนย์ปฏิบัติการโครงการสร้างและพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ โดยสร้างโรงเรียนกึ่งมุ้ง จำนวน 4 หลัง จัดสรรพื้นที่บางส่วนเป็นที่พักสำหรับเกษตรกรรุ่นใหม่ที่ทำประโยชน์ มีสาธารณูปโภค เช่น ไฟฟ้า น้ำประปา แหล่งน้ำเพื่อการเกษตร

3) แปลงพื้นที่หมู่ที่ 6 ตำบลฉลอง อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต จำนวน 5 ไร่ เป็นแหล่งเรียนรู้การขยายพันธุ์กล้าไม้เพื่อจำหน่ายและการผลิตผักปลอดภัย เช่น ผักไฮโดรโปนิกส์

จากการลงพื้นที่เพื่อพัฒนาเป็นต้นแบบศูนย์เรียนรู้การจัดการธุรกิจฐานสังคม จังหวัดภูเก็ต ได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารของ ส.ป.ก.ทั้งในส่วนกลาง และระดับจังหวัด สนับสนุนงบประมาณในการเตรียมพื้นที่เพาะปลูก และมีสถานที่ในการจำหน่ายสินค้า

ภาพที่ 3.11 การส่งเสริมและพัฒนาอาชีพเกษตรกรสู่ต้นแบบศูนย์การเรียนรู้วิถีชีวิตจังหวัดภูเก็ต

กรอบแนวคิด

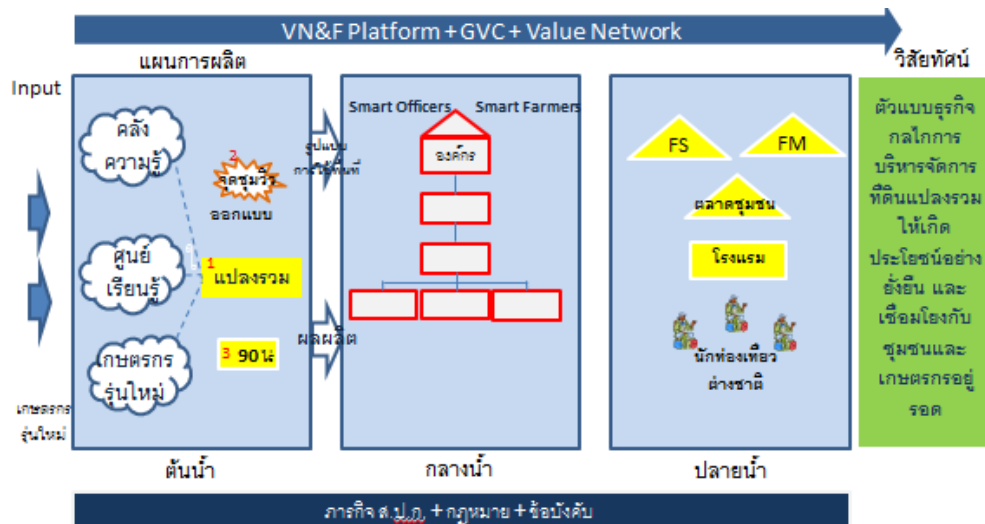

ภาพที่ 3.12 กรอบแนวคิดการดำเนินงานจังหวัดภูเก็ต

ภาพที่ 3.13 ภาพกิจกรรมการติดตามการพัฒนาต้นแบบศูนย์เรียนรู้การจัดการธุรกิจฐานสังคมอำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต

นอกจากนี้ ในการลงพื้นที่จังหวัดภูเก็ต คณะผู้วิจัย และผู้ร่วมเข้าร่วมประชุม ประกอบด้วย รองศาสตราจารย์ ดร.ปัทมาวดี โพชนุกูล รองผู้อำนวยการ สกว. รองศาสตราจารย์ ดร.ประภาส ปิ่นตบแต่ง รองผู้อำนวยการฝ่ายชุมชนและสังคม สกว. รองศาสตราจารย์ จุฑาทิพย์ ภัทราวาท ได้ร่วมแลกเปลี่ยน แปลงเพื่อวางกรอบทิศทางการทำงานในการพัฒนาศูนย์เรียนรู้มีชีวิต ให้เป็นต้นแบบศูนย์เรียนรู้การจัดการธุรกิจฐานสังคม จังหวัดภูเก็ต ร่วมกับ นายปัญญา สว่างเดือน ปฎิรูปที่ดินจังหวัดภูเก็ต

ภาพที่ 3.14 กรอบแนวคิดขั้นตอนการดำเนินงานการพัฒนาต้นแบบศูนย์เรียนรู้การจัดการธุรกิจฐานสังคม อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต

นอกจากนี้ ส.ป.ก.ส่วนกลาง ยังได้สนับสนุนการสร้างโรงเรือนในพื้นที่รองรับเกษตรกรรุ่นใหม่ เพื่อเตรียมความพร้อมด้านการผลิตสู่แหล่งจำหน่ายในพื้นที่ โดยมี นายปัญญา สว่างเดือน ปฎิรูปที่ดินจังหวัดภูเก็ต กำกับติดตามในพื้นที่

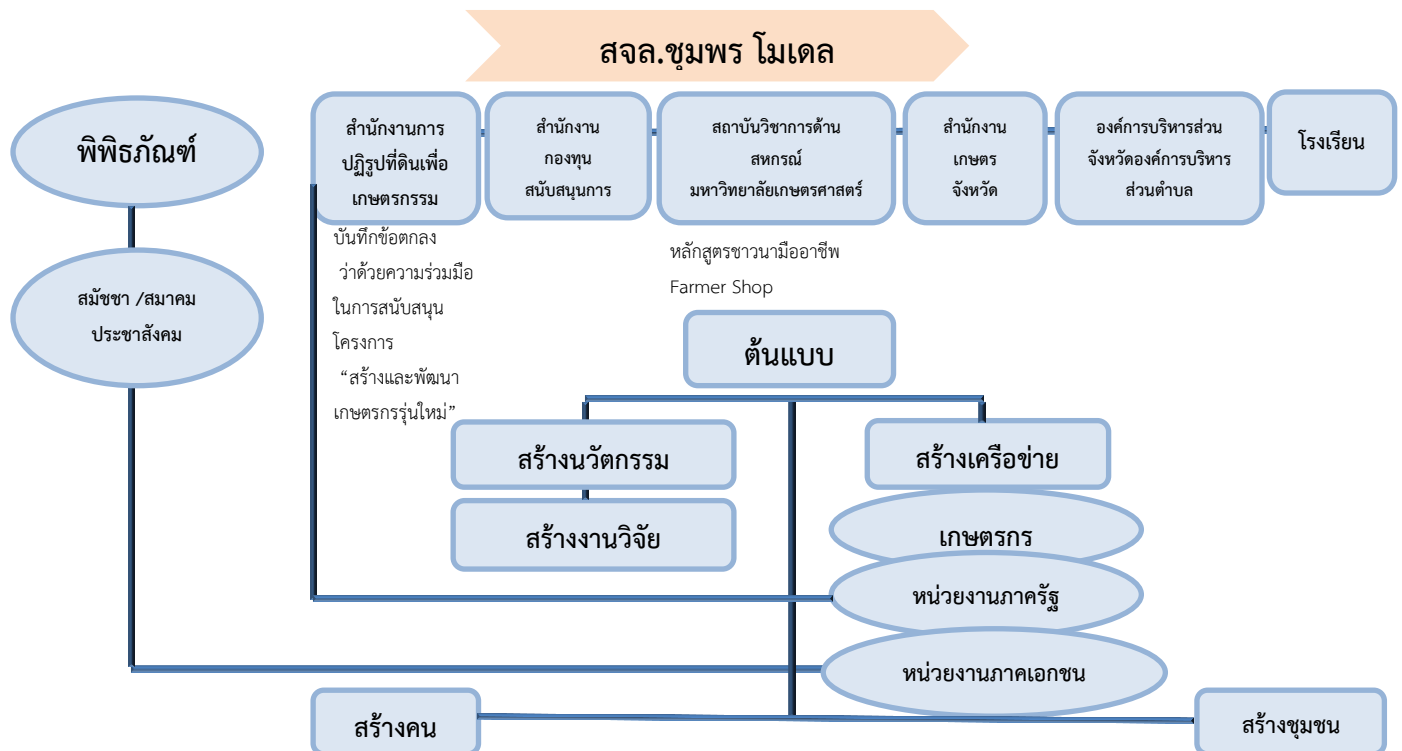

ภาพที่ 3.15 โรงเรือนในพื้นที่รองรับเกษตรกรรุ่นใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต

3.3.2 ต้นแบบศูนย์เรียนรู้การจัดการธุรกิจฐานสังคม จังหวัดชุมพร

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง วิทยาเขตชุมพรเขตรอุดมศักดิ์ จังหวัดชุมพร ร่วมกับสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) เปิดโครงการศูนย์ปฏิบัติโครงการสร้างและพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ สอนด้านเกษตรอินทรีย์ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว แก่ผู้ตกงานไม่มีงานทำ และประชาชนทั่วไป เพื่อกลับไปเป็นผู้นำเกษตรกรคนรุ่นใหม่แบบครบวงจร ทั้งด้านการผลิต การตลาด เป็นตัวอย่างแก่เกษตรกรทั่วไป โดยใช้พื้นที่กว่า 3,000 ไร่ ของสถาบันฯ บริเวณตำบลชุมโค อ.ปะทิว จ.ชุมพร เปิดเป็นศูนย์ฯ แปลงเพาะปลูกพืชผักตามความต้องการของตลาด เช่น ผักกวางตุ้ง บวบ ข้าวโพด พักทอง ถั่วพักยาว หน่อทานตะวัน มะเขือ ไข่ไก่ พืชผักทุกชนิดที่ออกสู่ตลาดจากศูนย์แห่งนี้ปลอดสารพิษ เพราะใช้หลักการเพาะปลูกแบบเกษตรอินทรีย์ เพื่อรักษาสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศการเกษตรที่ยั่งยืน มีผลผลิตจำหน่ายสดๆ กันทุกวันจนมีไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้บริโภค และพ่อค้าแม่ค้าที่ต้องการซื้อไปจำหน่าย พร้อมเตรียมเปิดตลาดนัดชุมชนขายตรงแก่ผู้บริโภค และพ่อค้าแม่ค้าซื้อได้ในทุกวันเสาร์ โดยเปิดวันปฐมฤกษ์ในวันเสาร์ที่ 25 กรกฎาคม 2558

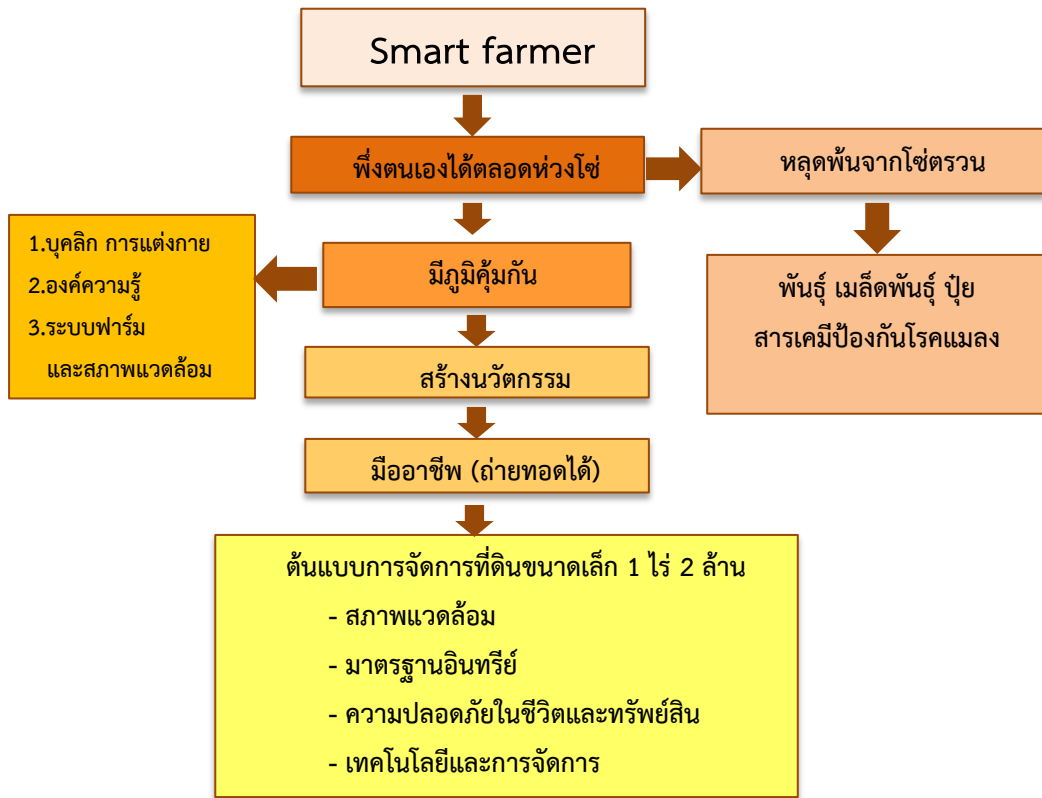
รองศาสตราจารย์ ดร.สกุล ห่อวโนทยาน รักษาการแทนรองอธิการบดี สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง วิทยาเขตชุมพรเขตรอุดมศักดิ์ จังหวัดชุมพร เปิดเผยว่า โครงการดังกล่าวมีผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ร่วมจิตร นกเขา อาจารย์ประจำหลักสูตรพืชสวน สจล.วิทยาเขตชุมพร ผู้ริเริ่มโครงการภายใต้บันทึกความร่วมมือกับสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ได้สร้างหลักสูตรฝึกอบรมโครงการ “สร้างและพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่” เข้าสู่ภาคการเกษตรพอเพียง ตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยยึดหลักของเกษตรอินทรีย์

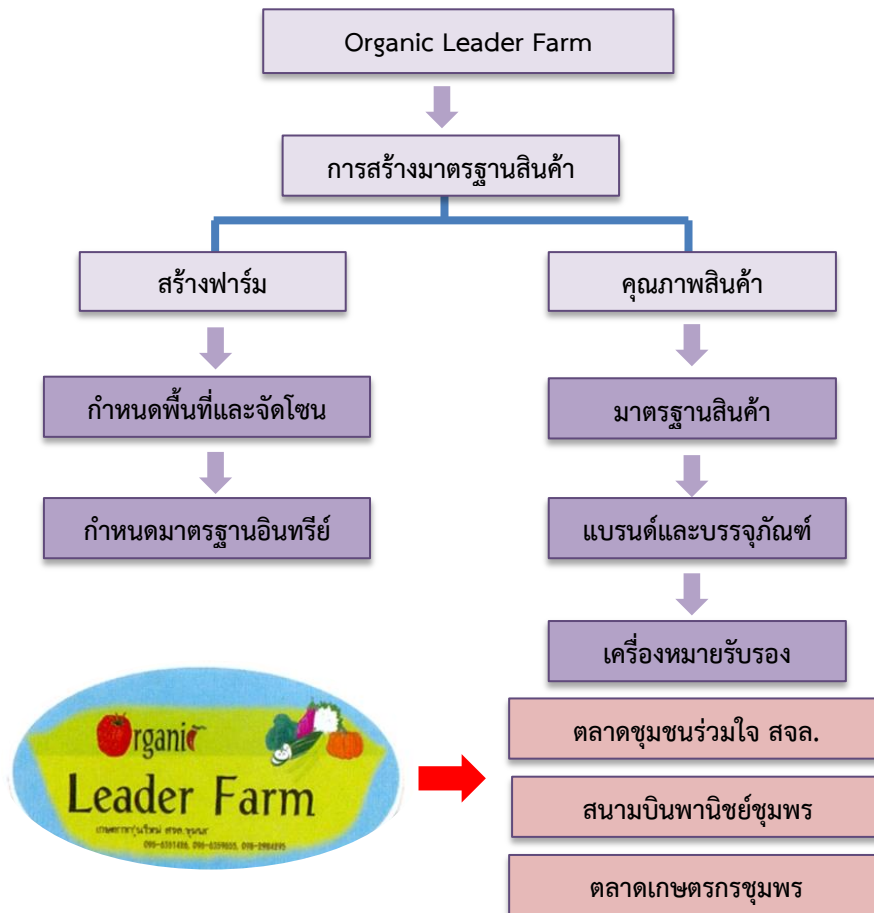
ภาพที่ 3.16 การดำเนินงาน สจล.ชุมพรโมเดล

ภาพที่ 3.17 กระบวนการจัดการเรียนการสอน สจล.ชุมพร

ภาพที่ 3.18 ขั้นตอนของ Farmer Shop สจล.ชุมพร

ภาพที่ 3.19 กระบวนการสร้างมาตรฐานสินค้า สจล.ชุมพร

ภาพที่ 3.20 กิจกรรมการจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์และเปิดตลาดสุขใจ สจล.ชุมพร

3.3.3 ต้นแบบศูนย์เรียนรู้การจัดการธุรกิจฐานสังคม จังหวัดหนองคาย

จังหวัดหนองคาย เป็นพื้นที่เป้าหมายของการสร้างต้นแบบศูนย์เรียนรู้มีชีวิต เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่สามารถเชื่อมโยงไปสู่ประเทศลาว รวมทั้งมีเกษตรกรรุ่นใหม่ อาศัยอยู่ในพื้นที่ ประกอบกับการมีศูนย์

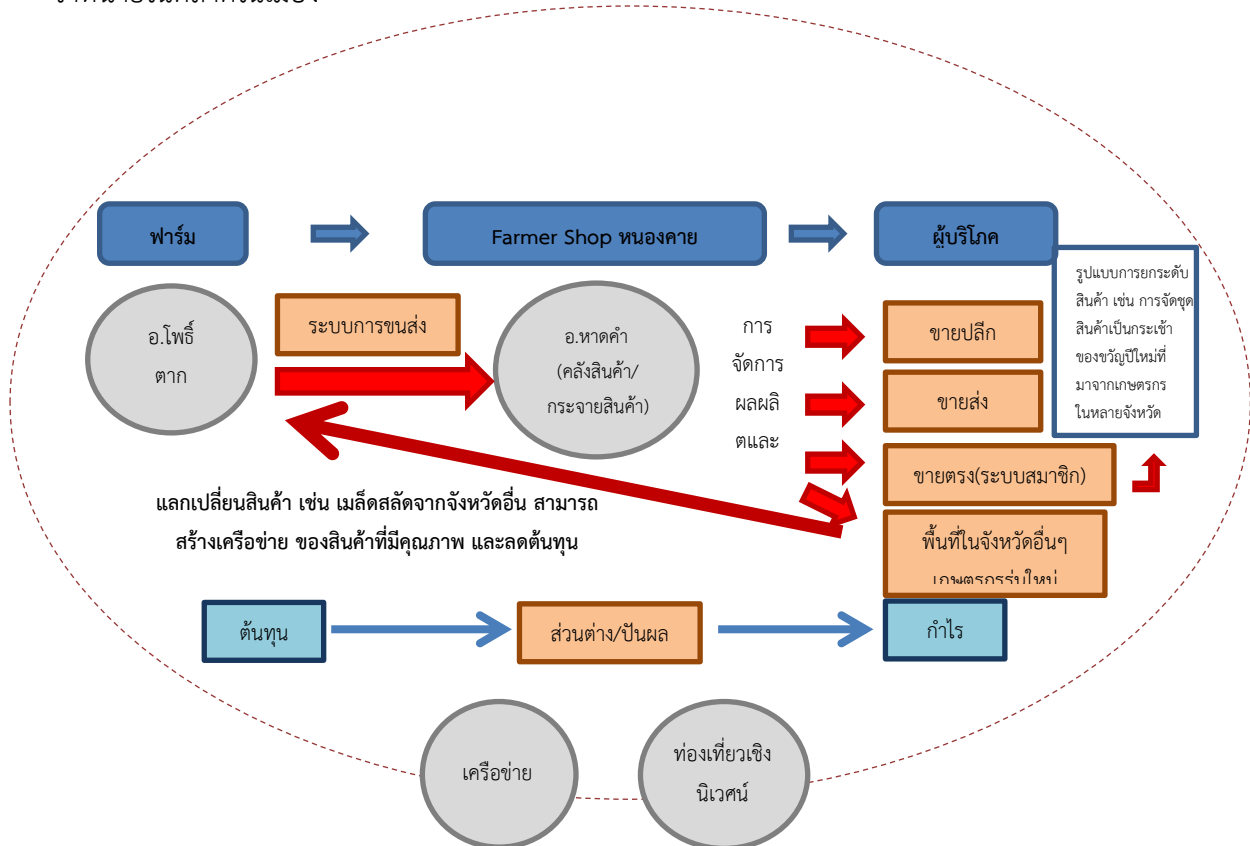
ปฏิบัติการสร้างและพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ สามารถพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ฯ ในระยะต่อไปได้ สำหรับพื้นที่เขตปฏิรูปที่ดิน จังหวัดหนองคาย ประกอบด้วย

1) นิคมเศรษฐกิจพอเพียงชุมชนตำบลด่านศรีสุข หมู่ที่ 4 ตำบลด่านศรีสุข อำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย มีพื้นที่ได้รับประโยชน์ 41.8 ไร่ 28 แปลง มีตรงเรือนผักกางมุ้ง จำนวน 1 หลัง

2) ศูนย์ปฏิบัติโครงการสร้างและพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ ตำบลหาดคำ อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย มีพื้นที่ 81-1-17 ไร่ เป็นพื้นที่ฝึกทดลองการเข้าทำประโยชน์ทำการเกษตรกรรมในลักษณะพื้นที่แปลงรวมและมีที่พักสำหรับเกษตรกร ในหลักสูตรการพัฒนาผู้นำเกษตรกรรุ่นใหม่ ที่เข้าทำประโยชน์ มีสาธารณูปโภค เช่น ไฟฟ้า น้ำประปา แหล่งน้ำเพื่อการเกษตร

จังหวัดหนองคายมีปัญหาในเรื่องของประสบปัญหาภัยแล้ง แต่ทางสำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดหนองคาย มีการเตรียมความพร้อมในพื้นที่ฝึกทดลองการเข้าทำประโยชน์ได้เป็นอย่างดี

จากการลงพื้นที่ นางนิตยา วงศ์โยธา นักวิชาการปฏิรูปที่ดินชำนาญการ ผู้ดูแลเกษตรกรรุ่นใหม่ ได้ร่วมลงพื้นที่ในการเตรียมความพร้อม มีความตั้งใจที่จะเชื่อมโยงแหล่งผลิตและการตลาดเข้าด้วยกัน ทั้งนี้ ได้เตรียมความพร้อมในการจัดสรรที่ดินให้กับเกษตรกรรุ่นใหม่ในศูนย์ปฏิบัติฯ จำนวน 6 ราย และจะเชื่อมโยงการผลิตกับนิคมเศรษฐกิจพอเพียงฯ อำเภอโพธิ์ตาก และใช้พื้นที่ศูนย์เป็นแหล่งพักสินค้าก่อนส่งจำหน่ายในตลาดในเมือง

ภาพที่ 3.21 กรอบแนวคิดการดำเนินงานในการพัฒนาศูนย์เรียนรู้มีชีวิต จังหวัดหนองคาย

ภาพที่ 3.22 ภาพกิจกรรมการติดตามการพัฒนาต้นแบบศูนย์เรียนรู้การจัดการธุรกิจฐานสังคม อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

3.3.4 ต้นแบบศูนย์เรียนรู้การจัดการธุรกิจฐานสังคม ศูนย์ปฏิบัติการโครงการสร้างและพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ อำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) กำหนดให้นำศูนย์ศึกษภาพข่าวในเขตปฏิรูปที่ดิน และศูนย์จัดการที่ดินพระราชทานในเขตปฏิรูปที่ดิน อำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จัดตั้งเป็นศูนย์ปฏิบัติการโครงการสร้างและพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ เมื่อปี พ.ศ. 2558 โดยมอบหมายให้ สำนักพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยี (สพท.) โดยกลุ่มพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่และยุวเกษตรกร (กพม.) รับผิดชอบกำกับดูแล และบริหารจัดการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานรองรับกิจกรรมของศูนย์ฯ เพื่อให้เป็นศูนย์ฝึกอบรมและถ่ายทอดองค์ความรู้แก่เกษตรกรของโครงการสร้างและพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ เกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินและบุคคลทั่วไปที่สนใจ เพื่อให้เกษตรกรสามารถเรียนรู้อาชีพการเกษตรอย่างรอบด้านโดยใช้ข้อมูลข่าวสารประกอบในการตัดสินใจ สามารถสร้างทางเลือกอาชีพให้แก่ตนเองและกลุ่มเกษตรกร ให้เกิดความเข้มแข็งและยั่งยืน

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อเป็นศูนย์ฝึกอบรมเกษตรกรในโครงการสร้างและพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่
- 2) เพื่อเป็นพื้นที่ฝึกทดลองอาชีพเกษตรของเกษตรกรในโครงการสร้างและพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ ระยะเวลา 4 เดือน (หลักสูตรการพัฒนาผู้นำเกษตรกรรุ่นใหม่ และ หลักสูตรการพัฒนาเกษตรกรมืออาชีพยุคใหม่)
- 3) เพื่อเป็นพื้นที่รองรับการเข้าสู่อาชีพของเกษตรกรที่ผ่านการฝึกอบรมตามโครงการสร้างและพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ โดยจัดให้ทำประโยชน์ในลักษณะกลุ่มตามที่โครงการฯ กำหนด
- 4) เพื่อเป็นต้นแบบการจัดการอาชีพเกษตรในที่ดินขนาดเล็กเขตปฏิรูปที่ดิน
- 5) เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้และถ่ายทอดนวัตกรรมแก่บุคคลทั่วไปที่สนใจ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) ได้ศูนย์ฝึกอบรมเกษตรกรในโครงการสร้างและพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่
- 2) เป็นพื้นที่ฝึกทดลองอาชีพเกษตรของเกษตรกรในโครงการสร้างและพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ ระยะเวลา 4 เดือน
- 3) เป็นพื้นที่รองรับการเข้าสู่อาชีพของเกษตรกรที่ผ่านการฝึกอบรมตามโครงการสร้างและพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่โดยจัดให้ทำประโยชน์ในลักษณะกลุ่มตามที่โครงการฯ กำหนด
- 4) เกิดต้นแบบการจัดการอาชีพเกษตรในที่ดินขนาดเล็กเขตปฏิรูปที่ดิน
- 5) เป็นแหล่งเรียนรู้และถ่ายทอดนวัตกรรมความรู้อาชีพเกษตรแก่บุคคลที่สนใจทั่วไป
- 6) เกิดเครือข่ายความร่วมมือกับกลุ่มเกษตรกรและชุมชนในพื้นที่ใกล้เคียง

ตารางที่ 3.4 กิจกรรมฐานการเรียนรู้ศูนย์ปฏิบัติการโครงการสร้างและพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ อำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ลำดับ	กิจกรรม/หลักสูตร	เป้าหมาย	วิธีการ
1	การผลิตพืชผักอินทรีย์ในโรงเรือนกางมุ้ง	เพื่อการศึกษาเรียนรู้ สร้างต้นแบบถ่ายทอดองค์ความรู้ฝึกปฏิบัติ	ศึกษาทดลอง จัดทำโรงเรือนผลิต จำหน่ายและสร้างแบรนด์
2	การเลี้ยงไส้เดือนและการผลิตปุ๋ยมูลไส้เดือน	เพื่อการศึกษาเรียนรู้ สร้างต้นแบบถ่ายทอดองค์ความรู้ฝึกปฏิบัติ	ศึกษาทดลอง จัดทำนวัตกรรมการผลิต แปรรูป จำหน่ายและสร้างแบรนด์
3	การผลิตข้าวพันธุ์และข้าวคุณภาพปลอดภัยเพื่อบริโภค	เพื่อการศึกษาเรียนรู้ สร้างต้นแบบถ่ายทอดองค์ความรู้ฝึกปฏิบัติ	ศึกษาทดลอง จัดทำนวัตกรรมการผลิต แปรรูป จำหน่ายและสร้างแบรนด์
4	การผลิตเห็ด	เพื่อการศึกษาเรียนรู้ ถ่ายทอด	ศึกษาทดลอง จัดทำนวัตกรรม

ลำดับ	กิจกรรม/หลักสูตร	เป้าหมาย	วิธีการ
		องค์ความรู้ ฝึกปฏิบัติ	การผลิต แปรรูป จำหน่ายและสร้างแบรนด์
5	การเลี้ยงปลา	เพื่อการศึกษาเรียนรู้ ถ่ายทอดองค์ความรู้ ฝึกปฏิบัติ	ศึกษาทดลอง จัดหาวัสดุกรรม การผลิต แปรรูป และจำหน่าย
6	การผลิตปุ๋ยอินทรีย์และน้ำหมักชีวภาพ	เพื่อการศึกษาเรียนรู้ ถ่ายทอดองค์ความรู้ ฝึกปฏิบัติ	ศึกษาทดลอง จัดหาวัสดุกรรมผลิตใช้เอง
7	ต้นแบบการจัดการพื้นที่ 1 งานอยู่ได้	เพื่อการศึกษาเรียนรู้ สร้างต้นแบบถ่ายทอดองค์ความรู้	ศึกษาทดลอง จัดหาวัสดุกรรมสรุปเสนอเชิงนโยบาย
8	การผลิตมะนาวนอกฤดู	เพื่อการศึกษาเรียนรู้ สร้างต้นแบบถ่ายทอดองค์ความรู้	ศึกษาทดลอง จัดหาวัสดุกรรมการผลิต และจำหน่าย

ผลการดำเนินงานที่ผ่านมาของศูนย์ปฏิบัติการโครงการสร้างและพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ อำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ภายใต้โครงการสร้างและพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ ผ่านวัดกรรมและเครือข่ายเกษตรกรผู้ผลิตสู่ศูนย์เรียนรู้การจัดการธุรกิจฐานสังคม (Farmer Shop)

1) จัดนิทรรศการร้านค้าปลีกจำหน่ายผลผลิตเกษตร (Farmer Shop) ในงาน”ครบ 3 รอบ สอ.กฟผ. ก้าวสู่ปีที่ 37” เปิดร้าน เวลา 07.30 – 15.30 น. เป็นระยะเวลา 5 วัน ระหว่างวันที่ 17 สิงหาคม – 21 สิงหาคม 2558 ณ จังหวัดนนทบุรี จำหน่ายผลผลิตทางการเกษตรจากเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ศูนย์ปฏิบัติการโครงการสร้างและพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ อำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลผลิตที่จำหน่าย ได้แก่ กวางตุ้ง คะน้า ผักกาดขาว บ๊วยน้อย ผักโขมแดง ผักบุ้งจีน วอเตอร์เครส ตระกูลสลัด (กรีนโอ๊ค เรดโอ๊ค คอส เบบี๋คอส เบบี๋แคโรท สลัดใบแดง บัตเตอร์เฮด) เป็นต้น รวมรายได้ทั้งสิ้น 13,595 บาท

ภาพที่ 3.23 ภาพกิจกรรมจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตรจากเกษตรกรภายในงาน”ครบ 3 รอบ สอ.กฟผ. ก้าวสู่ปีที่ 37”ณ จังหวัดนนทบุรี

2) จัดนิทรรศการและจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตรจากเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ศูนย์ปฏิบัติการโครงการสร้างและพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ อำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ภายในงานวันสังคมสุขใจ ระหว่างวันที่ 18 - 20 ธันวาคม 2558 ณ โรงแรมสามพรานริเวอร์ไซด์ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ผลผลิตที่จำหน่าย ได้แก่ กวางตุ้ง คะน้า ผักกาดขาว บ็อกฉ่อย ผักบั้งจีน วอเตอร์เครส ตระกูลสลัด (กรีนโอ๊ค เรดโอ๊ค คอส เบบี๋คอส เบบี๋แครอท สลัดใบแดง) เมล่อน และปุยไส้เดือนดิน เป็นต้น รวมรายได้ทั้งสิ้น 20,310 บาท

ภาพที่ 3.24 ภาพกิจกรรมจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตรจากเกษตรกรภายในงานวันสังคมสุขใจ โรงแรมสามพรานริเวอร์ไซด์ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

3) จัดนิทรรศการและจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตรจากเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ศูนย์ปฏิบัติการโครงการสร้างและพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ อำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ภายในงานวันคล้ายวันสถาปนา ส.ป.ก. ครบรอบ 41 ปี ระหว่างวันที่ 6 - 8 มีนาคม 2559 ณ สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ถนนราชดำเนินนอก แขวงบ้านพานถม เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ผลผลิตที่จำหน่าย ได้แก่ กวางตุ้ง คะน้า ผักกาดขาว บ็อกฉ่อย ผักบั้งจีน วอเตอร์เครส จิงจูฉ่าย ตระกูลสลัด (กรีนโอ๊ค เรดโอ๊ค คอส เบบี๋คอส เบบี๋แครอท สลัดใบแดง) เมล่อน และปุยไส้เดือนดิน เป็นต้น รวมรายได้ทั้งสิ้น 6,200 บาท

ภาพที่ 3.25 ภาพกิจกรรมจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตรจากเกษตรกรภายในงานวันคล้ายวันสถาปนา ส.ป.ก. ครบรอบ 41 ปี

4) จัดนิทรรศการและจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตรจากเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ศูนย์ปฏิบัติการโครงการสร้างและพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ อำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ภายในงานตลาดคลองผดุงกรุงเกษม : งานวิจัยขายได้ “ร้อยงานวิจัย สร้างไทยยั่งยืน” เวลา 10.00 – 19.00 น. ระหว่างวันที่ 5 – 27 มีนาคม 2559 ณ ริมคลองผดุงกรุงเกษม ข้างทำเนียบรัฐบาล ผลผลิตที่จำหน่าย ได้แก่ กวางตุ้งคะน้า ผักกาดขาว บ๊อคช้อย ผักบั้งจีน วอเตอร์เครส จิงจูฉ่าย ตระกูลสลัด (กรีนโอ๊ค เรดโอ๊ค คอส เบบี๋คอส เบบี๋แครอท สลัดใบแดง) เมล่อน และปุยไส้เดือนดิน เป็นต้น รายได้จากการขายผักตั้งแต่วันที่ 5 – 22 มีนาคม 2559 รวมทั้งสิ้น 13,200 บาท

ภาพที่ 3.26 ภาพกิจกรรมจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตรจากเกษตรกรภายในงานตลาดคลองผดุงกรุงเกษม : งานวิจัยขายได้

3.3.5 ต้นแบบศูนย์เรียนรู้การจัดการธุรกิจฐานสังคม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพฯ เป็นต้นแบบในการทำธุรกิจ Farmer Shop เพื่อขยายผลสู่พื้นที่เป้าหมาย 5 จังหวัด

วิสัยทัศน์ ร้านค้าที่ผู้ผลิตและผู้บริโภคเป็นเจ้าของร่วมกัน

ในปี 2553 ได้ริเริ่มดำเนินการโครงการพัฒนาตัวแบบร้าน Farmer Shop บนความเชื่อมั่นว่าการพึ่งพาและร่วมมือกันเป็นพลังสำคัญในการทำงานสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย และเป้าหมายที่สำคัญที่มวลมนุษยชาติต้องคำนึงถึง คือ เรื่องการพัฒนาที่ยั่งยืน ดังนั้นกระบวนการวิจัยจึงถูกออกแบบมาให้ใช้สร้างเครือข่ายความร่วมมือของกลุ่มเป้าหมายทั้งในระดับต้นน้ำ (เกษตรกร) เครือข่ายระดับกลางน้ำ และปลายน้ำ ซึ่งได้แก่ สหกรณ์การเกษตร ผู้ประกอบการโอท็อป และ SMEs วิสาหกิจชุมชนและกลุ่มเกษตรกร โดยใช้แบรนด์ของร้าน Farmer Shop เป็นกลไกในการขับเคลื่อนให้เกิดพลังความร่วมมือที่จะบริหารจัดการโซ่อุปทานสินค้าเกษตรแปรรูปใน 3 หมวดสินค้า ได้แก่ สินค้าหมวดอาหาร สินค้าอุปโภคบริโภค และของใช้ของที่ระลึก

ภายใต้สโลแกน “ไม่ได้หวังที่กำไร แต่อยากให้เป็นลูกค้าประจำ” นั้น ความคาดหวังของทีมวิจัยก็คือ ร้าน Farmer Shop จะเป็นร้านค้าทางเลือกที่เป็นศูนย์รวมของผู้ผลิตและผู้บริโภคที่เข้ามามีส่วนร่วมในการจรรโลงให้เกิดรูปแบบใหม่ในการบริหารจัดการร้านค้าปลีกที่สร้างความเป็นธรรมแก่สังคม

แนวคิดหลักของร้าน Farmer Shop นั้นเป็นเรื่องของการพัฒนาระบบการบริหารจัดการใช้อุปทานสินค้าเกษตรแปรรูป โดยใช้แบรนด์ร้าน Farmer Shop เป็นสัญลักษณ์ที่ต้องการสื่อให้ผู้เกี่ยวข้องทราบว่าสินค้าในร้านนั้นผ่านกระบวนการคัดกรองใน 3 ประเด็น ได้แก่ สินค้ามาจากช่องทางที่ใช้วัตถุดิบของเกษตรกรรายย่อยและชุมชน สินค้าได้รับการรับรองมาตรฐานที่เชื่อถือได้ มีระบบการบริหารจัดการที่ให้ความสำคัญกับการค้าที่เป็นธรรม

โครงการสร้างและพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ นวัตกรรมและเครือข่ายเกษตรกรผู้ผลิตสู่พื้นที่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

โครงการร้านค้าปลีกจำหน่ายผลิตผลเกษตร (Farmer Shop) ภายใต้ความร่วมมือของเครือข่ายระหว่าง สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) และมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ณ โรงอาหารกลาง 2 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน ทุกวันจันทร์แรกและจันทร์ที่ 3 ของเดือน เวลา 07.00 – 14.00 น. โดยได้จำหน่ายผลิตผลทางการเกษตรจากเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ศูนย์ปฏิบัติการโครงการสร้างและพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ อำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลิตผลที่จำหน่ายได้แก่ กวางตุ้ง คะน้า ผักกาดขาว บ็อกฉอย ผักบุ้งจีน วอเตอร์เครส ตะกั่วถั่วสด (กรีนโอ๊ค เรดโอ๊ค คอส เบบี้คอส เบบี้แครอท สลัดใบแดง) เมล่อน เป็นต้น ตั้งแต่เดือนมิถุนายน 2558 – ปัจจุบัน

ภาพที่ 3.27 ภาพกิจกรรมจำหน่ายผลิตผลทางการเกษตรจากเกษตรกรในโครงการร้านค้าปลีกจำหน่ายผลิตผลเกษตร (Farmer Shop) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทที่ 4

ข้อค้นพบจากการดำเนินงาน

โครงการวิจัย “การพัฒนาาระบบส่งเสริมเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะการแข่งขันผ่านกลไกหน่วยงานรัฐ” ภายใต้ชุดโครงการวิจัยการขับเคลื่อนการพัฒนาการสหกรณ์และการค้าที่เป็นธรรม ระยะที่ 7 สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาระบบส่งเสริมการเรียนรู้สู่การยกระดับสมรรถนะเป็น Smart officers ในภารกิจหน่วยงาน ส.ป.ก. โดยบูรณาการความร่วมมือกับภาคีในการสร้างนวัตกรรมตัวแบบธุรกิจเพื่อเชื่อมโยงการนำผลผลิตของเกษตรกรกลุ่มเป้าหมายสู่ผู้บริโภคอย่างเป็นธรรมและยั่งยืน

คณะวิจัยได้ดำเนินการตามแผนงานที่วางไว้ และมีข้อค้นพบจากการดำเนินงาน ดังนี้

4.1 รูปแบบการพัฒนา Smart Officers

4.2 รูปแบบการสร้างศูนย์เรียนรู้มีชีวิต

โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.1 รูปแบบการพัฒนา Smart Officers

การดำเนินงานด้านการพัฒนาระบบส่งเสริมการเรียนรู้สู่การยกระดับสมรรถนะเป็น Smart officers โดยดำเนินการวิเคราะห์สมรรถนะจากการระดมความเห็นของผู้บริหาร ส.ป.ก. จึงสามารถสรุปเป็นสมรรถนะที่คาดหวังให้เกิดขึ้นกับเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. จำนวน 4 ข้อ และคณะผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาเป็นหน่วยการเรียนรู้จำนวน 6 หน่วย และทดลองใช้หลักสูตรกับเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. 1 รุ่น ทดลองซ้ำความรู้ 2 ครั้ง อย่างไรก็ตาม ตามวัตถุประสงค์ของโครงการจะต้องศึกษาการสร้างต้นแบบตัวแบบธุรกิจเพื่อเชื่อมโยงการนำผลผลิตของเกษตรกรกลุ่มเป้าหมายสู่ผู้บริโภคอย่างเป็นธรรมและยั่งยืน ซึ่งคาดว่าจะเกิดจากโครงการส่งเสริมอาชีพให้เกษตรกรในพื้นที่ แต่อาจเกิดหลังช่วงดำเนินการแล้ว คณะผู้วิจัย โดย ส.ป.ก. จึงต้องดำเนินการพัฒนาศูนย์เรียนรู้ฯ ด้วย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนา Smart Officer

จากการดำเนินงานทำให้สามารถสรุปรูปแบบการพัฒนา Smart Officer ได้ 2 รูปแบบ โดยวิเคราะห์ตามลักษณะทำงาน ดังนี้

1. การพัฒนา Smart Officer ตามหลักสูตรการพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการส่งเสริมเกษตรกรสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน สำหรับเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. จังหวัด

หลักสูตรการพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการส่งเสริมเกษตรกรสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ดำเนินการคณะที่ปรึกษาของ ส.ป.ก. และคณะผู้วิจัย ซึ่งได้ระดมความเห็นในการวิเคราะห์สมรรถนะที่คาดหวังของเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. และดำเนินการออกแบบหลักสูตร หน่วยการเรียนรู้ รวมทั้งดำเนินการฝึกอบรมตามหลักสูตร และปรับปรุงเนื้อหาหลักสูตรกับผู้เข้าร่วมฝึกอบรมรุ่นที่ 1 จำนวน 13 ราย และวัดผลสำเร็จจาก

การนำเสนอโครงการ PBL - RBL ที่ดำเนินการส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกรในพื้นที่ที่ตนเองรับผิดชอบ รวมทั้งผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการผ่านเวทีประชุมสัมมนา และการรายงานผลการดำเนินงาน

ผลที่เกิดขึ้นจากการรายงานของ Smart Officer หลังดำเนินโครงการแล้วในระยะ 6 เดือน จึงได้ทบทวนเนื้อหารายวิชา และนำเสนอผล พบว่าจากการดำเนินงาน Smart Officer ได้วิเคราะห์ถึงแนวทางในการดำเนินงาน 2 แนวทาง คือ

1) การต่อยอด/ยกระดับโครงการดำเนินงานและสร้างนวัตกรรมรายพืช ของกลุ่มเกษตรกร จำนวน 8 จังหวัด ซึ่งจะดำเนินการต่อโดยจัดทำเป็นโครงการ PBL - RBL โดยการสนับสนุนงบประมาณจาก ส.ป.ก. ในการต่อยอด ยกระดับรวมทั้งสร้างนวัตกรรมรายพืชของกลุ่มเกษตรกร

2) การดำเนินการสร้างและพัฒนานวัตกรรมตัวแบบธุรกิจเพื่อเชื่อมโยงการนำผลผลิตของเกษตรกรกลุ่มเป้าหมายสู่ผู้บริโภคอย่างเป็นธรรมและยั่งยืน ภายใต้แนวคิด Farmer Shop - Farmer Market จำนวน 5 จังหวัด (จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มหาสารคาม ขอนแก่น นครราชสีมาและตรัง) จากผลการดำเนินงานพบว่าเป็นการดำเนินงานที่ต่อเนื่องของเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก.จังหวัด แต่สิ่งที่จะต้องเพิ่มเติมให้กับกลุ่มอาชีพ คือ การจัดการตลาด ซึ่ง Smart Officer ทั้ง 5 แห่ง จึงจะดำเนินการเชื่อมโยงผลผลิตของเกษตรกรไปสู่ผู้บริโภค และจากการติดตามประเมินผลใน 3 พื้นที่ ได้แก่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ขอนแก่น และนครราชสีมา Smart Officer มีความมุ่งมั่นตั้งใจในการดำเนินงานและสร้างนวัตกรรมตัวแบบธุรกิจ ซึ่งจะเสนอเป็นโครงการ PBL-RBL โดยการสนับสนุนงบประมาณจาก ส.ป.ก. ดำเนินการในระยะต่อไป

2. การพัฒนา Smart Officer ส่วนกลาง โดยการหนุนเสริมจากคณะผู้วิจัย ในการสร้างนวัตกรรมตัวแบบธุรกิจเพื่อเชื่อมโยงการนำผลผลิตของเกษตรกรกลุ่มเป้าหมายสู่ผู้บริโภคอย่างเป็นธรรมและยั่งยืน

คณะผู้วิจัย ซึ่งประกอบด้วยคณะที่ปรึกษาของ ส.ป.ก. ได้ดำเนินกิจกรรมต่างๆ ผ่านกลุ่มพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ โดยมี ผอ.วินัย เมฆดำ ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ และเป็นหัวหน้าโครงการขับเคลื่อนกิจกรรมการพัฒนาระบบส่งเสริมเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะการแข่งขันผ่านกลไกหน่วยงานรัฐ จึงเกิดหลักสูตรและเกิด Smart Officer พร้อมทั้งได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหาร ส.ป.ก. ในการสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานและดำเนินโครงการ PBL - RBL อย่างไรก็ตาม เพื่อให้เกิดผลที่คาดหวังในการสร้างศูนย์เรียนรู้มีชีวิต คณะผู้วิจัยและผู้บริหารของ ส.ป.ก. จึงได้ร่วมกันวิเคราะห์พื้นที่ที่สามารถสร้างและพัฒนานวัตกรรมตัวแบบธุรกิจเพื่อเชื่อมโยงการนำผลผลิตของเกษตรกรกลุ่มเป้าหมายสู่ผู้บริโภคอย่างเป็นธรรมและยั่งยืน ภายใต้แนวคิด Farmer Shop - Farmer Market ซึ่งดำเนินการนอกเหนือจาก Smart Officer ทั้ง 13 คน ซึ่งได้วิเคราะห์พื้นที่เป้าหมายแล้วจำนวน 4 แห่ง ได้แก่ จังหวัดชุมพร ภูเก็ต หนองคาย และศูนย์ปฏิบัติการฯ อำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยมีฐานการทำงานของโครงการสร้างและพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ ซึ่งจะเป็นกลุ่มผู้ผลิตสินค้าทางการเกษตร พร้อมทั้งมีทรัพยากรต่างๆ ในพื้นที่ รวมทั้งการสนับสนุนเชิงนโยบายในระดับพื้นที่ด้วย

การดำเนินการพัฒนา Smart Officer ส่วนกลาง จึงเป็นการดำเนินงานใน 2 ส่วน คือ การสนับสนุนให้ Smart Officer ระดับจังหวัดได้ทำงาน และขณะเดียวกัน Smart Officer ส่วนกลาง ก็ต้องดำเนินการสร้างนวัตกรรมตัวแบบธุรกิจฯ เองด้วย โดยใช้แนวคิดและความรู้ในการฝึกอบรมในหลักสูตรการพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการส่งเสริมเกษตรกรสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน มาบูรณาการเพื่อทำให้เกิดรูปธรรมด้วยเช่นกัน

4.2 รูปแบบการสร้างศูนย์เรียนรู้มีชีวิต : ตัวแบบธุรกิจเพื่อเชื่อมโยงการนำผลผลิตของเกษตรกรกลุ่มเป้าหมายสู่ผู้บริโภคอย่างเป็นธรรมและยั่งยืน

จากการดำเนินงานพัฒนา Smart Officer ในระดับจังหวัด ภายใต้หลักสูตรการพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการส่งเสริมเกษตรกรสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน และคณะผู้วิจัย โดยหลังจากดำเนินการแล้วพบว่า Smart Officer ระดับจังหวัดจำนวน 3 แห่ง สามารถดำเนินการสร้างและพัฒนาตัวแบบธุรกิจเพื่อเชื่อมโยงการนำผลผลิตของเกษตรกรกลุ่มเป้าหมายสู่ผู้บริโภคอย่างเป็นธรรมและยั่งยืน ภายใต้แนวคิด Farmer Shop - Farmer Market ซึ่งกำลังอยู่ระหว่างดำเนินการอยู่นั้น ประกอบกับ Smart Officer ส่วนกลาง ก็ดำเนินการเช่นเดียวกัน รวมทั้งพื้นที่ จำนวน 7 พื้นที่ ได้แก่

- 1) จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดย นางสาวลลิตา พาณิชกรกุล
- 2) จังหวัดนครราชสีมา โดย นายกชพร กลิ่นบุญมา
- 3) จังหวัดขอนแก่น โดย นางณัฐโสภิต ตรีสุวรรณวัฒน์
- 4) จังหวัดภูเก็ต
- 5) จังหวัดหนองคาย
- 6) ศูนย์ปฏิบัติการฯ อำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
- 7) จังหวัดชุมพร

จากการวิเคราะห์การดำเนินการสร้างและพัฒนาตัวแบบธุรกิจเพื่อเชื่อมโยงการนำผลผลิตของเกษตรกรกลุ่มเป้าหมายสู่ผู้บริโภคอย่างเป็นธรรมและยั่งยืน ภายใต้แนวคิด Farmer Shop - Farmer Market ให้เป็นศูนย์เรียนรู้มีชีวิต พบว่า เกิดรูปแบบจากพื้นที่ 7 พื้นที่ ดังนี้

1. ศูนย์เรียนรู้มีชีวิต โดย Smart Officer ที่ผ่านการอบรมในหลักสูตรการพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการส่งเสริมเกษตรกรสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน จำนวน 3 พื้นที่ ได้แก่ 1) จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดย นางสาวลลิตา พาณิชกรกุล 2) จังหวัดนครราชสีมา โดย นายกชพร กลิ่นบุญมา และ 3) จังหวัดขอนแก่น โดย นางณัฐโสภิต ตรีสุวรรณวัฒน์ ซึ่งได้ดำเนินโครงการ PBL - RBL เพื่อส่งเสริมอาชีพให้เกษตรกรในพื้นที่ โดยผลการดำเนินงานเกิดจากต้นทุนเดิมของกลุ่มเกษตรกร ประกอบกับความต้องการของเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก.ในการยกระดับการส่งเสริมอาชีพให้เกษตรกรเพื่อเชื่อมโยงการนำผลผลิตของเกษตรกรสู่ผู้บริโภค รวมทั้งการเข้ารับการอบรมในหลักสูตร Smart Officer ทำให้เกิดแนวคิดการเชื่อมโยงการนำผลผลิตของเกษตรกรกลุ่มเป้าหมายสู่ผู้บริโภคอย่างเป็นธรรมและยั่งยืน ภายใต้แนวคิด Farmer Shop - Farmer Market ทั้งนี้ ทั้ง 3 พื้นที่จะดำเนินการในการพัฒนากลุ่มเกษตรกรเป้าหมาย เชื่อมโยง

ความรู้ และบูรณาการการทำงาน และคณะผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ติดตามประเมิน รวมทั้งได้หารือร่วมกับผู้บริหารในระดับจังหวัด ซึ่งให้ความร่วมมือและยินดีสนับสนุนการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่

2. ศูนย์เรียนรู้วิถีชีวิตที่ดำเนินงานจากคณะผู้วิจัย จำนวน 3 พื้นที่ ได้แก่ จังหวัดภูเก็ต จังหวัดหนองคาย และศูนย์ปฏิบัติการฯ อำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งทั้ง 3 พื้นที่ ไม่มี Smart Officer ที่ผ่านการอบรมในหลักสูตรการพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการส่งเสริมเกษตรกรสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน แต่พื้นที่ที่มีความพร้อมและศักยภาพในการดำเนินงาน รวมทั้งผู้บริหารในพื้นที่ที่มีความต้องการในการพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตของกลุ่มเกษตรกร

การสร้างศูนย์เรียนรู้ที่ดำเนินการจากคณะผู้วิจัย เป็นการลงพื้นที่วิเคราะห์ข้อมูลร่วมกันระหว่างสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และคณะผู้วิจัย รวมทั้งการร่วมกันวิเคราะห์และวางแผนการดำเนินงานในระยะยาว เพื่อสร้างรูปธรรมตัวแบบธุรกิจเพื่อเชื่อมโยงการนำผลผลิตของเกษตรกรกลุ่มเป้าหมายสู่ผู้บริโภคอย่างเป็นธรรมและยั่งยืน ภายใต้แนวคิด Farmer Shop - Farmer Market ให้เป็นศูนย์เรียนรู้วิถีชีวิต กับผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. ในระดับจังหวัด ซึ่งได้รับความสนใจและความร่วมมือเป็นอย่างดี ซึ่งทั้ง 3 พื้นที่ รูปแบบวิธีการเป็นดังนี้

1) จังหวัดภูเก็ต มีปฏิรูปที่ดินจังหวัดภูเก็ต (นายปัญญา สว่างเดือน) และผู้อำนวยการกลุ่มยุทธศาสตร์ เป็นแกนหลักในการดำเนินการและสนับสนุนการดำเนินงาน ซึ่งสนับสนุนพื้นที่ติดทะเลเป็นพื้นที่ในการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ฯ สำหรับพื้นที่จำหน่ายสินค้ามีพื้นที่ด้านหน้าสำนักงาน ส.ป.ก.ภูเก็ต รองรับ และ ส.ป.ก.ส่วนกลาง สนับสนุนโรงเรือน (มุ้ง) จำนวน 2 หลัง และอยู่ระหว่างการปรับปรุงพื้นที่เพื่อรองรับเกษตรกรรุ่นใหม่เข้าสู่พื้นที่ เชื่อมโยงเกษตรกรที่มีอยู่เดิมในจังหวัดภูเก็ตเพื่อดำเนินการเป็นศูนย์เรียนรู้ฯ

2) จังหวัดหนองคาย มีเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. (นางนิตยา วงศ์โยธา) ที่มีความมุ่งมั่นในการพัฒนาเกษตรกรในพื้นที่ โดยดำเนินการขออนุมัติพื้นที่ศูนย์ปฏิบัติการฯ จ.หนองคาย เป็นพื้นที่ทำการเกษตรสำหรับเกษตรกรรุ่นใหม่ 6 คน เชื่อมโยงกับกลุ่มเกษตรกรในจังหวัดหนองคาย เพื่อดำเนินการสร้างศูนย์เรียนรู้ฯ

3) ศูนย์ปฏิบัติการโครงการสร้างและพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ อำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ตามนโยบายของผู้บริหาร ส.ป.ก.ในการพัฒนาให้เป็นศูนย์เรียนรู้วิถีชีวิต ดำเนินการร่วมกับโครงการสร้างและพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ que เข้าฝึกอบรมในศูนย์ฯ และคาดหวังว่าจะเป็นศูนย์กลางของศูนย์เรียนรู้วิถีชีวิตเชื่อมโยงการนำผลผลิตของเกษตรกรกลุ่มเป้าหมายสู่ผู้บริโภคอย่างเป็นธรรมและยั่งยืน ภายใต้แนวคิด Farmer Shop - Farmer Market

3. ศูนย์เรียนรู้วิถีชีวิต ดำเนินการโดยหน่วยงานภาคี กรณีของจังหวัดชุมพร ดำเนินการโดยคณะผู้วิจัย ซึ่งเป็นหน่วยงานความร่วมมือการสร้างและพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ โดยมุ่งเชื่อมโยงระบบเกษตรตั้งแต่การพัฒนาคาน (เกษตรกรรุ่นใหม่ นักศึกษา) สู่กระบวนการผลิต และการตลาด ให้ครบตลอดห่วงโซ่อุปทานการเกษตร ดำเนินการโดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ร่วมจิตร นกเขา สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า เจ้าคุณทหารลาดกระบัง วิทยาเขตชุมพรฯ (สจล.ชุมพร) ซึ่งได้รับการสนับสนุนในพื้นที่จาก

ผู้บริหารของ สจล.ชุมพร และ ส.ป.ก.ชุมพร ในการสนับสนุนการดำเนินงาน สามารถขับเคลื่อนเป็นต้นแบบ เพื่อเชื่อมโยงการนำผลผลิตของเกษตรกรกลุ่มเป้าหมายสู่ผู้บริโภคอย่างเป็นธรรมและยั่งยืน ภายใต้แนวคิด Farmer Shop - Farmer Market

บทที่ 5

สรุปผลการดำเนินงานและข้อเสนอแนะ

โครงการวิจัย “การพัฒนาาระบบส่งเสริมเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะการแข่งขันผ่านกลไกหน่วยงานรัฐ” ภายใต้ชุดโครงการวิจัยการขับเคลื่อนการพัฒนาการสหกรณ์และการค้าที่เป็นธรรม ระยะที่ 7 สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาระบบส่งเสริมการเรียนรู้สู่การยกระดับสมรรถนะเป็น Smart officers ในภารกิจหน่วยงาน ส.ป.ก. โดยบูรณาการความร่วมมือกับภาคีในการสร้างนวัตกรรมตัวแบบธุรกิจเพื่อเชื่อมโยงการนำผลผลิตของเกษตรกรกลุ่มเป้าหมายสู่ผู้บริโภคอย่างเป็นธรรมและยั่งยืน

จากการดำเนินโครงการในการพัฒนาระบบส่งเสริมเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะการแข่งขันผ่านกลไกหน่วยงานรัฐ โดยพัฒนาหลักสูตรการพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการส่งเสริมเกษตรกรสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน (Smart officer) และการพัฒนาศูนย์เรียนรู้ตัวแบบธุรกิจเพื่อเชื่อมโยงการนำผลผลิตของเกษตรกรกลุ่มเป้าหมายสู่ผู้บริโภคอย่างเป็นธรรมและยั่งยืน ภายใต้แนวคิด Farmer Shop - Farmer Market จึงได้สรุปผลการดำเนินงานดังนี้

5.1 สรุปผลการดำเนินโครงการ

จากการดำเนินงานของคณะผู้วิจัย เกิดผลดังนี้

1. ระบบส่งเสริมเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะการแข่งขันผ่านกลไกหน่วยงานรัฐ ผ่านหลักสูตรการพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการส่งเสริมเกษตรกรสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน (Smart officer) โดยการศึกษาติดตามสนับสนุนจากคณะที่ปรึกษา

2. หลักสูตรการพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการส่งเสริมเกษตรกรสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน (Smart officer) ตามกรอบสมรรถนะที่คาดหวังให้เกิดกับเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. จำนวน 6 หน่วยการเรียนรู้

3. เกิดผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการส่งเสริมเกษตรกรสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน (Smart officer) จำนวน 13 ราย ที่ผ่านการอบรมตามหลักสูตรการพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการส่งเสริมเกษตรกรสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน (Smart officer) และดำเนินโครงการ PBL - RBL โดยมีเป้าหมายโดยภาพรวม

- 1) เป็นการสร้างโอกาสและทางเลือกในอาชีพเกษตรกรที่เหมาะสมกับบริบทและศักยภาพของพื้นที่
- 2) เป็นการต่อยอดและสร้างความเข้มแข็งให้เกษตรกร กลุ่มเกษตรกรในพื้นที่ให้เกิดรายได้และลดต้นทุนการผลิต
- 3) เป็นการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรที่ประสบอยู่ โดยใช้ข้อมูล ความรู้และทรัพยากรที่มีอยู่มาสนับสนุนการจัดการด้านการผลิต การตลาดและคุณภาพของผลิตภัณฑ์รายพืช
- 4) เป็นการปรับเปลี่ยนกระบวนการผลิตสู่เกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์

4. เกิดรูปธรรมการดำเนินงานในพื้นที่ที่มีความต่อเนื่อง
 - 1) การต่อยอด/ยกระดับโครงการการดำเนินงานและสร้างนวัตกรรมรายพืช ของกลุ่มเกษตรกร
 - 2) การดำเนินการสร้างและพัฒนานวัตกรรมตัวแบบธุรกิจเพื่อเชื่อมโยงการนำผลผลิตของเกษตรกรกลุ่มเป้าหมายสู่ผู้บริโภคอย่างเป็นธรรมและยั่งยืน ภายใต้แนวคิด Farmer Shop - Farmer Market
5. เกิดผลกระทบต่อการทำงานของ Smart officer ในเชิงนโยบายในการขับเคลื่อนงานในพื้นที่ระดับจังหวัด ทั้งผู้บริหารและหน่วยงานในพื้นที่ และกลุ่มเกษตรกรเป้าหมาย
6. เกิดพื้นที่ที่จะพัฒนาเป็นศูนย์เรียนรู้วิถีชีวิตต้นแบบนวัตกรรมธุรกิจเพื่อเชื่อมโยงการนำผลผลิตของเกษตรกรกลุ่มเป้าหมายสู่ผู้บริโภคอย่างเป็นธรรมและยั่งยืน ภายใต้แนวคิด Farmer Shop - Farmer Market จำนวน 7 พื้นที่
7. รูปแบบการสร้างศูนย์เรียนรู้วิถีชีวิต ต้นแบบนวัตกรรมธุรกิจเพื่อเชื่อมโยงการนำผลผลิตของเกษตรกรกลุ่มเป้าหมายสู่ผู้บริโภคอย่างเป็นธรรมและยั่งยืน ภายใต้แนวคิด Farmer Shop - Farmer Market 3 รูปแบบ คือ
 - 1) ศูนย์เรียนรู้วิถีชีวิต โดย Smart Officer ที่ผ่านการอบรมในหลักสูตรการพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการส่งเสริมเกษตรกรสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน
 - 2) ศูนย์เรียนรู้วิถีชีวิตที่ดำเนินงานจากคณะผู้วิจัย
 - 3) ศูนย์เรียนรู้วิถีชีวิต ดำเนินการโดยหน่วยงานภาคี

5.2 ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานในระยะต่อไป

1. การนำเสนอระบบส่งเสริมเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะการแข่งขันผ่านกลไกหน่วยงานรัฐ ผ่านหลักสูตรการพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการส่งเสริมเกษตรกรสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน (Smart officer) เพื่อดำเนินการขับเคลื่อนเชิงนโยบาย และขยายผลการพัฒนา Smart Officer รุ่นต่อไป
2. การติดตามสนับสนุนและพัฒนาศักยภาพ Smart Officer ที่ดำเนินการสร้างและพัฒนาต้นแบบนวัตกรรมธุรกิจเพื่อเชื่อมโยงการนำผลผลิตของเกษตรกรกลุ่มเป้าหมายสู่ผู้บริโภคอย่างเป็นธรรมและยั่งยืน ภายใต้แนวคิด Farmer Shop - Farmer Market จำนวน 7 พื้นที่ ให้ดำเนินงานอย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม

บรรณานุกรม

- จุฑาทิพย์ ภัทราวาท, อภิรดี อุทัยรัตนกิจ, รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการวิจัย "การพัฒนาและดำเนินการตัวแบบ Farmer Shop". 2554, สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย: กรุงเทพมหานคร.
- จุฑาทิพย์ ภัทราวาท และคณะ, รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการวิจัย "การพัฒนาและดำเนินการตัวแบบ Farmer Shop" ระยะที่ 2. 2556, สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย: กรุงเทพมหานคร.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. 2525 .วารสารการพัฒนาหลักสูตร. กรุงเทพฯ. หน้า 12 – 13.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. 2537. กระบวนการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน : ภาคปฏิบัติ กรุงเทพฯ. หน้า 12.
- สงัด อุทรานันท์. 2532. พื้นฐานและหลักการพัฒนาหลักสูตร. กรุงเทพฯ. ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. หน้า 33.
- สงัด อุทรานันท์. 2538. หลักสูตรและการสอน. กรุงเทพฯ. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. หน้า 6.
- สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ (Co-operative Academic Institute). 2011. Farmer Shop (ออนไลน์) สืบค้นจาก <http://www.cai.ku.ac.th/farmershop/html/History.php> (สืบค้นวันที่ 24 สิงหาคม 2558)
- สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.สิงห์บุรี อาชีพ (ออนไลน์) สืบค้นจาก <http://library.tru.ac.th/insing/siocc.html> (สืบค้นวันที่ 24 สิงหาคม 2558)
- แหล่งข้อมูลสินค้าโอท็อป(OTOP)ที่ใหญ่ที่สุดและข้อมูลตำบล. 2543-2558.(ออนไลน์) สืบค้นจาก <http://www.thaitambon.com/> (สืบค้นวันที่ 24 สิงหาคม 2558)
- สำนักงานสถิติจังหวัดหนองคาย.การสำรวจภาวะการทำงานของประชากร จังหวัดหนองคาย ไตรมาส 2 พ.ศ.2557 (ออนไลน์) สืบค้นจาก http://nongkhai.nso.go.th/index.php?option=com_content&view=article&id=108:2-2557&catid=104:2012-01-09-07-07-04&Itemid=509 (สืบค้นวันที่ 24 สิงหาคม 2558)
- จังหวัดภูเก็ต. 2001-2010. แผนการพัฒนาจังหวัด (ออนไลน์) สืบค้นจาก <http://www.phuket.go.th/webpk/contents.php?str=plan> (สืบค้นวันที่ 21 สิงหาคม 2558)
- วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. 2558. จังหวัดชุมพร (ออนไลน์) สืบค้นจาก <https://th.wikipedia.org/wiki/จังหวัดชุมพร> (สืบค้นวันที่ 24 สิงหาคม 2558)

จังหวัดชุมพร. 2557. แผนปฏิบัติราชการประจำปีของจังหวัดชุมพร (ออนไลน์) สืบค้นจาก

<http://www.chumphon.go.th/oic/images/pdf/plan2557.pdf> (สืบค้นวันที่ 24 สิงหาคม 2558)

ประชาคมวิจัย.ฉบับที่ : 96. หน้าที่ : 16. 2005.จากเครือข่ายคุณค่า...สู่ ระบบสหกรณ์เชิงคุณค่า (ออนไลน์)

สืบค้นจาก http://rescom.trf.or.th/display/keydefault.aspx?id_colum=2632 (สืบค้นวันที่ 24 สิงหาคม 2558)

สจล.ร่วม ส.ป.ก.เปิดศูนย์ปฏิบัติการเกษตรรุ่นใหม่ ปลอดภัยพิช เศรษฐกิจพอเพียง (ออนไลน์) สืบค้นจาก

<http://www.mcot.net/site/content?id=55ac5a11be0470303c8b47df#.VvFfldKLTDC> (สืบค้นวันที่ 22 มีนาคม 2559)